

1500
ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΨΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΕΠΙΘΕΩΡ. ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΟΔΗΓΙΑΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΥ ΤΟΥ,

έγκριμένου δια τὴν δεκαετίαν 1927—1937.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΘΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. ΚΑΙ Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

56 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 56

ΙΣΤ
ΝΕΑ
[19---?]

ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΕΠΙΘΕΩΡ. ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΟΔΗΓΙΑΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΥ ΤΟΥ,

έγκριμένου διὰ τὴν δεκαετίαν 1927—1937

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. ΚΑΙ Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

56 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 56

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αρ. 1853

ΓΥΠ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ 136

Ο Δ Η Γ Ι Α Ι

διά τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν τοῦ Α' μέρους
τοῦ ἀλφαβηταρίου μου.

§ 1. Τὸ νέο ἀλφαβητάρι μου.

1. Μεταξὺ τῶν 4 νέων Α' μερῶν ἀλφαβηταρίου, τῶν ἐγκριθέντων κατὰ τὸν διαγωνισμόν τοῦ τευχ. ἔτους (1927), συγκαταλέγεται καὶ τὸ ἰδικόν μου. Τοῦτο διαφέρει εἰς πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ πασίγνωστον «Α' μέρος ἀλφαβηταρίου» τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτοι ἀπὸ τὸ ἀλφαβητάρι τοῦ Κράτους ἢ μὲ τὸν ἥλιο καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ἑξῆς :

Α') Κάθε νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον διδάσκεται εἰς τὸ νέο μου ἀλφαβητάρι, δὲν λαμβάνεται ἀπὸ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς πρώτης λέξεως φράσεώς τινος, ἣτις ν^ο ἀποτελεῖ τὸ κορυφωμα παιδικῆς τινος σκηνῆς, ζωγραφισμένης εἰς τὸ βιβλίον, ὅπως εἰς τὸ ἀλφαβητάρι μὲ τὸν ἥλιο, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τὴν φωνὴν ἢ ἀπὸ τὴν κραυγὴν ἢ ἀπὸ τὸν ἦχον ἢ ἀπὸ τὸν κρότον, τὰ ὅποια ἐξέρχονται ἢ ἀπὸ στόμα ἀνθρώπου ἢ ζῴου, ἢ ἀπὸ κίνησιν πράγματός τινος, (ἐργαλείου, παιγνιδίου κ.τ.τ.), ἑξεικονιζομένων πάντων ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἑξεικονίσεως αὐτῶν εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ αὐτὴ μόνον ἢ ἰδιαίτουσα φωνὴ ἢ αὐτὸς μόνον ὁ ἰδιάζων ἦχος ἢ ὁ κρότος νὰ ἐξέλθῃ· ὅπως π. χ. τὸ γράμμα φ ἀπὸ τὸ φύσημα, πὺν κάμνει μικρὸ παιδί, ὅταν φυσᾷ κάτι τι πολὺ ζεστὸν ποτόν, διὰ νὰ κρυώσῃ, ἢ ὅπως τὸ γράμμα ζ ἀπὸ τὸν χαρακτηριστικὸν ἦχον, πὺν βγάζει τὸ γνωστὸ παιδικὸ παιγνίδι, ἢ χρυσόμυγα, ἢ ὅπως τὸ χ ἀπὸ τὸ χιχίνισμα τῆς χήνας, τὸ π ἀπὸ τὸ πίπισμα τῆς πάπιας κ.τ.λ. κ.τ.λ. Τὸ ἀλφαβητάρι μου δηλ. αὐτὸ εἶναι συντεταγμένον κατὰ τὴν φω-

νομιμητικὴν μέθοδον, ἐνῶ τὸ *ἄλφαβητάρι με τὸν ἥλιο* κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κορυφώματος παιδικῶν σκηνῶν. Μόνον, ὅταν τὸ ὑπὸ διδασκαλίαν νέον ἀναγνωστικὸν τοῦ παρόντος ἄλφαβηταρίου εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ληφθῇ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, μόνον τότε λαμβάνεται τοῦτο, ὅπως καὶ εἰς τὸ «*ἄλφαβητάρι με τὸν ἥλιο*», ἀπὸ τὸ πρῶτον γράμμα τῆς πρώτης λέξεως φράσεως ἢ προτάσεώς τινος, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ κορυφωμα παιδικῆς τινος σκηνῆς, ἐξεικονιζομένης ὁμοίως ἐν τῷ ἄλφαβηταρίῳ, ὡς π.χ. τὰ γράμματα *ν, λ, η, ρ, υ, δ, ς* καὶ *θ* καθὼς καὶ αἱ δίφθογγοι *ει, οι, και ευ* καὶ τινες τῶν ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων συμφώνων ἀποτελουμένων συνδυασμῶν, ὡς π.χ. τὰ ἀρκτικά σύμφωνα τῶν συνδυασμῶν *στρ, σμ, σβ* κ. τ. τ.

Ἡ κατὰ τὴν ἀνωτέρω *νέαν* μεθοδικὴν ἀρχὴν σύνταξις τοῦ ἄλφαβηταρίου μου τούτου, ἀποτελοῦσα ¹⁾ *οὐσιώδη* βελτίωσιν τῆς διδακτικῆς τοῦ μαθήματος τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ Γραφῆς, καθόσον εὐκολύνει τὰ μέγιστα τὸν μικρὸν μαθητὴν εἰς τὸ νὰ ἐντυπώσῃ ἀνεξιτήλως εἰς τὴν συνείδησίν του διὰ φυσικωτάτου τρόπου μαζὶ με τὸν φθόγγον καὶ τὸ σχῆμα κάθε νέου ἀναγνωστικοῦ στοιχείου—πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ κανεὶς, δὲν ἐπιτυγχάνεται οὔτε διὰ τῆς μεθόδου *τῶν προτύπων λέξεων* οὔτε καὶ διὰ τῆς μεθόδου τοῦ κορυφώματος σκηνῶν—καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγα τοῦ παρόντος ἄλφαβηταρίου προτέρημα.

Β') Εἰς τὸ ἄλφαβητάριόν μου τοῦτο ἐπίσης τηρεῖται *ἀκριβέστατα*, ἥτοι ἄνευ τινὸς παρεκκλίσεως, ἡ διδακτικὴ ἀρχή, νὰ διδάσκωνται κατὰ πρῶτον τὰ ἔχοντα *πληρέστερον* ἢ *διαρκέστερον* τὸν φθόγγον αὐτῶν γράμματα, ἔπειτα τὰ ἔχοντα αὐτὸν *ἡμίφωνον* καὶ τελευταῖον τὰ *ἄφωνα*. Ἐπίσης πρῶτον τὰ 25 γράμματα τοῦ ἑλλ. ἄλφαβήτου,

1) καθ' ἃ ἀνεπτύχθη τοῦτο διὰ μακρῶν εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ Γραφῆς.

ἔπειτα ὅλοι ὁμοῦ κατὰ σειρὰν αἱ ἀρχαῖαι δίφθογγοι, εἶτα οἱ διγγραμμάτοί νεοὶ φθόγγοι, κατόπιν οἱ διάφοροι συνδυασμοὶ συμφώνων καὶ τελευταῖον αἱ ἰδιορρυθμίαι. Οὕτως ἡ σειρὰ τῶν ἐν τῷ παρόντι διδασκόμενων γράμματων κ.τ.λ. εἶναι ἡ ἑξῆς: ο, ι, α, ν, λ, γ, ε, η, ψ, σ, μ, τῶ, ζ, ρ, χ, υ, φ, θ, β, θ, ς, τ, κ, ξ, π, ου, αι, ει, οι, αυ, ευ, μπ, ντ, γκ, τσ, τξ, φρ, τραμ, στρ, γχ, γγ, σβ, σδ, σμ, ἐνῶ ἡ τοῦ ἀλφαβηταρίου τῆς Σ. Ε. α, λ, γ, ε, μ, η, ρ, ν, β, ο, φ, σ, θ, ιά, ω, ξ, π, υ, θ, τ, θυ, κ, χ, αι, ει, ξ, ψ, ς, οι, αυ, εϋ, ντ, μπ, τσ, τξ, γγ, γκ, σκ, στ, κλπ. ντρ, μπρ, σμ, σδ, σβ: Ἐκ τῆς ἀντιπαρβαλῆς ταύτης βλέπει ὁ ἀναγνώστης, πόσαι παρεκκλίσεις ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἀρχῆς ἔγιναν εἰς τὸ ἀλφαβητάρι μὲ τὸν ἥλιο, ἀφοῦ α) τὸ τελείως ἄφω-
νὸν σύμφωνον π διδάσκεται πρὸ τῶν θ, χ, ξ, ψ, καὶ ς, β) τὰ ἐπίσης ἄφωνα τ, καὶ κ πρὸ τοῦ χ, ξ, ψ καὶ ς, γ) τὸ δυσκο-
λοπρόφερτον ρ πρὸ τῶν εὐκολοπρόφερτων ν, ξ, ψ, σ καὶ δ) αἱ δίφθογγοι ἀναμῖξ μετὰ τῶν γράμματων, ἅπερ πάντα ἀποφεύγονται εἰς τὸ παρόν, τὸ ἰδικόν μου ἀλφαβητάριον. Καὶ τοῦτο δὲν δύναται τις παρὰ ὡς ἐν ἐπὶ πλέον προτέ-
ρημα ὑπὲρ τὸ ἀλφαβητάριον τοῦ Κράτους νὰ θεωρήσῃ.

Γ') Ἐν τῷ παρόντι ἀλφαβηταρίῳ τηρεῖται ἀκριβέστατα ἢ κατὰ τὴν γραφικὴν ὁμοιότητα καὶ εἶτα κατὰ τὴν γραφικὴν εὐκολίαν ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας τῶν κεφαλαίων. Οὕτως, ἐνῶ διδάσκονται κατ' ἀρχὰς τὰ κεφαλαῖα Ο Ψ Ε Ρ Χ Β Θ Τ Π, τὰ τελείως ὅμοια πρὸς τὰ μικρά, μετ' ἐκάστου συ-
στοίχου ἐκ τῶν μικρῶν, τὰ λοιπά, πλὴν τοῦ Λ, (διδασκόμενου ἐξ ἀναποδράστου ἀνάγκης ἀπὸ τῆς 4 πινακίδος), τὰ μὴ ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ μικρά, διδάσκονται μετ' αὐτὰ ἀνὰ ἐν εἰς ἐκάστην τῶν μετὰ ταῦτα πινακίδων, καὶ ἀναλόγως τῆς γραφικῆς δυσκολίας των, ἤτοι οὕτως: Η Α Δ Γ Ν Μ Φ Ξ Ζ Σ Τ Υ Ω' ἐνῶ ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ τοῦ Κράτους διδάσκεται μὲν τὸ Ρ μετὰ τοῦ ρ, τὸ Β μετὰ τοῦ β καὶ τοῦ ι τὸ Γ, τὸ Π καὶ Κ *παρενθεικῶς*, ἤτοι πρὸ τοῦ ὠρισμέ-
νου χρόνου τῆς διδασκαλίας ἐκατέρου τῶν ἀντιστοιχῶν μι-

κρῶν, τὸ Κ πάλιν καθὼς καὶ τὸ Χ μόνα τῶν, κατόπιν τὸ Ο καὶ Τ μετὰ τῶν **τσ** καὶ **τζ**, τὸ Ε μετὰ τοῦ **γγ** καὶ **γκ**, τέλος δὲ τὰ λοιπὰ πότε ἀνὰ ἓν, πότε ἀνὰ δύο καὶ πότε ἀνὰ τρία μετ' ἄλλων ἀναγνωστικῶν στοιχείων κατὰ τὴν ἐξῆς σειρᾶν: (Φ), (Ψ Ι Θ), (Η), (Υ), (Α Δ Μ), (Ν Ξ), (Σ Ω), (Γ), (Ζ).

Ἡ τακτοποίησις καὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος δὲν δύναται παρὰ ὡς προτέρημα τοῦ ἀλφαβηταρίου μου τούτου νὰ λογισθῇ ¹⁾.

Δ ¹⁾ Ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ μου ἐπίσης τούτῳ κατωρθώθη νὰ διδαχθῇ ἕκαστον τῶν 25 γραμμάτων τοῦ μικροῦ ἑλλην. ἀλφαβήτου χωριστά, εἰς ἰδιαιτέραν τ. ἔ. πινακίδα τὸ καθένα, πλὴν ὅταν τὸ μικρὸν ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ κεφαλαῖον, ὅποτε συνδιδάσκονται ἀμφοτέρω ἐν τῇ αὐτῇ πινακίδι. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν διφθόγγων καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν διγραμμάτων φθόγγων (**μπ**, **ντ**, **τσ**, **τζ**) καὶ τῶν διαφορῶν γενῶν τῶν συλλαβῶν (**ος**, **βος**, **βρα**, **βρας**, **στρα**), καθὼς καὶ τῶν ιδιορρυθμιῶν, πάντοτε ἀκολουθεῖται ἐν τῷ παρόντι ἀλφαβ. ἡ ἀρχὴ αὐτή. Διδάσκεται τ. ἔ. εἰς ἑκάστην πινακίδα ἐν μόνον νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον. Παρέκκλισις ἀπὸ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης μεθοδικῆς ἀρχῆς γίνεται ἀπὸ τῆς 27ης πινακίδος καὶ ἐξῆς, ἦτοι ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν διφθόγγων καὶ πέραν, ὅπου εἰς ἑκάστην τῶν πινακίδων τούτων, ἐκτὸς τοῦ νέου, τοῦ κυρίου ἀναγνωστικοῦ στοιχείου, συνδιδάσκεται παρεμπιπτόντως εἴτε καὶ ἀνὰ ἓν τῶν ὑπολειπομένων κεφαλαίων (Δ, Γ, Ν, Μ, Φ, Ξ, Ζ, Σ, Ι, Ω, Υ), εἴτε καὶ ἀνὰ μία διάλυσις διφθόγγου τινός. Καὶ τοῦτο, διότι πλὴν τοῦ ὅτι θὰ ἦτο ἀπώλεια πολυτιμοτάτου χρόνου νὰ διδαχθοῦν οἱ μικροὶ μαθηταὶ τὰ κεφαλαῖα, ὅπως τὰ μικρά, ἀνὰ ἓν δηλ. καθ' ἑκάστην, ἀφοῦ διὰ τῆς διδασκα-

1) Ὡς σχετικὸν προτέρημα τοῦ αὐτοῦ ἀλφαβηταρίου μου δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας πινακίδας αὐτοῦ «ἐκ τῶν ἀπλουστερῶν πρὸς τὰ συνθετώτερα» διδασκαλία τῶν 3 πρώτων γραμμάτων ο, ι, α.

λίας αὐτῶν πρόκειται νὰ ἐντυπωθοῦν μόνον τὸ σχῆμα, ὅχι δὲ καὶ τὸν φθόγγον αὐτῶν, ὅπως προκειμένου περὶ τῶν μικρῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν οἱ ἐκμανθανόντες τὴν ἀνάγνωσιν μαθηταὶ φθάσουν μέχρι τῆς 26ης πινακίδος, ἤτοι μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ἀλφαβηταρίου, διδασκόμενοι καθ' ἑκάστην ἐν μόνον νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον, δύνανται πλεόν — τῆς ἀναγνωστικῆς αὐτῶν ἱκανότητος ἐνισχυθείσης ἤδη — νὰ προσλαμβάνουν ἐφεξῆς καὶ δευτέρον τοιοῦτον στοιχεῖον καὶ μάλιστα ὅχι τελείως ἄγνωστον εἰς αὐτούς. Ἡ διὰ τῶν «*προασκήσεων τῆς γραφῆς*» προηγηθεῖσα μυϊκὴ ἐξάσκησης τῶν μικρῶν μαθητῶν καθὼς καὶ ἡ καθημερινὴ ἐπανάληψις μέχρι τέλους τοῦ ἀλφαβηταρίου καὶ τῶν γραμμάτων τούτων καθιστᾷ εὐκόλον μὲν τὴν γραφήν, ἀνεξίτηλον δὲ τὴν ἐντύπωσιν αὐτῶν.

Ἡ ἀνωτέρω σπουδαιοτάτη ἀπὸ μεθοδικῆς ἀπόψεως ἀρχὴ δὲν ἐτηρήθη δυστυχῶς εἰς τὸ ἀλφαβητάριον τοῦ Κράτους. Διότι ἐν αὐτῷ νὰ νέα ἀναγνωστικὰ στοιχεῖα, γενομένων μεγάλων παρεκκλίσεων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης, διδάσκονται ὡς ἐξῆς: εἰς τὴν 5ην πινακίδα ὁμοῦ δύο νέα γράμματα τὸ **μ** καὶ τὸ **η**, εἰς τὴν 8ην ἐπίσης δύο, τὸ **β** καὶ τὸ **ο**, εἰς τὴν 10ην τρία, ἤτοι τὸ **σ**, τὸ **ι**, καὶ τὸ **Β**, εἰς τὴν 24ην, («*Πάνο ἄφησε τὸ ξύλο*»), διδάσκεται συγχρόνως τὸ Π μετὰ τοῦ ξ' οἱ διγράμματοι νέοι ἔλλ. φθόγγοι **μπ**, **νι**, **τσ**, **τζ**, **γγ**, **γκ**, διδάσκονται ἀνὰ δύο εἰς ἑκάστην πινακίδα, καὶ τέλος τὰ ὁμοιώματα πρὸς τὰ μικρὰ κεφαλαῖα **Ε** καὶ **Ψ** διδάσκονται κατὰ τὰς τελευταίας πινακίδας.

Ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερτερεῖ μεθοδικῶς τὸ παρὸν, καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω.

Ε') Ἐν τῷ παρόντι κατωρθώθη ἐπίσης ἄνευ οὐδεμιᾶς παρεκκλίσεως ἢ τελείας ἐφαρμογῆς τῆς σπουδαιοτάτης μεθοδικῆς ἀρχῆς, νὰ ἐπαναλαμβάνωνται καθημερινῶς πάντα τὰ προηγουμένως διδαχθέντα δι' *ἑσωτερικῶν* ἐπαναλήψεων. Οὕτως ὁποιανδήποτε τῶν 42 πινακίδων τοῦ ἀλφαβηταρίου μου τούτου καὶ ἂν θελήσῃ τις νὰ ἐξετάσῃ, θὰ ἴδῃ ὅτι ἀπὸ τῆς

2ας μέχρι τῆς τελευταίας ἐπαναλαμβάνεται εἰς ἐκάστην τούτων **ἐσωτερικῶς** κάθε τι, πού ἔχει διδαχθῆ μέχρι τῆς πινακίδος ταύτης, εἴτε μικρὸν εἴτε κεφαλαῖον εἴτε δίφθογγος εἴτε δι-γραμμματος φθόγγος εἴτε καὶ γένος τι συλλαβικὸν εἶναι τοῦτο. Καὶ οἱ μὲν διδάξαντες ἐπανελημμένως τὸ μάθημα τῆς Π. Α. καὶ Γ. δύνανται νὰ ὁμολογήσουν, πόσον σωτήριος ἀποβαίνει διὰ τὸ ἔργον τοῦ διδάσκοντος ἢ ἀνωτέρω ἀρχή, οἱ δὲ ἀναμιχθέντες εἰς τὴν ἀλφαβηταριογραφίαν ἡμποροῦν νὰ μαρτυρήσουν, ἔαν εἶναι μικρὸν τὸ μεθοδικὸν τοῦτο κα-τόρθωμα, ὅπερ ἐν μέρει μόνον ἐπετεύχθη εἰς τὸ ἀλφαβη-τάριον τοῦ Κράτους, εἰς κανένα δὲ ἄλλο οὔτε ἰδικὸν μας, οὔτε ξένον, καθὼς ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω.

2. Καὶ κατὰ μὲν τὰ ἀνωτέρω 5 σπουδαιότατα μεθοδικὰ σημεῖα ὑπερτερεῖ ὁμολογουμένως τὸ παρὸν ἀλφαβητάριόν μου τοῦ τῆς Σ. Ε. Ὡς πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ προσεπάθησα νὰ μὴ ὑστερήσῃ πού τοῦ ἀλφαβηταρίου ἐκείνου. Οὕτως καὶ ἐν τῷ παρόντι ἐλήφθη φροντίς:

α') ὅπως πρὸς εὐκολωτέραν, ταχύτεραν, τελειοτέραν καὶ ὡς οἷόν τε ὑπὸ περισσοτέρων μαθητῶν τῆς τάξεως ἐκ-μάθησιν τῆς Π. Α. ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ὑπὸ διδασκαλίαν νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον παρουσιάζεται παρὰ πολλὰς φορὰς εἰς ἐκάστην πινακίδα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀσκεῖται ὅσον τὸ δυ-νατὸν περισσότερον καθημερινῶς ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀρχαρίου ἀναγνώστου διὰ τῆς παροχῆς ὅσον τὸ δυνατὸν ἀφθονω-τέρας καθ' ἐκάστην ἀναγνωστικῆς ὕλης, τέλος δὲ ὅπως με-ταξὺ τῶν νέων λέξεων τῶν πινακίδων ἐπαναλαμβάνονται καὶ παρὰ πολλὰ γνωσταί.

« Ἡ ἀφθονία ὅμως αὕτη φθάνει μέχρις ὑπερβολῆς » θὰ μᾶς ἀντιταχθῆ παρὰ πολλῶν συναδέλφων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀναγνώσει τὸν ἡμέτερον « **Πρακτικὸν Ὅδηγὸν τῆς διδασκαλίας τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ Γραφῆς** » καὶ οἵτινες θὰ ἴδουν, ὅτι ἀπὸ μὲν τῆς 10ης πινακίδος τοῦ ἀλφαβηταρίου μου τούτου ἀρχίζουσιν αὐταὶ νὰ καταλαμβάνουσιν χῶρον ἡμισείας σελίδος, ἀπὸ δὲ τῆς 14ης νὰ γίνωνται ὄλο-

σελίδοι, ἀπὸ τῆς 23ης νὰ υπερβαίνουν τὴν σελίδα, ἀπὸ τῆς 28ης νὰ φθάνουν τὰς δύο σελίδας καὶ ἀπὸ τῆς 32ης νὰ γίνωνται τρισέλιδοι. «Πῶς εἶναι δυνατόν» θὰ προσθέσουν οἱ συνάδελφοι οὔτοι μετ' εὐλόγου ἀγανακτήσεως «οἱ μέλλοντες νὰ διδάξουν τὸ ἀλφαβητάριον τοῦτο νὰ προφθάνουν νὰ προσφέρουν καθημερινῶς τόσον μακρὰς διδακτικὰς ἐνότητας, οἱ δὲ μαθηταὶ των, βετῆ παιδάκια, νὰ ἀναγινώσκουν ὅπως πρέπει τόσον μεγάλα ἀναγνωστικὰ τμήματα;»

Ὅτι ἡ προσφορὰ ἀφθόνου ἀναγνωστικῆς ὕλης καὶ ἡ ὑπὸ τόσον μικρῶν μαθητῶν ἀνάγνωσις καὶ ἀφομοίωσις αὐτῆς εἶναι ὄχι μόνον ἐπιβεβλημένη, ἀλλὰ καὶ δυνατὴ καὶ εὐκόλος, ἀποδεικνύεται, πειστικῶς μοὶ φαίνεται, δι' ὅσον ἐκτιθενται ἐν πλάτει εἰς τὴν § 5 τοῦ Α' Μέρους τοῦ ἀνωτέρου ἀναφερθέντος Ὁδηγοῦ μου. Ὅτι δὲ αὐτῇ αὐτῇ ἡ ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ μου τούτῳ ὑπάρχουσα ἀφθονία τῆς ἀναγνωστικῆς ὕλης εἶναι τὸ μεγαλύτερον τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἀναγνωστικοῦ μου τούτου, θὰ πεισθῇ ἀναμφισβητήτως πᾶς ἀμφιβάλλων συνάδελφος, ἐὰν θελήσῃ νὰ πειραματισθῇ καὶ ἅπαξ μόνον διδάσκων τὴν Πρώτην Ἀνάγνωσιν μετ' αὐτό, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὅμως ὄρον, νὰ συμμορφωθῇ τελείως πρὸς τε τὰς ἐν τῷ προαναφερθέντι Ὁδηγῷ μου καὶ τὰς ἀνὰ χεῖρας Ὁδηγίας.

β') Ἐπίσης ἐλήφθη φροντίς, ὅπως ὀλόκληρον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀλφαβηταρίου τούτου, ἐκτιθέμενον πάντοτε λογοτεχνικῶς, παρέχεται μὲν ὑπὸ μορφὴν ἐνιαίας, συνηρημένης καὶ πρὸς τοὺς παιδικοὺς κύκλους προσηρμοσμένης ζωηρᾶς ἀναγνωστικῆς ὕλης, ἀνοίγη δὲ τὴν παιδικὴν ψυχὴν εἰς τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν εὐθυμίαν, πού καὶ πού δὲ καὶ φρονηματίζῃ τὸ ἦθος τῶν μικρῶν ἀναγνωστῶν του. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύει ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ, ὅτι προκειμένου περὶ εὐκολωτέρας καὶ τελειοτέρας ἀποκτήσεως μιᾶς δυσκολωτάτης δεξιότητος, ὅποια ἡ Π. Α. καὶ Γ, τὸν σπουδαιότερον ρόλον εἰς ἐν ἀλφαβητάριον παίζει ἡ **μεθοδικότης**, διὰ τὸν λόγον τοῦτον συντάσσω τὸ παρὸν Α' Μέρος τοῦ ἀλφαβηταρίου του, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ θυσιάσῃ τὴν **μεθοδικότητα** χάριν τῆς **λογοτεχνικότητος**, πράγμα, τὸ ὁποῖον

συνέβη δυστυχῶς εἰς τὸ ἀλφαβητάριον τῆς Σ. Ε. παρὰ τὴν γνώμην του.

Ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη νὰ δηλωθοῦν ἐνταῦθα καὶ τὰ ἐξῆς: α') ὅτι οὐδέποτε ἐν τῷ παρόντι ἐχρησιμοποιήθη **ἔμμετρον** κείμενον πρὸς διδασκαλίαν νέου τινὸς ἀναγνωστικοῦ στοιχείου, διὰ τὸν λόγον ὅτι τοῦτο εὐκόλως ἀπομνημονευόμενον ὑπὸ τῶν μαθητῶν δὲν προάγει τὴν μετὰ λόγου ἀσκησιν τῆς ἀναγνωστικῆς δεξιότητος αὐτῶν· καὶ β') **ὅτι δὲν παρεγεμίσθη** διὰ τοιαύτης ὕλης ἐπὶ θυσία ἄλλης ἀναγκαιοτέρας, διὰ τὸν ἴδιον ἐπίσης λόγον. Ἡ περιληφθεῖσα ἐνταῦθα ἔμμετρος ὕλη χρησιμοποιεῖται μόνον διὰ διὰ καλλιλογικοὺς σκοποὺς.

---

§ 2. Πῶς πρέπει νὰ διδαχθῇ μεθοδικῶς τὸ νέο ἀλφαβητάρι μου.

1. Οἱ προκρίνοντες τὸ νέο ἀλφαβητάρι μου πρέπει νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι, ἂν κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἀκολουθήσουν πιστῶς τὰς κατωτέρω συστάσεις καὶ ὁδηγίας, α') μέχρι τέλους Μαρτίου θὰ ἔχουν διεξέλθει μετὰ τῶν μαθητῶν των ὀλόκληρον τὸ περιεχόμενόν του, μολονότι τοῦτο φαίνεται μέγα· β') ὅτι ἅπαντες οἱ μαθηταὶ των, διετεῖς, πρωτοετεῖς ἐγκαίρως ἢ βραδέως ἐγγραφέντες, τακτικῶς ἢ ἀτάκτως φοιτήσαντες, εὐφρεῖς ἢ βραδύνοι, κατὰ 95 0)ο θὰ γνωρίζουν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου νὰ ἀναγινώσκουν ἐπὶ ἀδιδάκτου κειμένου, ἀναλόγου δὲ πρὸς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις των, ὄχι μόνον **ἀπταιστως**, ἀλλὰ καὶ **λογικῶς**, θὰ ἠμποροῦν δὲ νὰ συνθέτουν ἀφ' εαυτῶν εὐχερέστατα μικρὰς **συνθέσεις** ἐκ 1—2 μικρῶν προτάσεων ἀποτελουμένας, ξεχωρίζοντες μὲν τὴν μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην τὰς λέξεις αὐτῶν, γράφοντες δὲ τελείως ὅσον καὶ καλλιγραφικῶς ὅλα τὰ γράμματα αὐτῶν, τονίζοντες δὲ ὅπου πρέπει δι' ἐνὸς—ὀποιοῦδήποτε—τόνου αὐτάς, πνευματίζοντες δὲ τὰς πνευματιστέας ἐξ αὐτῶν, μετα-

χειριζόμενοι δὲ τέλος ὀρθῶς τὸ ἐρωτηματικόν, τὰ διαλυτικά καὶ τὴν τελείαν στιγμὴν γ) ὅτι θὰ δυνηθοῦν οἱ μαθηταὶ τῶν οὔτοι νὰ διεξέλθουν, μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ἂν μὴ ὀλόκληρον, τοὐλάχιστον τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ Β' Μέρους τοῦ ἀλφαβηταρίου τῶν, καὶ δ) — ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον — ὅτι διὰ τοῦ βιβλιαρίου τούτου θὰ θέσουν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ α' σχολικοῦ ἔτους ἀρραγῆ τὰ θεμέλια τῆς **φιλαναγνωσίας τῶν** καὶ δὴ καὶ κατὰ πρωτοφανῆ τρόπον.

2. Ἵνα ἐπιτευχθοῦν διὰ τοῦ παρόντος τ' ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς ἀπίστευτα, πραγματικώτατα ὅμως ἀποτελέσματα, ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως ὅ,τι καὶ διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀλφαβηταρίου τῆς Σ. Ε. ἦτοι: α) Πρὶν ἢ ὁ διδάσκων δώσῃ εἰς χεῖρας τῶν μαθητῶν του τὸ ἀλφαβητάρι μου, νὰ ἔχη **προασκήσει** αὐτοὺς τελείως εἰς πάσας τὰς «**προασκήσεις**» τῆς Π. Α. καὶ Γ., ὅσαι ἐκτίθενται λεπτομερέστατα εἰς τὸ Α' κεφάλαιον τοῦ Β' Μέρους τοῦ προαναφερθέντος Ὁδηγοῦ μου. Ἐὰν τὰ μαθήματα τοῦ νέου σχολ. ἔτους ἀρχίζουν ἀπὸ τῆς 15ης Σ)βρίου, ἢ δὲ φοίτησις τῶν μαθητῶν εἶναι κανονικὴ, τὸ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ν)βρίου χρονικὸν διάστημα εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν διὰ τὸν ἕνα ἢ διὰ τὸν ἄλλον λόγον δὲν κατορθώσῃ ὁ διδάσκων νὰ διεξέλθῃ μέχρι τοῦ χρόνου τούτου **πάσας** τὰς ἐν λόγῳ **προασκήσεις**, ἀνάγκη ἀπαραίτητος εἶναι νὰ παρατείνῃ ἐπὶ τινα ἀκόμη χρόνον ταύτας καὶ **μόνον μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν ν' ἀρχίσῃ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ παρόντος ἀλφαβηταρίου διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Α' ἀναγνώσεως.** β) Ὅλοι οἱ μαθηταὶ τῆς Α' τάξεως νὰ ἔχουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος τὸ αὐτὸ μάθημα, εἴτε γνωρίζουν εἴτε ὄχι τὰ προηγούμενα· διεξερχόμενοι δὲ ἐκάστην πινακίδων αὐτοῦ, νὰ μὴ διατρέβουν περισσότερον τῶν 2 ἡμερῶν εἰς αὐτήν, ὅσονδήποτε δύσκολος ἢ μεγάλη καὶ ἂν εἶναι. Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ διδάσκοντες, διεξερχόμενοι, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς πινακίδας, φθάσουν εἰς τὰς τελευταίας 2—3, θὰ ἴδουν μετ' ἐκπλήξεώς τῶν, ὅτι κατὰ 95 0)ο οἱ

μαθηταί των θά ἔχουν πάντες τὰς αὐτὰς ἀναγνωστικὰς καὶ γραφικὰς δυνάμεις. Καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ οἱ μαθηταί θά διεξέρχωνται τὸ περιεχόμενον τοῦ παρόντος ἀλφαβηταρίου νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ποτὲ νὰ **προαναγινώσκειται** τοῦτο εἴτε ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος εἴτε ὑπὸ **προποσχόλων** ἢ **βοηθῶν** αὐτοῦ· εἴτε καὶ κατ' οἶκον ὑπὸ τινος τῶν οἰκείων. Ἡ μὴ τελεία ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐφαρμογὴ ἑνὸς οἰουδήποτε τῶν 3 ἀνωτέρω ὅρων συνεπάγεται τὴν πλήρη ἀποτυχίαν τῆς διδασκαλίας τῆς Π. Α. καὶ Γ. ¹⁾.

Διδάσκαλοι, οἵτινες ἔχουν συνηθίσει εὐθύς ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς ἐγγραφῆς καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς **προασκήσεως** τῶν μαθητῶν τῶν νὰ δίδουν εἰς αὐτοὺς ἀλφαβητάρια· διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι συνήθισαν νὰ «**βάζουν μάθημα**» ἰδιαίτερον εἰς τὸν καθένα μαθητὴν τῆς Α' τάξεώς των καὶ νὰ μὴ τοῦ **τὸ ἀλλάζουν**, ἐὰν οὗτος δὲν τὸ ἔχη μάθει νὰ τὸ λέῃ, **σὰ νερό**· διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι **προαναγινώσκουν** εἰς τοὺς μαθητὰς των τὸ κάθε νέον μάθημα ἢ καὶ μένουν εὐχαριστημένοι, ὅταν οἱ οἰκεῖοι τῶν μαθητῶν των τοὺς **διαβάσουν** τὸ μάθημα καὶ ἔρχονται οὗτοι **μελετημένοι** εἰς τὸ σχολεῖον· διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι πιστεύουν, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἢ Α' τάξις των νὰ εἶναι διηρημένη εἰς 2 ἢ καὶ περισσότερα τμήματα, (**νηπιαγωγεῖον, Α' μικρὴ, Α' μεγάλῃ** κτλ. κτλ.)· διδάσκαλοι τέλος, οἱ ὅποιοι νομίζουν, ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς διδασκομένους τὴν Π. Α. καὶ Γ. καὶ Β' Μέρους ἀλφαβηταρίου, καὶ παρατείνουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Α' Μέρους μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ὅλοι οἱ τοιοῦτοι διδάσκαλοι καλὰ θά κάμουν νὰ μὴ μεταχειρισθῶν τὸ ἀλφαβητάρι μου αὐτὸ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θά ἴδουν καλύτερα ἀποτελέσματα. Τοὺς βεβαιώνομεν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ταῦτα θά εἶναι χειρότερα τῶν μέχρι τοῦδε....

3. Ὄταν, ἐπιστάντος τοῦ χρόνου τοῦ τεματισμοῦ ὅλων

---

1) Οἱ λόγοι τῶν τοιούτων συστάσεών μου ἐξετέθησαν εἰς τὸ κεφάλαιον Β' τοῦ Β' Μέρους τοῦ προαναφερθέντος. Ὁδηγοῦ μου.

τῶν *προασκήσεων*, λήξει μὲν καὶ τὸ τελευταῖον μάθημα αὐτῶν, ἐπιτραπῆ δὲ εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐφοδιασθοῦν δι' ἀντιτύπων τοῦ παρόντος ἀλφαβηταρίου, ὁ διδάσκων πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι τὸ περιεχόμενον ἐκάστης πινακίδος αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ προσφέρεται *μετοχεντικῶς* εἰς τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ νὰ δημιουργεῖται ὑπ' αὐτῶν, αὐτενεργούντων, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῇ βοηθείᾳ τῆς προτασσομένης ἐκάστοτε εἰκόνας. Τούτου ἕνεκα εἶναι ἀνάγκη καὶ αὐτὸς νὰ προπαρασκευάζεται κατ' οἶκον, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκάστοτε εἰκόνας ἐξάγῃ κάθε φθορὰν τὸ περιεχόμενον τῆς διδακτέας πινακίδος καὶ ἐν τῷ σχολεῖῳ ἐπιτυχάνῃ τοῦτο ἀβιάστως.

Πῶς ἢμπορεῖ νὰ γίνεται ἡ *δημιουργία* αὕτη αὐτενεργῶς, ἐκτίθεται κατωτέρω.

---

§ 3. Ἡ διδασκαλία τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ κεφ. γράμματος ο.

(1η πινακὶς τοῦ ἄ λ φ α β.)

Α' Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος.

Δ. Εἶπαμε χτές, πὼς μὲ τὸ βιβλίον αὐτό, πού ἀγοράσαμε, θὰ μπορέσωμε νὰ μάθωμε κι ἐμεῖς νὰ διαβάζωμε καὶ νὰ γράφωμε, σὰν τοὺς μεγάλους μαθητές. Δηλαδή; Μ. Μὲ *γράμματα*. Δ. Μάλιστα. Γιά, βγάλτε τὰ βιβλία σας αὐτὰ κι ἀνοῖχτε τα στὴν πρώτη πρώτη σελίδα, «*νὰ ἰδοῦμε τί μπορεῖ νὰ μάθωμε σήμερα*» (σκοπός).

Προσφορά. Δ. Κάτι βλέπετε, θαρρῶ, στὴ σελίδα αὕτη τοῦ βιβλίου σας.

Μ. Μάλιστα. Βλέπω μιὰ ζωγραφιά. Δ. Καὶ τί παρασταίνει αὕτη ἡ ζωγραφιά; Μ. Δυὸ παιδιὰ μικρά, πού εἶναι ἀνεβασμένα ἀπάνω σὲ καρτέλες. Δ. Μάλιστα. Καὶ ποῦ κοντά; Μ. Κοντὰ σ' ἓνα ντουλάπι ἀνοικτό. Δ. Γιά, κοιτάξετε, ἂν τὸ ντουλάπι αὐτὸ εἶναι πέρα πέρα ἀνοικτό. Μ. Ὁχι, κύ-

οιε, δὲν εἶναι πέρα πέρα ἀνοιχτό. Εἶναι μισοανοιχτό. Δ. Μάλιστα. Μονάχα τὸ ἓνα φύλλο τοῦ ντουλαπιοῦ αὐτοῦ εἶναι ἀνοιχτό, τὸ ἄλλο εἶναι κλειστό. Καὶ σὲ ποῖο μέρος τοῦ ντουλαπιοῦ βλέπετε τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ παιδάκια τῆς ζωγραφίᾳς νὰ στέκονται; Μ. Τὸ κοριτσάκι στέκεται μπροστὰ στὸ ἀνοιχτὸ φύλλο τοῦ ντουλαπιοῦ, τὸ ἀγοράκι μπροστὰ στὸ κλειστό. Δ. Μάλιστα. Καὶ τί προσπαθεῖ νὰ νὰ κάμη αὐτὸ τὸ ἀγόρι, βλέπετε; Μ. Φαίνεται, πὼς προσπαθεῖ ν' ἀνοίξη καὶ τὸ ἄλλο φύλλο. Δ. Ἔτσι νομίζω κι ἐγώ. Μὰ γιατί τάχα; Μ. Ἴσως γιὰ νὰ πάρη ἀπὸ μέσα κάτι, ποῦ ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πάρη. Δ. Ἴσως. Ἄμὲ τὸ κοριτσάκι πὼς φαίνεται στὴ ζωγραφιά; Μ. Φαίνεται, πὼς κρατεῖ στὰ δυὸ του χέρια ἀπὸ ἓνα μεγάλο μῆλο, πὼς τὰ κοιτάζει μὲ χαρὰ καὶ πὼς κάτι λέει. Δ. Πῶς καταλαβαίνετε, ὅτι κάτι λέει; Μ. Γιατὶ φαίνεται, πὼς ἔχει μισοανοιχτὸ τὸ στόμα του. Δ. Μάλιστα. Κι ἀπὸ κάποιο ἄλλο σημάδι φαίνεται, πὼς τὸ κοριτσάκι αὐτὸ κάτι λέει. Μ. Φαίνεται, πὼς κάτι βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα του. Δ. Μάλιστα. Τὸ βλέπω κι ἐγώ. Μὰ τί πράγματα νάναι αὐτά; Μ. Μοιάζουν, σὰν κουλουράκια, καὶ εἶναι τρία· τὸ πρῶτο πιὸ μικρό, τὸ δεύτερο λίγο μεγαλύτερο καὶ τὸ τρίτο μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα. Δ., Μάλιστα. Τὰ βλέπω κι ἐγώ, κι ἐπειδὴ ξέρω κι ἐγώ καὶ διαβάζω, σὰν τοὺς μεγάλους μαθητές, σὰς λέω πὼς αὐτὰ τὰ κουλουράκια, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κοριτσιοῦ αὐτοῦ, δὲν εἶναι κουλουράκια—τὰ κουλουράκια μπαίνουν στὰ στόματα τῶν παιδιῶν καὶ ποτέσ δὲ βγαίνουν ἀπ' αὐτὰ—παρὰ λόγια, κάτι **λέξεις** δηλ. ποὺ λέει τὸ κορίτσι αὐτό, βλέποντας τὰ δυὸ μεγάλα μῆλα του. Μὰ σὰν τί λόγια—σὰν τί **λέξεις**—νὰ εἶναι αὐτές; Ἄς δοῦμε! Γιά, κοιτάξτε πὼς φαίνεται τὸ πρόσωπο τοῦ κοριτσιοῦ στὴ ζωγραφιά; Εὐχαριστημένο δηλ. ἢ λυπημένο; Μ. Πολὺ πολὺ εὐχαριστημένο, γιατί φαίνεται γελαστό. Δ. Μάλιστα. Καὶ τὸ στόμα του; Μ. Φαίνεται μισοανοιχτὸ καὶ στρογγυλό. Δ. Μάλιστα. Γιά, νὰ δοκιμάσωμε κι ἐμεῖς τί λέξη μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ στόμα μας, ὅταν τὸ ἔχωμε ἔτσι ἀνοιγμένο στρογγυλά, σὰν εἴμαστε πολὺ πολὺ

εὐχαριστημένοι γιὰ ἓνα προῶμα, (πὺν μᾶς ἔδωσαν), καὶ θέλωμε νὰ ποῦμε κάτι τι. Δοκίμασε ἐσὺ, Στέλα! Ἔνοιξε τὸ στόμα σου στρογγυλὰ φανιάσου, πὺς αὐτὴ τὴ στιγμή σου χαρίζω δυὸ μεγάλα κόκκινα μῆλα κι ἐσὺ θέλεις κάτι νὰ πῆς, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀλλάξης τὸ σχῆμα τοῦ στόματός σου. Μ. (Δοκιμάζει) **Ο** Δ. Γιά, νὰ δοῦμε κι ἓνας ἄλλος, ποιά λέξη μπορεῖ ἔτσι νὰ βγάλῃ. Μ. **Ο** Δ. Κι ἐγὼ πὺν δοκιμάζω τώρα, βλέπω πὺς αὐτὴ τὴ λέξη μπορῶ μονάχα καὶ βγάζω ἀπ' τὸ στόμα, ὅταν τὸ ἔχω στρογγυλὰ ἀνοιγμένο καὶ θέλω νὰ δείξω, πὺς χαίρομαι ¹⁾). Πιστεύω, πὺς καὶ τὸ κορίτσι ἐτούτης τῆς ζωγραφιάς αὐτὴ τὴ λέξη θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ στόμα του αὐτὴ τὴ στιγμή, ἀφοῦ ἔχει στρογγυλὰ ἀνοιγμένο τὸ στόμα του καὶ φαίνεται, πὺς εἶναι χαρούμενο. Ποιά δηλ.; Μ. **Ο** Δ. Μάλιστα. Μά, ἐγὼ βλέπω ἕ τέτοια κουλουράκια. Μ. Μπορεῖ νὰ λήθ τὸ κορίτσι ἕ φορές τὴν ἴδια λέξη Δ. Ἔτσι θὰ εἶναι πιστεύω κι ἐγὼ. Καὶ σὰν τί τάχα θέλει νὰ πῆ μὲ αὐτὴ τὴ λέξη **Ο**; Μ. Ἴσως «**Ὁ, τί ὠραῖα πὺν εἶναι!**». Δ. Κι ἐγὼ αὐτὸ νομίζω, πὺς θὰ λέει τὸ κοριτσάκι κάθε φορά, πὺν βγάζει ἀπ' τὸ σῶμα του τὴ λέξη «**Ὁ!**» Πέστε κι ἐσεῖς τὴ λέξη αὐτή! Μ. **Ὁ!** Δ. Καὶ δευτέρη φορά! Μ. **Ὁ!** Δ. Καὶ τρίτη! Μ. **Ὁ!** Δ. Γιά, ἀκοῦστε πόσες φωνές—πόσους φθόγγους—ἔχει αὐτὴ ἡ λέξη **Ο!** Μ. Ἔνα κύριε. Δ. Μάλιστα. Ποιόν; Μ. Τὸ φθόγγο **ο**. Δ. Καὶ πὺς παραστάνει τὸ βιβλίό σας αὐτὴ τὴ φωνὴ—αὐτὸ τὸ φθόγγο—τῆς λέξεως **Ὁ!**; Μ. Μ' ἓνα κουλουράκι. Δ. Μάλιστα. Μά, γιὰτὶ τότε νὰ εἶναι γραμμένα στὸ βιβλίό σας ἕ τέτοια κουλουράκια; Μ. Γιατὶ εἴπαμε, πὺς τὸ κορίτσι λέει ἕ φορές τὴν ἴδια λέξη. Δ. Καὶ τί μ' αὐτό; Μ. Καὶ κάθε λέξη **Ὁ!** ἔχει ξεχωριστὸ φθόγγο, τὸ δικό της φθόγγο **ο**. Δ. Μάλιστα. Αὐτὸ εἶναι. Γι' αὐτό, φαίνονται ἕ ὅμοια κουλουράκια στὸ βιβλίό σας.

1) Καὶ ἀληθῶς, ὅταν τις ἔχη οὕτω πὺς τὸ στόμα του ἀνοίχτο, μόνον ὁ φθόγγος **ο** ἡμπορεῖ νὰ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ.

Ἐμβάθυνσις. (πραγματική). Δ. Εἶδατε λοιπόν, τί ἔκαμε τὸ βιβλίό σας, γιὰ νὰ παραστήσῃ τὴ φωνή, γιὰ νὰ παραστήσῃ τὸ φθόγγο **ο**; Μ. Ἐγραψε ἀντὶ γιὰ τὴ φωνή, ἓνα σημαδάκι, ἓνα κουλούρι. Δ. Μάλιστα. Καὶ τὰ παιδιὰ, (οἱ ἄνθρωποι,) μόλις βλέπουν αὐτὸ τὸ σημαδάκι,—αὐτὸ τὸ **γραμμα**—ἀμέσως φωνάζουν, ἀμέσως τὸ **διαβάζουν Ο**. Καὶ ἔσεῖς τὸ ἴδιο νὰ κάνετε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα. Δηλαδή τί; Μ. Μόλις θὰ βλέπωμε στὸ βιβλίό μας γραμμένο κουλουράκι, θὰ φωνάζωμε **Ο**. Δ. Μάλιστα. Ὅπως; Μ. Ὅπως φωνάζει κι αὐτὸ τὸ κορίτσι τώρα, πὺν βλέπει τὰ μῆλα. (Ἐντύπωσις τῆς προηγουμένης προτάσεως).

Ἐμβάθυνσις (ἠθική). Δ. Καλὰ τὰ βρήκαμε ὅλα αὐτά! Μὰ ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω, πὺν τὰ βρήκε αὐτὸ τὸ κορίτσι τὰ μῆλα αὐτά, πὺν κρατεῖ στὰ χέρια του καὶ βλέποντάς τα φωνάζει **Ὁ! Ὁ! Ὁ!**; Μ. θὰ τὰ πῆρε μέσα ἀπὸ τὸ ντουλάπι. Δ. Πῶς τὸ κατάλαβες αὐτό; Μ. Νά, κύριε! Μέσα στὸ ράφι τοῦ ντουλαπιοῦ φαίνεται μιὰ μεγάλη πιατέλα, (φρουτιέρα), γεμάτη μῆλα. Δ. Καὶ τί μ' αὐτό; Μ. Ἀπ' ἐκεῖ θὰ τὰ πῆρε αὐτὰ τὰ δυὸ μῆλα τὸ κορίτσι αὐτό. Δ. Ἴσως. Καὶ πῶς θὰ ἔγινε, λέτε, αὐτὸ τὸ πρᾶμα; (Ἐκφρασις διαφορῶν προσδοκιῶν.) Μ. Ἐγὼ λέω, πὺν αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιὰ τῆς ζωγραφίᾳς θὰ εἶναι ἀδέσφια, καὶ πὺν θὰ βρῆκαν τὸ ντουλάπι ἀνοιχτό. Κι ἐπειδὴ θάξεραν, πὺν αὐτοῦ μέσα ἡ μητέρα τους φυλάει τὰ φρούτα, τίς καραμέλες, τὰ γλυκὰ κι ἄλλα τέτοια πράματα, ἀνοίξαν τὸ ἓνα φύλλο. Κι ἐπειδὴ δὲν ἔφταναν, γιὰτὶ ἦταν ψηλά, ἀνεβῆκαν, σὲ καρέκλες. Τὸ κορίτσι εἶδε ἐκεῖ τὴν πιατέλα μὲ τὰ μῆλα καὶ πῆρε δυὸ. Δ. Ἔτσι λέω κι ἐγὼ, νάγινε τὸ πρᾶμα αὐτό. Τὸ ἀγόρι ὅμως γιὰτὶ νὰ μὴν πάρῃ καὶ αὐτὸ ἓνα δυὸ μῆλα; Μ. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὴ ζωγραφία, πὺν προσπαθεῖ ν' ἀνοίξῃ καὶ τὸ ἄλλο φύλλο τοῦ ντουλαπιοῦ. Δ. Γιατί τάχα; Μ. Ἴσως ἀπὸ τὸ τζάμι νὰ εἶδε κανένα ἄλλο πρᾶμα πιὸ καλύτερο ἀπὸ τὰ μῆλα, καὶ θέλει ν' ἀνοίξῃ καὶ τὸ ἄλλο φύλλο, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὸ πάρῃ. Δ. Ἔτσι πιστεύω κι ἐγὼ, πὺν θὰ προσπαθῆ νὰ κάμῃ τὸ ἀγόρι. Καὶ πὺν σᾶς φαίνονται αὐτά, πὺν

κάνουν τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια; Μ. Δὲν εἶναι καλό. Δ. Γιατί τάχα; Μ. Γιατὶ ἀνοίγουν τὸ ντουλάπι καὶ παίρνουν ἀπὸ μέσα πράματα, χωρὶς νὰ εἶναι ἡ μαμά τους. Δ. Μάλιστα. Χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς μητέρας του τὸ κορίτσι αὐτὸ παίρνει τὰ δυὸ μεγάλα μῆλα καὶ θέλει νὰ τὰ φάῃ. Χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς μητέρας του καὶ τὸ ἀγόρι αὐτὸ προσπαθεῖ ν' ἀνοίξῃ τὸ ἄλλο φύλλο τοῦ ντουλαπιοῦ, γιὰ νὰ πάρῃ ἀπὸ μέσα κάτι τι, πού τὸ φυλάει ἡ μητέρα του, γιὰ νὰ τὸ φάῃ κι αὐτό. Τί ἄσκημα πού κάνουν καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ παιδιά! Ἐμένα δὲ μοῦ ἀρέσουν διόλου. Νὰ εἶχα ἐγὼ τέτοια παιδιά, δὲ θὰ τ' ἀγαποῦσα. Ἔσεῖς νὰ τάχατε ἀδέρφια; Μ. Ἐγὼ δὲ θὰ τ' ἀγαποῦσα κτλ. κτλ.

Σύναψις = Δ. Ἄς εἶναι! Αὐτὸ πού κάνουν αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά τῆς ζωγραφιάς, δὲν εἶναι διόλου καλό. Σ' ἐσᾶς ὅμως ἔκαμαν, μοῦ φαίνεται, ἓνα καλό. Ξέρετε ποιό; (Ἐκφρασίς προσδοκιῶν). Δ. Σᾶς ἔκαμαν αὐτὸ τὸ καλό. Νὰ μάθετε, πῶς θὰ φωνάζετε, ὅσες φορὲς βλέπετε σὲ βιβλίον γραμμένα κοντουράκια. Μ. Μάλιστα, κύριε. Θὰ φωνάζωμε πάντα ο. Δ. Ὅπως; Μ. Ὅπως φωνάζει καὶ τὸ κορίτσι κτλ. κτλ. Δ. Αὐτὸ τὸ κακὸ κορίτσι σᾶς ἔκαμε νὰ μάθετε ἓνα **γράμμα**, αὐτό! (Ὁ Δ. δείχνει τὸ κινητὸ γράμμα ο), πού ὅπου κι ἂν τὸ βλέπετε, θὰ φωνάζετε — θὰ **τὸ διαβάσετε** —; Μ. ο. Δ. Μάλιστα. Γιὰ, νὰ τὸ γράψωμε! (Πρῶτα στὸν ἀέρα, ὕστερα στὸν πίνακα μὲ κιμωλία καὶ τελευταῖα στὴν πλάκα, καὶ δὴ καὶ πρῶτα στὸ ἀρήγωτο κι ὕστερα στὸ ρηγωμένο μέρος).

Σημ. 1—Ἡ γραφὴ αὕτη τοῦ νέου γράμματος σκοπὸν ἔχει τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν καὶ ὄχι τὴν ἐκμάθησιν τῆς καλλιγραφίας του.

Σημ. 2—Κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ ο ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἡ πορεία τοῦ κονδυλίου (ἀπὸ πάνω ἀριστερὰ—κάτω— καὶ ὕστερα πρὸς τὰ ἐπάνω δεξιὰ.—)

Δ. Καλὰ ξέρετε καὶ γράφετε καὶ διαβάσετε τὸ **γράμμα** ο. Μὰ ἐγὼ βλέπω τὰ τρία ο τοῦ βιβλίου σας, πού βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κοριτσιοῦ, νὰ ἔχη τὸ καθένα καὶ κάτι ἄλλα σημαδάκια κι ἀπάνω καὶ δίπλα του. (Παρατή-

Ἄδης ὁδὸς Ἄναγνώσεως

ρησις—ἐκφρασις προσδοκιῶν). Μ. Κάθε ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ **γράμματα ο** ἔχει ἀπάνω του ἓνα μισοφέγγαρο κι ἓνα καρφάκι καὶ δίπλα του ἀπὸ ἓνα ἄλλο καρφάκι καὶ μιὰ βουλίτσα. Δ. Μάλιστα. Αὐτὰ νὰ σημαδάκια τάχει ἀπάνω του τὸ καθένα γράμμα **ο**. Ἀκοῦστε γιατί! Ἐπίτηδες, γιὰ νὰ μὴ τὸ διαβάζωμε **ο**, παρὰ ἔτσι, ὅπως ἔλεγε τὴ λέξη **δ'** τὸ κοκορίτσι. Πῶς δηλαδή; Μ. **δ' δ' δ'**. Δ. Τὸ βρήκατε. Μπράβο σας!

Ἐφαρμογή.— α) Ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος ἢ τοῦ ἀγνωστηρίου καὶ ὕστερα ἐπὶ τοῦ ἀλφαβηταρίου: Δ. Διαβάστε λοιπόν, ὅπως πρέπει τὶς 3 αὐτὲς λέξεις, πὺν βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κοριτσιοῦ. (Γίνεται). Δ. Πολὺ ὠραῖα (ἢ δὲν τὶς διαβάσατε καλά. Ἄλλος καλύτερα!). Ἀκοῦστε καὶ ἀπὸ μένα πῶς τὶς διαβάζω: **δ' δ' δ'**. Διαβάστε τὶς καὶ ἐσεῖς τὸ ἴδιο! (Γίνεται). Δ. Ὠραῖα διαβάσατε αὐτὲς τὶς 3 λέξεις. Μὰ ἐγὼ βλέπω στὸ βιβλίον σας καὶ ἄλλα μερικὰ τέτοια γράμματα, πὺν γράψατε στὴν πλάκα σας τώρα. Μ. Μάλιστα, κύριε. Ἐδῶ κάτω κάτω στὴν σελίδα εἶναι 3 τέτοια γράμματα, μὲ μισοφέγγαρο καὶ μὲ καρφάκι τὸ καθένα. Καὶ παρακάτω ἀπ' αὐτὰ τὰ 3 **δ'** βλέπω μέσα σ' ἓνα μικρὸ μαυροπίνακα ἄλλα 2 τέτοια **ο**, τὸ ἓνα μεγαλύτερο καὶ τὸ ἄλλο μικρότερα. Δ. Μάλιστα. Διαβάστε τὰ 3 **δ'** (Γίνεται). Δ. Ὠραῖα. Διαβάστε τώρα κι αὐτὰ, πὺν εἶναι γραμμένα στὸ μικρὸ μαυροπίνακα. (Γίνεται). Δ. Γιατί δὲν τὰ διαβάσατε, σὰν καὶ τάλλα; Μ. Γιατί αὐτὰ δὲν ἔχουν ἀπάνω τους οὔτε μισοφέγγαρο οὔτε καρφάκι οὔτε δίπλα τους καρφάκι καὶ βουλίτσα. Δ. Μάλιστα. Ἐνας νὰ διαβάσῃ ὅτι εἶναι γραμμένο στὴν πρώτη σελίδα τοῦ βιβλίου σας, ἀπὸ πάνω ἴσαμε κάτω. Μ. **ο! δ' δ'**. Δ. Ὠραῖα. Κλεῖστε τὰ βιβλία σας. Διαβάστε αὐτὰ, πὺν θὰ γράψω τώρα στὸν πίνακα. (Ὁ Δ. γράφει: **ο—δ' ο—δ'—**). Δ. Ἐνας νὰ μᾶς γράψῃ τὸ γράμμα **ο**. (Γίνεται). Δ. Ἐνας ἄλλος τὴ λέξη **δ'**. Δ. Ὠραῖα. Μπράβο σας, παιδιά. Ὅτι ἤθελε νὰ σᾶς μάθῃ σήμερα τὸ βιβλίον σας, ἐσεῖς τὸ μάθατε πολὺ ὠραῖα. Καὶ σὰν τί τάχα ἤθελε νὰ σᾶς μάθῃ σήμερα τὸ βιβλίον σας; Μ. Νὰ διαβάζωμε τὶς λέξεις

“Ο! δ! δ! Δ. Μάλιστα. Αὐτὸ ἤθελε νὰ σᾶς μάθῃ σήμερα τὸ βιβλίό σας καὶ σᾶς τὸ ἔμαθε τόσο εὐκόλα! Τί καλὸ βιβλίό!

Β) Ἡ γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς 1ης πινακίδος.

Σκοπός. Δ. Αὐτὴ τὴν ὥρα θὰ μάθωμε νὰ γράφωμε ἐκεῖνα, ποὺ μάθαμε νὰ διαβάζωμε σήμερα στὸ βιβλίό μας.

Προσφορᾶς 1ον τμήμα). Δ. Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς μάθωμε τὸ γράμμα τῆς φωνῆς **ο**. Τὸ θυμᾶστε πῶς εἶναι; **Μ.** Σὰν ἓνα κουλουράκι. **Δ.** Μάλιστα. Καὶ πῶς τὸ γράφουν ὅπως πρέπει; **Μ.** (ὁ μαθ. ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι ἐλέχθη διὰ τὴν γραφὴν τοῦ **ο** κατὰ τὸ μάθημα τῆς ἀναγνώσεως). **Δ.** Τί λέτε, παιδιά; **Μ.** Ἔτσι εἴπαμε, πὼς γράφεται καλὰ τὸ γράμμα **ο**. **Δ.** Ἄς ἔρθῃ ὁ Παυλάκης νὰ γράψῃ ἓνα **ο** στὸν πίνακα. (Γραφὴ-ἐξέλεγχξις-διόρθωσις-σβήσιμον). **Δ.** Γράψετε κι ἐσεῖς ὅλοι ἓνα **ο** στὸν ἀρήγωτο μέρος τῆς πλάκας σας. (Γραφὴ-ἐξέλεγχξις-διόρθωσις-σβήσιμον). **Δ.** Ἄς ἔρθῃ ἡ Σοφία νὰ γράψῃ ἓνα **ο** σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ τετράγραμμο, ἐδῶ στὸ μεσαῖο αὐλάκι του (ἢ χαράκι). (Γραφὴ-ἐξέλεγχξις-διόρθωσις-σβήσιμον). **Δ.** Γράψετε κι ἐσεῖς ὅλοι ἓνα **ο** στὸ μεσαῖο αὐλάκι τοῦ πρώτου τετράγραμμου τῆς πλάκας σας. (Γραφὴ-ἐξέλεγχξις-διόρθωσις) **Δ.** Κι ἄλλο ἓνα παραπέρα λίγο! (Γραφὴ-ἐξέλεγχξις-διόρθωσις). **Δ.** Γεμίστε ὅλο τὸ αὐλάκι! (Γραφὴ κτλ.).

Ἐμβάθυνσις. **Δ.** Εἶδατε, πῶς γράφουν στὸ τετράγραμμο ὅπως πρέπει τὸ γράμμα **ο**; **Μ.** Τὸ γράφουν στὸ μεσαῖο αὐλάκι τοῦ τετράγραμμου. Ἀρχίζουν ἀπὸ πάνω, ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ δευτέρη γραμμὴ τοῦ τετράγραμμου, προχωροῦν πρὸς τὰ κάτω λοξὰ καὶ μόλις φτάσουν στὴν τρίτη γραμμὴ, στρίβουν πάλι λοξὰ δεξιὰ καὶ προχωροῦν πρὸς τὰ πάνω λοξὰ πάλι, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ δευτέρη γραμμὴ τοῦ τετράγραμμου. Ἔτσι γίνεται ἓνα πρᾶμα, σὰν κουλούρι. Τότε ἀνταμώνουν τὸ τέλος τοῦ κουλουριοῦ αὐτοῦ μὲ τὴν ἀρχὴν κι ἔτσι γίνεται τὸ γράμμα **ο**, ποὺ μοιάζει, σὰν ἓνα ὄλοστρογγυλὸ κουλούρι. **Δ.** Μάλιστα. Ἔτσι γράφουν ὅπως πρέπει τὸ γράμμα **ο**.

Προσφορᾶς 2ον τμήμα. Δ. Καὶ τώρα ἄς μάθουμε νὰ γράφουμε καὶ τὴν πρώτη λέξη, πὺν εἶπε τὸ κορίτσι, βλέποντας τὰ 2 μεγάλα μῆλα. Δηλαδή ποιὰ; Μ. **δ'!** Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς θὰ τὴ γράψουμε; Μ. Πρέπει νὰ βροῦμε πρῶτα ἀπὸ πόσα κομματάκια — ἀπὸ πόσες συλλαβές — γίνεται ¹⁾. Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς θὰ βροῦμε αὐτό; Μ. Θὰ ποῦμε κομματιαστὰ τὴ λέξη ¹⁾ Δ. Μάλιστα. Ἐμπρὸς κάμετέ το! Μ. **ο**, ἓνα κομματί — μιὰ συλλαβή.—Δ. Γιατί ἓνα; Μ. Γιατί ἀνοίξαμε μιὰ φορὰ τὸ στόμα ¹⁾. Δ. Μάλιστα. Καὶ τώρα, πὺν βοήκαμε, πῶς αὐτὴ ἡ λέξη ἔχει μιὰ συλλαβή, τί θὰ κάμουμε ὕστερα; Μ. Θὰ βροῦμε κατόπι πόσες φωνές — πόσους φτόγγους — ἔχει αὐτὴ ἡ συλλαβή ¹⁾. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρὸς, βρέστε τοὺς φτόγγους τῆς συλλαβῆς αὐτῆς! Μ. **ο**, ἓνας φτόγγος. Δ. Μάλιστα. Καὶ τώρα, πὺν βοήκαμε τοὺς φτόγγους τῆς συλλαβῆς, τί θὰ κάμουμε; Μ. Ἐπειδὴ ἡ συλλαβὴ αὐτὴ ἔχει ἓνα μόνο φτόγγο, θὰ γράψουμε μιὰ βουλίτσα ¹⁾. Δ. Ναί, ἔτσι ἔπρεπε νὰ κάμουμε. Ἐπειδὴ ὅμως ἐμεῖς μάθαμε σήμερα τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ο**, δὲ θὰ γράψουμε βουλίτσα πιά, ἀλλά; Μ. Αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ γράμμα **ο**. Δ. Μάλιστα. Γράφετέ το! (Γίνεται). Δ. Τί λέει αὐτὸ πὺν γράψατε τώρα; Μ. **ο**. Δ. Μάλιστα. Μά, ἐμεῖς δὲ θέλομε νὰ λή μονάχα **ο**, παρὰ **δ'!** Γιὰ νὰ λή αὐτὸ ἡ λέξη αὐτὴ, πρέπει νὰ τῆς βάλουμε κάτι σημαδάκια κι ἀπάνω στὸ κεφάλι της καὶ στὰ πλάγια της. Κοιτάξετε! (Καὶ ταῦτα λέγων ὁ δ. θέτει πρῶτον ἐπὶ ἐνὸς πιττακίου τοῦ κινητοῦ γράμματος **ο** τὸ πιττάκιον τῆς **ψιλῆς**, τὴν ὁποίαν ἐξετάζοντες οἱ μαθηταὶ παρομοιάζουν, **σὰ φτερό**, ἔπειτα καὶ τὸ πιττάκιον τῆς **ὀξείας**, τὴν ὁποίαν παρομοιάζουν, **σὰν καρφάκι (σὰ βελόνα)**, καὶ τέλος παραπλεύρως τοῦ **δ'** τὸ πιττάκιον τοῦ **θανμαστικοῦ**, τὸ ὁποῖον παρομοιάζουν οἱ μαθηταί, **σὰν ἓνα καρφάκι**, πὺν θέλει νὰ χωθῆ μέσα σὲ μιὰ βουλίτσα). Δ. Ὅταν τῆς βάλουμε αὐτὰ ὅλα τὰ σημαδάκια κι ἀπάνω

1) Τοῦτο γνωρίζουν τελείως οἱ μαθηταὶ ἐκ τῶν «προασκήσεων».

καὶ στὰ πλάγια, τότε αὐτὴ ἡ λέξις λέει *δ'*! Γράφετέ τα καὶ σεῖς αὐτὰ τὰ σημαδάκια! (Γραφή-ἔξελεγεῖς-διόρθωσις).

Ἐμβάθυνσις. Δ. Πῶς λοιπὸν γράφεται ὅπως πρέπει ἡ λέξις *δ'*; Μ... (Ἀναπαράστασις κανονικῆ ὄλων τῶν προηγουμένων).

Προσφορᾶς 3ον τμήμα. Δ. Καὶ τώρα ἄς γράψωμε καὶ τὴ δευτέρη λέξι, πὺ εἶπε τὸ κοριτσάκι βλέποντας τὰ δυὸ μεγάλα μῆλα. (Ἐπαναλαμβάνεται ὅτι καὶ εἰς τὸ προηγούμενον 2ον τμήμα, ἀλλὰ συντομώτερον).

Προσφορᾶς 4ον τμήμα. Γραφή καὶ τοῦ τρίτου *δ'*!

Ἐφαρμογή. α) Γραφή ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος καὶ τῶν 3 *δ'*! β) Σχηματισμὸς ἑνὸς ἢ δύο *δ'*! διὰ κινήτων γραμμάτων ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου. γ) Γραφή μᾶς σειρᾶς *δ'*! ἐπὶ τῶν ἀβακίων. δ) Μετὰ τὸ σβήσιμον ὄλων τῶν ἐπὶ τῶν ἀβακίων γεγραμμένων παραγγελία νὰ γράψουν κατ' οἶκον οἱ μαθηταὶ 5 λέξεις, πὺ κάθε μιὰ νὰ λήη *δ'*!

§ 4. Ἡ διδασκαλία τῆς 2ας πινακίδος (τὸ γράμμα ι).

Α') Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου τῆς 2ας πινακίδος.

Σκοπός. Δ. Γιά, νὰ δοῦμε τί θὰ μᾶς μάθη σήμερα τὸ καλὸ μας βιβλίον. Ἄλλὰ πρῶτα πρῶτα ἤθελα νὰῖερα, θυμᾶστε τί μᾶς ἔμαθε χτές; Μ. Νὰ διαβάζωμε καὶ νὰ γράφωμε τὶς λέξεις *δ'*! *δ'*! *δ'*! Δ. Μάλιστα. Γιά, νὰ ἰδῶ, μπορεῖτε πρῶτα νὰ τὶς διαβάξετε; Ἄνοιχτε τὰ βιβλία σας! Ἄς διαβάση ἕνας ὅτι εἶναι γραμμένο μέσα στὸ πρῶτον μάθημα! (Ἐπανάληψις τοῦ προηγ. μαθήματος).

Σημ.—Ὁ ὑποδειχθεὶς μαθητῆς, (ἐκ τῶν μετρίων ἐκλεγόμενος), δεικνύων ἐν πρώτοις τὰ 3 ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κοριτσιοῦ ἔξερχόμενα ἐκπληκτικὰ ἐπιφανήματα *δ'*! *δ'*! *δ'*! ἀναγινώσκει ταῦτα μὲ ἔμφασιν, εἶτα πράττει τὸ ἴδιον καὶ ἐν ὁλόκληρον θρανίον ἢ καὶ ὁλόκληρος ἢ τάξις ἐν χορῶ. Κατόπιν ἀναγινώσκονται καὶ τὰ κάτω τῆς εἰκόνας 3 *δ'*!

ὄ ! ὄ ! καὶ τελευταῖον καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ μικροῦ μαυροπίνακος Οο. Μεθ' ὅ. Δ. Καλὰ ξέρετε καὶ διαβάζετε τὶς λέξεις αὐτές. Γιά, νὰ ἰδῶ τώρα, μπορεῖτε καὶ νὰ τὶς γράψετε ; (Γίνεται δοκιμὴ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, μετὰ τὴν ὁποίαν καὶ γενικὴ τοιαύτη ἐπὶ τῶν πλακῶν ὑφ' ὅλης τῆς τάξεως),

Προσφορᾶς 1ον τμήμα. Δ. Καλὰ ξέρετε καὶ διαβάζετε καὶ γράφετε τὸ χτεσινὸ μάθημα. Τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί θὰ μᾶς μάθῃ σήμερα τὸ βιβλίον μας. Ἀνοίχτε στὴν παρακάτω σελίδα ! (Γίνεται). Δ. Τί βλέπομε κι ἐδῶ ;— (Ἔτσι ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τῆς εἰκόνας τῆς 2ας πινακίδος, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς ἐξετάσεως ταύτης, γινομένης καθ' ὅμοιον τρόπον μετὰ τὸν τῆς πρώτης εἰκόνας, δημιουργεῖται μὲν ὑπὸ τῶν μαθητῶν, αὐτενεργούτων, καὶ ἐντυπώνεται καλῶς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, (« Ἡ εἰκόνα αὐτὴ παρασταίνει τὰ ἴδια δύο ἀδέρφια » στὴν ἴδια θέσιν μετὰ τὴ διαφορά, πὼς τὸ ἀγόρι τώρα φαίνεται, ὅτι ἄνοιξε τὸ ἄλλο φύλλον τοῦ ντουλαπιοῦ καὶ πῆρε » ἀπὸ μέσα δυὸ βάζα γλυκό, τὰ ὁποῖα κρατεῖ στὰ χέρια » του καὶ πού κοιτᾶζοντάς τα, θαυμάζει καὶ κάτι λέει»), ἐξάγεται δὲ (**δι' ἀναπτύσσοντος διαλόγου**), ὅτι τὸ ἀγόρι αὐτὸ μετὰ τὸ νὰ ἔχῃ μισοανοιχτὰ καὶ πρὸς τὰ πλάγια συρμένα τὰ χεῖλη του καὶ μετὰ τὸ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα του κάτι πραγματάκια (Σημ. τὰ 3 ἴ!), σημαίνει, ὅτι «**κάτι λέει κι αὐτό**», καὶ πὼς αὐτὸ τὸ «**κάτι**» δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ λέξις ἴ ! ¹⁾

Προσφορᾶς 2ον τμήμα—Δ. Καὶ σὰν τί τάχα θέλει νὰ πῇ τὸ ἀγόρι μετὰ τὴ λέξι αὐτῆ, πού βγάζει ἀπὸ τὸ στόμα του, κοιτᾶζοντας τὰ 2 βάζα τοῦ γλυκοῦ ; Μ. «**ἴ ! πόσο γλυκὸ εἶναι μέσα !**» ἢ «**Πόσο θὰ φάω ἀπ' αὐτό !**» κτλ. Δ. Μάλιστα. Τὸ βρήκατε. Αὐτὸ θέλει νὰ πῇ τὸ ἀγόρι μετὰ τὴ λέξι αὐτῆ. Πέστε κι ἐσεῖς τὴ λέξι αὐτῆ ! Μ. ἴ ! Δ. Πόσες φωνές—πόσους φτόγγους—ἔχει αὐτὴ ἡ λέξις ἴ ! Μ. Ἔνα, τὸ φτόγγον ι. Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς παρασταίνει τὸ βιβλίον σας

1) Διότι πραγματικῶς, ὅταν τις ἔχῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνοιχτὸν τὸ στόμα του, μόνον τὸν φθόγγον ι ἢ μπορεῖ νὰ ἐκφωνήσῃ.

αὐτὴ τὴ φωνή—αὐτὸ τὸ φτόγγο—ι ; Μ^ο ἓνα ἀγκιστράκι (ἢ γαντζάκι). Δ. Μάλιστα. Μά, γιατί τότε νὰ εἶναι στὸ βιβλίο σας ὅ τέτοια γαντζάκια ; Μ. Γιατὶ ἴσως τὸ ἀγόρι νὰ λήη ὅ φορὲς τὴν ἴδια λέξη *ἔ ! ἔ ! ἔ !* Δ. Καὶ τί μ' αὐτό ; Μ. Καὶ κάθε λέξη *ἔ !* ἔχει ξεχωριστὸ φτόγγο, τὸ δικό της τὸ φτόγγο ι. Δ. Μάλιστα αὐτὸ εἶναι. Γι' αὐτὸ φαίνονται ζωγραφισμένα ὅ ὅμοια ἀγκιστράκι στὸ βιβλίο σας.

Ἐμβάθυνσις (πραγματική). Δ. Εἶδατε λοιπόν, τί ἔκαμε τὸ βιβλίο σας, γιὰ νὰ παραστήσῃ τὴ φωνή - τὸ φτόγγο - ι ; Μ. Ἐγραψε ἓνα γαντζάκι. Δ. Μάλιστα. Καὶ σεῖς παιδιὰ, μόλις βλέπετε αὐτὸ τὸ γαντζάκι *γραμμένο* στὸ βιβλίο—μόλις βλέπετε αὐτὸ τὸ *γράμμα* τοῦ βιβλίου—ἀμέσως τί κάνετε ; Μ. Ἀμέσως φωνάζομε—ἀμέσως τὸ *διαβάζομε-ι*. (Ἐντύπωση τῆς προτάσεως).

Ἐμβάθυνσις (ἠθική). Δ. Βέβαια κι αὐτό, πὸν κάνει τὸ ἀγόρι, δὲν πιστεύω νὰ σᾶς ἀρέσῃ. Μ. Ὅχι, κύριε κτλ. κτλ. Δ. Εἶναι κακὸ αὐτό, πὸν κάνει καὶ αὐτὸ τὸ ἀγόρι. Νὰ παίρνῃ, χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς μητέρας του τὰ βάζα τοῦ γλυκοῦ ! Αὐτὸ εἶναι κακὸ πράμα.

Σύναψις. Δ. Ὡς τόσο ὅμως ἐσᾶς σᾶς ἔκαμε ἓνα καλό. Ἐφέρετε ποιοῦ ; Μ. Μᾶς ἔκαμε νὰ μάθωμε τὸ γράμμα ι. Δ. Ποιὸ εἶναι αὐτό ; Μ. Ἐκεῖνο τ' ἀγκιστράκι, πὸν βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀγοριοῦ. Δ. Μάλιστα. Γιὰ, νὰ τὸ γράψωμε ! (Πρῶτα στὸν ἀέρα, ὕστερα στὸν πίνακα καὶ τέλος στὴν πλάκα).

Σημ. 1η. Καὶ κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ γράμματος τούτου πρέπει νὰ συνεχισταθῇ καὶ ἡ πορεία τοῦ κονδυλιοῦ (ἀπὸ πάνω ἴσα κάτω κι ὕστερα γύρισμα δεξιὰ).

Σημ. 2α. Ἡ γραφὴ τοῦ γράμματος ὑπὸ τῶν μαθητῶν σκοπεῖ μόνον τὴν ἐντύπωσιν αὐτοῦ.

Δ. Καλὰ ξέρετε καὶ διαβάζετε τὸ γράμμα ι. Μὰ ἐγὼ βλέπω καὶ κάτι ἄλλα πραγματάκια ἀπάνω καὶ δίπλα στὸ καθένα ι, πὸν βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀγοριοῦ. Ποιὰ εἶναι αὐτά ; Γιατὶ τὰ ἔβαλαν ἐκεῖ ; κτλ, ὡς καὶ προκειμένου περὶ

τοῦ πνεύματος, τοῦ τόνου καὶ τοῦ θαυμαστικοῦ τῆς λέξεως *δ'!*

Ἐφαρμογή.—Ὁμοία μὲ τὴν τοῦ προηγουμένου μαθήματος μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι τῶρα οἱ μαθηταὶ ἐκτὸς τῶν λέξεων *υ' υ' υ'!* πρέπει νὰ ἀναγνώσουν καὶ τὰς ἔναντι αὐτῶν *δ' δ' δ'!*, (πὺν βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κοριτσιοῦ), καθὼς καὶ τὰ κάτω τῆς εἰκόνας 3 *υ' υ' υ'!* καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ μικροῦ μαυροπίνακος, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ πίνακος ἀναγνωστικὴ ἄσκησις δέον, ἵνα περιστραφεῖ περὶ τε τὴν γραφὴν τοῦ γράμματος *ι* καὶ τῆς λέξεως *υ' Δ.* Ὁραῖα! Μπράβος, παιδιά. Ὅ,τι ἤθελε νὰ σᾶς μάθῃ κτλ. κτλ., ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον 1ον μάθημα. Τί ἤθελε; Μ. Νὰ μᾶς μάθῃ νὰ **διαβάζωμε** τὶς λέξεις *υ' υ' υ'!*

B') Γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς 2ας πινακίδος.

Σκοπός. Δ. Αὐτὴ τὴν ὥρα θὰ μάθωμε νὰ γράφωμε ὅπως πρέπει αὐτά, πὺν μάθαμε νὰ διαβάζωμε σήμερον στὸ βιβλίον μας.

Προσφορά. Πάντα τὰ τμήματα αὐτῆς καθὼς καὶ ἡ **ἐφαρμογή** πρέπει νὰ γίνουν κατὰ τὸ προηγούμενον ὑπόδειγμα τῆς «**γραφῆς τοῦ κειμένου τῆς 1ης πινακίδος**».

§ 5. Ἡ διδασκαλία τῆς 3ης πινακίδος (τὸ γράμμα α).

A' καὶ B') Ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς 3ης πινακίδος

Καθ' ὅμοιον τρόπον πρὸς τὰ προηγούμενα ὑποδείγματα τῶν διδασκαλιῶν τῆς 1ης καὶ 2ας πινακίδος καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει καὶ τῇ βοήθειᾳ τῆς εἰκόνας τῆς 3ης πινακίδος τοῦ ἀλφαβηταρίου πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ νέου γράμμα-

τος α, (κατὰ πρῶτον δημιουργία τοῦ περιεχομένου, ἔπειτα ἀνάγνωσις καὶ εἶτα γραφή ὁλοκληροῦ τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος), τοῦ διδασκάλου μὴ λησμονοῦντος α') μὲν νὰ ἐπιστήσῃ κατ' αὐτὴν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν τῶν τυχόν ἀπουσιασάντων μαθητῶν εἴτε κατὰ τὸ α' εἴτε κατὰ τὸ β' μάθημα ἐπὶ τε τοῦ σχήματος καὶ τοῦ φθόγγου ἑκατέρου τῶν μέχρι τοῦδε διδαχθέντων 2 ἑτέρων γραμματικῶν, β') δὲ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς παρουσίας διδασκαλίας νὰ ἐφαρμόσῃ ἀναγκαστικῶς ἀμφοτέρω τὰ προδιδαχθέντα ταῦτα γράμματα. Οὕτω π. χ. Δ. Γιά, νὰ ἰδῶ, θὰ μπορέσετε νὰ διαβάσετε αὐτά, πὺν θὰ γράψω στὸν πίνακα. (Γραφή): α—δ! δ!—ἄ! ἄ!—ι ι ῥ! ῥ! ῥ! - ο ο ο κ. ο. κ. Ἡ: Ἐλάτε ἐδῶ στὸ ἀναγνωστήριον, νὰ μοῦ φτιάσετε μὲ κινητὰ γράμματα τὴ λέξη ῥ! Νὰ βρῆτε τὸ γράμμα α! Νὰ φτιάσετε μὲ κινητὰ γράμματα τὴ λέξη ἄ! κλπ. κλπ.

§ 6. Ἡ διδασκαλία τῆς 4ης πινακίδος (τὸ γρ. ν).

Α') Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου.

Σκοπός: Θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε αὐτά, πὺν γράφει τὸ βιβλίον μας στὸ τέταρτον (ἢ στὸ παρακάτω) μάθημα.

Ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος, μεθ' ἧν:

Προσφορὰ τοῦ νέου εἰς 3 τμήματα. **Ἴον τμήμα**— δημιουργία τοῦ **ἱστορικοῦ** περιεχομένου τῆς εἰκόνος. Αὕτη θὰ γίνῃ, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, ἤτοι διὰ τοῦ **ἀναπτύσσοντος διαλόγου**, συστηματοποιουμένη ἐν τέλει ὡς ἐξῆς:—(Ἡ εἰκόνα αὕτη (τῆς πιν. 4) παρασταίνει δυὸ παιδιά, »ἓνα ἀγοράκι καὶ ἓνα κοριτσάκι,—ἴσως νὰ εἶναι τὰ δυὸ »ἀδέρφια πὺν ξέρομε—Τὸ ἓνα ἀπ' αὐτὰ—τὸ κορίτσι—φαι- »νεται, πὺν κοιμίζει τὴν κούκλα του μέσα σὲ μιὰ μικρὴ »κούνια καὶ καθὼς τὴν κοιμίζει τὴ νανουρίζει κιόλας. Τὸ »ἀγόρι, καθὼς βλέπει τὴν ἀδερφή του νὰ νανουρίζῃ τὴν »κούκλα τῆς, εὐχαριστιέται, γελᾷ καὶ κάτι λέει στὴν ἀδε- ρφή του»).

3ον τμήμα: Δημιουργία τοῦ ἀναγνωστικοῦ περιεχομένου τῆς πινακίδος. Αὕτη δύναται νὰ γίνῃ ὡς ἑξῆς: Δ. Καλὰ βροῦκατε τί μᾶς λέει ἡ εἰκόνα αὐτή. Γιά, νὰ ἰδοῦμε τώρα, θὰ βροῦτε καὶ τί λόγια λέει τὸ καθένα ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτὰ παιδιὰ; Καὶ πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, τί τάχα νὰ λέῃ τὸ κορίτσι, καθὼς κουνάει τὴν κούκλα του. (Ἐκφρασις προσδοκιῶν). Δ. Εἶδατε, ὅταν θέλουν νὰ κοιμίσουν τὰ μωρά, ἀφοῦ τὰ βάλουν στὴν κούνια τους, ὕστερα τί κάνουν; Μ. Ἀρχίζουν καὶ τὰ κουνοῦν. Δ. Μάλιστα. Καὶ καθὼς τὰ κουνοῦν, τί ἄλλο κάνουν; Μ. Τὰ νανουρίζουν. Δ. Μάλιστα. Καὶ τί λένε τότε, πού τὰ νανουρίζουν; Μ. **Νάνι, νάνι τὸ μωρό** κτλ. Δ. Μάλιστα. Τὰ μικρὰ παιδιὰ, πού δὲ μποροῦν ἀκόμα νὰ ποῦν τὴ λέξη **μωρό**, πῶς τὸ λένε ἀλλιῶς τὸ μωρό; Μ. **Νινί**. Δ. Μάλιστα. Κάτι τέτοιο θὰ λέῃ καὶ τὸ μικρὸ αὐτὸ κοριτσάκι στὴν κούκλα του. Τί δηλαδή; Μ. **Νάνι νάνι τὸ νινί μου!** Δ. Μάλιστα. **Νάνι νάνι, νινί!** Αὕτη ἀκριβῶς τὴν ὁμιλία—αὐτὴ τὴν πρόταση—λέει τὸ κοριτσάκι, καθὼς νανουρίζει τὴν κούκλα του. Πέστε τὴν κι ἐσεῖς! (Ἐντύπωσις τελεία τῆς προτάσεως). Δ. Καὶ ὁ ἀδερφὸς τοῦ κοριτσιοῦ, πού βλέπει τὴν ἀδερφή του νὰ κοιμίζῃ τὴν κούκλα της καὶ ἀκούει αὐτὰ τὰ λόγια (**νάνι νάνι νάνι**), σὰν τί τάχα νὰ λέῃ; (Ἐκφρασις προσδοκιῶν). Δ. Ἀφοῦ φαίνεται, πῶς γελáει κι ἔχει ἀνοιχτὸ καὶ στρογγυλὸ τὸ στόμα του; Μ. Ἴσως νὰ λέῃ: **Ὁ! ὀ! νινί εἶναι αὐτό;** Δ. Κάτι τέτοιό λέει. Ἀκοῦστε ἀκριβῶς τὰ λόγια πού λέει: **«Ὁ ὀ! νινί! ὀ ὀ!»**. Πέστε τα κι ἐσεῖς. (Γίνεται). Δ. Πέστε τὰ λόγια τοῦ κοριτσιοῦ. (Γίνεται). Δ. Πέστε τὰ λόγια τοῦ ἀγοριοῦ! (Γίνεται μέχρι τελείας ἐντυπώσεως).

3ον) τμήμα. Ἀνάγνωσις τοῦ ἐξευρεθέντος ἀναγνωστικοῦ κειμένου.

Ἐπειδὴ τὸ ἐν τῇ πινακίδι ταύτῃ νέον γράμμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῇ **φωνομιμητικῶς**, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ληφθῇ ἕκ τινος ἤχου ἢ κρότου ἢ φωνῆς, ἐξ ἀνάγκης θὰ τροποποιηθῇ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο (τῆς **προσφορᾶς τοῦ νέου**) ἢ μέχρι τοῦδε ἐκτεθείσα πορεία τῆς διδα-

σκαλίας, διότι θὰ ληφθῆ τὸ νέον γράμμα ἐκ τῆς πρώτης λέξεως τῆς προτάσεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ κορυφωμα τῆς σκη- νῆς, τὴν ὁποίαν παριστᾷ ἡ εἰκὼν. Ἡ πορεία δὲ αὕτη δύ- νεται νὰ γίνῃ ὡς ἑξῆς :

1ον Τμήμα. Δ. Κλεῖστε τὰ βιβλία σας, παιδιά, καὶ πέστε μου ἀκόμα μιὰ φορὰ τὰ λόγια τοῦ κοριτσιοῦ Μ. **Νάνι νάνι, νινί,** Δ. Μάλιστα. Ἐὰς προσπαθήσωμε τώρα νὰ γράψωμε ὅλα αὐτὰ τὰ λόγια— ὅλη αὕτη τὴν **πρό- ταση**—. Πῶς θὰ τὸ κατορθώσωμε, λέτε; Μ. Πρῶτα θὰ ποῦμε ὅλη τὴ πρόταση ἀργὰ ἀργά, γιὰ νὰ βροῦμε ἀπὸ πόσες λέξεις γίνεται. 1) Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός! Μ. **Νάνι** μία, **νάνι** δύο, **νινί** τρεῖς. Δ. Μάλιστα. Ὑστερα; Μ. Ὑστερα θὰ γράψωμε τὴ πρώτη λέξη **νάνι**. Δ. Πῶς; Μ. Θὰ τὴν ποῦμε πρῶτα κομματιαστά, γιὰ νὰ καταλάβωμε πόσες συλλαβὲς ἔχει 1). Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός. Μ. **Να-νι.** Δ. Μάλιστα. Ὑστερα; Μ. Ὑστερα θὰ γράψωμε τὴ πρώτη συλλαβὴ **να** καὶ κατόπι τὴ δεύτερη **νι**. Δ. Μάλιστα. Μά, πῶς; Μ. Γιὰ νὰ γράψωμε σωστὰ τὴ συλλαβὴ **να**, πρέπει πρῶτα νὰ βροῦμε τοὺς φθόγγους τῆς. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς βροῦμε, λέμε ἀργὰ ἀργὰ ὅλη τὴ συλλαβὴ. **Νά,** ἔτσι. **ν-α.** Δ. Μάλιστα. Ὑστερα; Μ. Ὑστερα πρέπει νὰ γράψωμε μὲ γράμματα τὸ φτόγγο **ν** καὶ τὸ φτόγγο **α**. Τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **α** τὸ μάθαμε, καὶ ξέρομε νὰ τὸ γράψωμε. Τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ν** δὲ τὸ μάθαμε. Δ. Ἐγὼ ὅμως τὸ ξέρω καὶ θὰ σᾶς τὸ δείξω. Εἶναι αὐτό. Κοιτάχτε το! (Καὶ ταῦτα λέγων δεικνύει τὸ πιττάκιον τοῦ κινητοῦ **ν**) Δ. Αὐτὸ τὸ σημαδάκι — αὐτὸ τὸ γράμμα — ὅπου σταθῆ κι ὅπου βρεθῆ, πάντα βγάζει τὸ φτόγγο, πὺ εἶδαμε πῶς ἔχει πρῶτο πρῶτο ἢ συλλαβὴ **να**. Ποιὸν δηλαδή; Μ. Τὸ φτόγγο **ν** Δ. Μάλιστα. Προσέξτε νὰ δῆτε, πῶς βγαίνει καλὰ αὐτὸς ὁ φτόγγος. Πέστε του μιὰ φορὰ δυνατὰ καὶ κοιτάχτε, τί γίνεται στὸ στόμα σας αὕτη τὴ στιγμή, πὺ βγαίνει αὐτὸς ὁ φτόγγος ; Μ. Ἀκουμποῦμε

1) Ταῦτα εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν προασκήσεων.

τῆ γλῶσσα μας στὴ μέση στὸν οὐρανίσκο, ἀνοίγουμε λίγο σκιστὰ τὰ χεῖλια μας καὶ ὕστερα φρυσσοῦμε μὲ τὴ μύτη. Δ. Μάλιστα. Αὐτὸ γίνεται πάντα, ὅταν λέμε τὸ φτόγγο **ν** μοναχό του. Καὶ πῶς τὰχα νὰ γράφουν τὸ γράμμα του αὐτό; Κοιτάξτε, πῶς θὰ τὸ γράψω ἐγὼ κι ὕστερα μοῦ λέτε. (Γράφει ἐπὶ τοῦ πίνακος ἐνὰ εὐμέγεθες **ν**). Μ. Κατάλαβα, κύριε. Πρῶτὰ τραβήξατε ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κατῶ μιὰ γράμμῃ πλάγια δεξιὰ καὶ σταματήσατε. Ὑστερα ἀπὸ κεῖ, πὺν στάθηκατε, τραβήξατε ἄλλη μιὰ γραμμῃ ἀπὸ κατῶ πρὸς τὰ πάνω πλάγια δεξιὰ, πὺν ἔφτασε ἴσαμε κεῖ, πὺν ἄρχισε ἡ πρῶτῃ γραμμῃ. Οἱ δύο αὐτὲς πλάγιες γραμμὲς στὸ μέρος, πὺν ἀνταμώθηκαν, σχημάτισαν γωνιά. Δ. Μάλιστα. Ἔτσι γράφεται αὐτὸ τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ν**. Γράφτε το κι ἐσεῖς. (Πρῶτα στὸν ἀέρα, ἔπειτα στὸ θρανίο μὲ τὰ τρία δάχτυλα, κατόπιν ἕνας στὸν πίνακα μὲ κιμωλία καὶ τελευταῖα ὅλοι στὶς πλάγιες τῶν).

Σημ. 1. Κατὰ τὸ τέλος τῆς γραφῆς ἐκάστου **ν** γίνεται καὶ ἡ ἐκφώνησις τοῦ φτόγγου του.

Σημ. 2. Διὰ τῆς γραφῆς ταύτης τοῦ νέου γράμματος σκοπεῖται ἡ διὰ περισσοτέρων αἰσθήσεων τελειότερα ἐντύπωσις τοῦ σχήματος αὐτοῦ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν καὶ ὄχι ὁ ἔθισμός αὐτῶν εἰς τὴν καλλιγράφειν αὐτοῦ. Τοῦτο θὰ γίνῃ βραδύτερον καὶ εἰς ἰδιαιτέραν ὥραν.

Δ. Ἡ συλλαβὴ λοιπὸν **να** εἶπατε, πῶς ἔχει δυὸ φτόγγους. Πέστε τους. Μ. **ν-α**. Δ. Μάλιστα. Ἄς τοὺς γράψω. (Γράφει πρῶτα τὸ **ν**) Δ. Τί ἔγραψα; Μ. Τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ν**. Δ. Μάλιστα. Πῶς φωνάζει αὐτὸ μοναχό του; Μ. **ν**... Δ. Μάλιστα. Τώρα ἄς γράψω καὶ τὸ γράμμα τοῦ δεύτερου φτόγγου. Ποιανοῦ; Μ. τοῦ φτόγγου **α**. Δ. Μάλιστα. Ὅριστε! Τὸ γράφω κι αὐτὸ κοντὰ στὸ γράμμα **ν**. Πῶς φωνάζει αὐτὸ μοναχό του ξέρετε, θαρροῶ. Μ. Μάλιστα, κύριε, **α**. Δ. Μάλιστα. Τώρα γιὰ, νὰ ἰδοῦμε, πῶς θὰ φωνάζουν καὶ τὰ δυό, ὅταν τὰ λέμε μαζί. Μ. **ν-α**. Δ. Γιὰ νὰ τὸ ἀκούεται πὺν καλά, ὅταν τὰ λέμε—ὅταν τὰ **διαβάζουμε**—καὶ τὰ δυὸ μαζί αὐτὰ τὰ γράμματα, πρέπει, ὅταν λέμε τὸν

πρώτο φτόγγο) να μη κόβουμε τὴ φωνὴν διόλου, ὥσπου νὰ ποῦμε καὶ τὸ φτόγγο **α**. Μόλις ὅμως ποῦμε **α**, (τὸ δεύτερο φτόγγο), ἀμέσως νὰ παύουμε ἀπότομα. Νά, ἔτσι! **ν...α**. Πέστετα κι ἔσεῖς—**διαβάστετα**—κι ἔσεῖς ἔτσι. (Γίνεται ἐπιτανελημμένως). Δ. Προσέξτε τώρα, πού θὰ διαβάσω κι ἐγὼ αὐτὰ τὰ δύο γράμματα μαζί, τί θ' ἀκούσετε; **νά**. Μ. Τὴν πρώτη συλλαβὴ τῆς πρώτης λέξεως. Δ. Μάλιστα. Ὅστε ὡς τώρα γράψαμε τὴν πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς τῆς λέξεως. Ἄς ἐξακολουθήσωμε. Τί πρέπει νὰ κάμωμε τώρα; Μ. Νὰ γράψωμε καὶ τὴ δεύτερη συλλαβὴ τῆς ἴδιας λέξεως. Δηλαδή τὴ συλλαβὴ **νι**. Δ. Μάλιστα. Πῶς; Μ. Νὰ βροῦμε πάλι τοὺς φτόγγους τῆς κι ὕστερα νὰ γράψωμε τὰ γράμματα αὐτῶν τῶν φτόγγων. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός! Μ. **ν-ι**. Ἐχει δύο φτόγγους. Πρῶτα **ν** κι ὕστερα **ι**. Δ. Προχωρεῖτε! Μ. Τώρα πρέπει νὰ γράψωμε καὶ τὰ γράμματα τῶν φτόγγων **ν** καὶ **ι**. Τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ν** τὸ μάθαμε λίγο πρωτύτερα. Εἶναι αὐτό. (Δεικνύει τὸ πιττάκιον τοῦ κινητοῦ **ν**). Τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ι** τὸ ξέρομε ἀπὸ τὰ πρωτυτερινὰ μαθήματα. Δ. Πῶς εἶναι; Μ. Σὰν ἀγγιστρακί. Δ. Μάλιστα. Ὅριστε, γράψτε τα καὶ τὰ δύο γράμματα τῆς συλλαβῆς αὐτῆς ἐδῶ. (Ὁ δ. δεικνύει θέσιν πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς γραμμένης συλλαβῆς **να**. Ὁ μαθητὴς γράφει **νι**). Δ. Τί ἔγραψες; Μ. Τὸ γράμμα **ν** καὶ τὸ γράμμα **ι**. Δ. Πῶς φωνάζει τὸ πρῶτο μοναχό τον; Μ. **ν...ι**. Δ. Μάλιστα. Τὸ δεύτερο; Μ. **ι...α**. Δ. Μάλιστα. Τὰ δύο μαζί; Μ. **ν-ι**. Δ. Γιὰ νὰ διαβάσωμε καλὰ αὐτὰ τὰ δύο γράμματα μαζί, πρέπει νὰ κάμωμε ὅτι σὰς εἶπα καὶ κάματε, γιὰ νὰ διαβάσετε καλὰ τὴν πρώτη συλλαβὴ. Αὐτὴ. (Δεικνύει τὴν συλλαβὴν **να**). Μ. Θὰ ποῦμε πρῶτα τὸ φτόγγο **ν** χωρὶς διακοπὴ κι ὕστερα τὸ φτόγγο **ι** κι ἀμέσως θὰ κόψωμε τὴ φωνή. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός! Μ. **ν...ι**. Δ. Πιὸ γρήγορα! Μ. **νι**. Δ. Μάλιστα. Ἄς διαβάσω κι ἐγὼ: **νι**. Τί ἀκούσατε τώρα; Μ. Τὴν δεύτερη συλλαβὴ τῆς λέξεως **νάνι**. Δ. Μάλιστα. Ἄς διαβάσωμε τώρα τὴν πρώτη. Μ. **ν...α**. Δ. Τὴν δεύτερη: Μ. **ν...ι**. Δ. Πιὸ γρήγορα καὶ τὶς δύο! Μ. **νά-νι**. Δ. Ἀκούστε, πῶς θὰ τὶς δια-

βάσω κι ἐγώ : **νάνι**. Εἶδατε, ποῦ χτυπήσα πιό πολὺ τὴ φωνή μου; Μ. Στὴν πρώτη συλλαβὴ Δ. Μάλιστα. Διαβάστε κι ἐκεῖς ἔτσι καὶ τὶς δυὸ αὐτὲς συλλαβὲς καὶ χτυπήστε πιό πολὺ τὴ φωνή σας στὴν πρώτη. Γιὰ νὰ μὴν τὸ ξεχάστε, θὰ βάλω ἓνα καρφάκι ἀπάνω στὸ **να**. (Σημειώνει τὴν ὀξεῖαν). Μ. **νάνι**. Δ. Ἀκοῦστε κι ἐμένα : **νάνι**. Τί ἀκούσατε; Μ. Ὅλη τὴν πρώτη λέξη τῆς προτάσεως, ποὺ εἶπαμε νὰ γράψωμε. Δ. Μάλιστα. Διαβάστε τὴν ἀκόμη μιὰ φορά. (Γίνεται). Δ. Ὡστε ὡς τώρα τί κάμαμε; Μ. Γράψαμε καὶ διαβάσαμε τὴν πρώτη λέξη τῆς προτάσεως. Δ. Μάλιστα. Ἄς κάμωμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ δεύτερη. Τί δηλαδή; Μ. Νὰ γράψωμε κι ὕστερα νὰ διαβάσωμε τὴ λέξη **νάνι**. Κι ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν πρώτη, τὴν ξαναγράφωμε. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός! (Γίνεται). Δ. Τί κάμαμε τώρα; Μ. Γράψαμε καὶ τὴ δεύτερη λέξη τῆς προτάσεως. Δ. Ἄς τὴν διαβάσωμε κι αὐτή. Μ. **νάνι**. Δ. Μάλιστα. Τώρα καὶ τὶς δύο μαζί. Μ. **νάνι νάνι**. Δ. Ὠραῖα. Καὶ τώρα τί θὰ κάμωμε; Μ. Θὰ γράψωμε κι ὕστερα θὰ διαβάσωμε καὶ τὴν τρίτη λέξη τῆς ἴδιας προτάσεως. Δ. Ποιὰ δηλαδή; Μ. Τὴ λέξη **νινί**. Δ. Μάλιστα. Πῶς θὰ τὴ γράψωμε; Μ. Θὰ βροῦμε πρῶτα τὶς συλλαβὲς τῆς. Δ. Ἐμπρός! Μ. **νι-νι**. Δυό. Δ. Ὑστερα θὰ γράψωμε τὴν πρώτη συλλαβὴ τῆς **νι**. Γιὰ νὰ τὴ γράψωμε ὅπως πρέπει, θὰ βροῦμε τοὺς φτόγγους τῆς. Δ. Ἐμπρός. Μ. **ν-ι**. Δυό. Πρῶτα **ν** κι ὕστερα **ι**. Τὰ γράμματα καὶ τῶν δυὸ τὰ ξέρομε. Εἶναι αὐτά. (Τὸ γράφει). Δ. Μάλιστα. Τώρα ἄς τὰ διαβάσωμε μαζί ὅπως ξέρομε. Μ. **ν...ι**. Δ. Πιὸ γρήγορα. Μ. **νί**. Δ. Γράψετε καὶ τὴ δεύτερη συλλαβὴ τῆς ἴδιας λέξεως. Μ. Ἡ δεύτερη συλλαβὴ εἶναι **νι**, δηλ. ἡ ἴδια μὲ τὴν πρώτη. Γι' αὐτὸ θὰ τὴ γράψω, σὰν κι ἐκείνη. (Γίνεται). Δ. Διαβάστε κι αὐτή. Μ. **ν...ί**. Δ. Πιὸ γρήγορα. Μ. **νί**. Δ. Μάλιστα. Τώρα ὅλη τὴ λέξη. Μ. **νί-νί**. Δ. Πιὸ καλύτερα θὰ τὴ διαβάσετε, ἂν χτυπήστε τὴ φωνή σας πιό πολὺ στὴν τελευταία συλλαβὴ. Νά, ἐδῶ, ποὺ θὰ βάλω αὐτὸ τὸ καρφάκι —αὐτὸν τὸν **τόνο**—. (Σημειώνει τὴν ὀξεῖαν). Μ. **νινί**. Δ. Μάλιστα. Τώρα ἄς διαβάσωμε, μία μία, καὶ τὶς 3 λέξεις τῆς

προτάσεως (Γίνεται). Δ. Τώρα ὅλη τὴν πρότασι. (Γίνεται).

2ον Τμήμα. Δ. Καὶ τώρα ἅς προσπαθῶμε νὰ γράψωμε καὶ νὰ διαβάσωμε καὶ τὰ λόγια τοῦ ἄλλου παιδιοῦ — τοῦ ἀγοριοῦ. — Τὰ θυμᾶστε; Μ. "Ο ὄ νινί! ὄ ὄ! Δ. Πῶς θὰ γράψωμε καὶ αὐτὰ τὰ λόγια — καὶ αὐτὴ τὴν πρότασι; Μ. Ὅπως καὶ τὴν πρώτη. Θὰ βροῦμε πρώτα πόσες λέξεις ἔχει ὅλη ἡ πρότασι. Ὑστερα θὰ γράψωμε, μιὰ μιὰ, ὅλες τὶς λέξεις τῆς κ.τ.λ. (Ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἀνάλυσις καὶ εἶτα ἡ σύνθεσις καὶ τῆς προτάσεως ταύτης ἀπαράλλακτα, ὅπως καὶ τῆς πρώτης). Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γραφῆ καὶ ἀναγνωσθῆ αὐτὴ, λέγει ὁ Δ. Ὁραῖα διαβάσατε καὶ αὐτὲς τὲς λέξεις. Μά, ποιὲς λέξεις νὰ εἶναι τάχα αὐτὲς; Μ. Εἶναι τὰ λόγια, πὸν λέει τὸ ἀγόρι, ὅταν βλέπη τὴν ἀδερφή του νὰ νανουρίζῃ τὴν κούκλα τῆς. Δ. Μάλιστα. Ποιὸς θέλει νὰ διαβάσῃ τώρα καὶ τὴν πρώτη καὶ τὴ δεύτερη σειρά, ὅπως πρέπει, (Γίνεται). Δ. Ποιὸς θέλει νὰ διαβάσῃ αὐτὴ τὴ λέξι; (Δεικνύει τὴν δευτέραν λέξιν τῆς α' σειρᾶς. (Γίνεται). Δ. Ποιὸς αὐτῆ; (Δεικνύει τὴν τρίτην λέξιν (νινί) τῆς β' σειρᾶς κ.ο.κ.

Ἐφαρμογή. Δ. Ὁραῖα διαβάζετε αὐτά, πὸν ἔχω γραμμένα στὸν πίνακα. Γιά, νὰ ἰδῶ, θὰ μπορέστε νὰ διαβάστε καὶ αὐτὰ πὸν εἶναι γραμμένα στὸ βιβλίον, στὸ σημερινὸ μάθημα; (Ἀνάγνωσις ὑπὸ τινος μαθητοῦ τῆς α' σειρᾶς τοῦ κειμένου τοῦ ἀλφαβηταρίου ἐξέλεξις καὶ διόρθωσις τῶν ἐσφαλμένων. Εἶτα διωρθωμένη ἐπανάγνωσις τῆς αὐτῆς σειρᾶς. Τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς β' σειρᾶς. Μεθ' ὃ ἀνάγνωσις καὶ τῶν δύο σειρῶν ὁμοῦ α') ὑφ' ἑνὸς μαθητοῦ, β') ὑφ' ἑνὸς θρανίου καὶ γ') ἐν χορῶ ὑφ' ὅλης τῆς τάξεως. δ') ὑποδειγματικῆ ἀνάγνωσις ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ ε') ὁμοία ὑφ' ὅλης τῆς τάξεως.

Δ. Μπράβο σας, παιδιά. Αὐτό, πὸν εἶπαμε νὰ κάμωμε, τὸ καταφέρατε. Δηλαδὴ ποιό; Μ. Νὰ διαβάσωμε αὐτό, πὸν γράφει τὸ σημερινὸ μάθημα τοῦ βιβλίου μας. Δ. Μάλιστα. Ὅ,τι λέτε τὸ κάνετε. Μπράβο σας!

**Β' Γραφή τοῦ ἀναγνωσθέντος κειμένου
τῆς πινακίδος.**

Εἰς ἄλλην ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς διδαχθείσης πινακίδος, κλεισμένων τῶν ἀλφαβηταρίων, λέγει ὁ Δ. Καλὰ ξέρομε καὶ διαβάζομε τὸ νέο μάθημα, — (**Γενικὸς σκοπός**).—Γιὰ, νὰ δοῦμε, μπορούμε καὶ νὰ τὸ γράφωμε.

1ος μερικὸς σκοπός. Καὶ πρῶτα πρῶτα, ἄς δοῦμε, μπορούμε νὰ γράφωμε τὸ καινούριο γράμμα, ποῦ μάθαμε σήμερα; Ποιὸ εἶναι αὐτό; Μ. Τὸ **ν**.

1ον **τμήμα προσφορᾶς**—Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς εἶπαμε γράφεται ὅπως πρέπει; Μ. Ἀφοῦ ἀρχίσωμε ἀπὸ πάνω, γράφομε μιὰ γραμμὴ πρὸς τὰ κάτω λίγο πλαγιαστή, ἀπὸ τ' ἀριστερὰ στὰ δεξιὰ, καὶ σταματοῦμε. Ὑστερα ἀπὸ κεῖ, ποῦ σταματήσαμε, γράφομε ἄλλη μιὰ γραμμὴ ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω, λίγο πλαγιαστὴ κι αὐτὴ. Τώρα ὅμως ἀπὸ τ' ἀριστερὰ στὰ δεξιὰ. Ἔτσι γράφεται τὸ γράμμα **ν**, ποῦ μοιάζει, σὰ γωνιά. Δ. Μάλιστα. Γράψτε το στὸν ἀέρα! (Γίνεται). Τώρα γράψτε το στὸ θρανίον, χωρὶς κοντύλι! (Γίνεται) Δ. Τώρα στὴν πλάκα σας μὲ τὸ κοντύλι! (Γίνεται). Μεθ' ὃ Δ. Γιὰ, νὰ ἰδῶ, πῶς τὸ γράψατε. Δῶς μου, Πετρούλα, τὴν πλάκα σου! Κοιτάξτε, παιδιά! Σᾶς ἀρέσει; ... (Ἐκφρασις διαφόρων κρίσεων καὶ δικαιολογία ὑπὸ τῶν ἰδίων μαθ. ἐπιφοράγισις διὰ τῆς κρίσεως τοῦ διδασκάλου). Ὅμοίως καὶ δευτέρω τοιαύτη ἐξελέγξις. Μεθ' ἣν: Δ. Κοιτάξτε καὶ σεῖς, παιδιά, μήπως ἔχετε κανένα λάθος ἔτσι, ποῦ γράψατε τὸ γράμμα **ν**, γιὰ νὰ τὸ διορθώσετε. (Γίνεται). Δ. Ξαναγράψτε τὸ **ν** πιὸ καλά! (Γίνεται. Μεθ' ὃ ἐπιθεώρησις καὶ ἔλεγχος τῶν γεγραμμένων).

Ἐφαρμογή — Γραφὴ τοῦ **ν** ἐπανειλημμένη.

2ος μερικὸς σκοπός. Δ. Καὶ τώρα ποῦ ξέρομε καὶ γράφομε καλὰ τὸ καινούριο γράμμα, ἄς δοῦμε, μπορούμε

νά γράψωμε και καμιά ἀπὸ τὶς λέξεις τοῦ σημερινοῦ μαθήματος. Πέστε μου καμιά. Μ. **νινί** (π. χ.) Δ. Μάλιστα. Πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ γράψωμε αὐτὴ τὴ λέξη; Μ. Γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ τὴ γράψωμε καλά, πρέπει πρῶτα πρῶτα νὰ ξέρωμε πόσες συλλαβὲς ἔχει. Δ. Μάλιστα. Κι ὕστερα; Μ. Πόσους και ποιὸς φτόγγους ἔχει ἢ κάθε συλλαβὴ τῆς λέξης αὐτῆς. Δ. Ἐμπρός! Βρέστε τα αὐτὰ ὅλα. Μ. **νινί, νι·νι**· δυὸ συλλαβὲς **νι** πρώτη, **νι** δεύτερη. Ἡ πρώτη συλλαβὴ **νι** = **ν** — **ι** = ἔχει δύο φτόγγους, πρῶτο τὸ **ν** κι ὕστερα τὸν **ι**. Δ. Μάλιστα. Ὡστε; Μ. Ὡστε, γιὰ νὰ γράψωμε αὐτὴ τὴ συλλαβὴ, πρέπει νὰ γράψωμε πρῶτα τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ν** κι ὕστερα τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ι**. Δ. Μάλιστα. Γιὰ τὴ δεύτερη συλλαβὴ τί λέτε; Μ. Αὐτὴ εἶναι ἴδια μὲ τὴν πρώτη, γι αὐτὸ θὰ ξαναγράψωμε τὰ ἴδια γράμματα. Δ. Ἐμπρός, κάμετε ὅ,τι εἶπατε. Γράψετε στὶς πλάκες σας και τὶς δυὸ συλλαβὲς. (Γίνεται. Οἱ μαθηταὶ γράφουν **νινι**). Δ. Τί γράψατε; Μ. **νινι**. Δ. Ἐμεῖς ὁμως εἶπαμε νὰ γράψωμε τὴ λέξη **νινί**. Λοιπόν; Μ. Πρέπει νὰ βάλωμε στὴ δεύτερη συλλαβὴ κι ἓνα τόνο, γιὰ νὰ λήη **νινί**. Δ. Μάλιστα. Κάμετέ τὸ κι αὐτό. (Γίνεται). Δ. Δῶς μου, Τάκη, τὴν πλάκα σου, νὰ ἰδῶ, τὶ ἔγραψες. (Ὁ δ. μετὰ ταχεῖαν επιθεώρησιν, δεικνύων εἰς ὅλην τὴν τάξιν τὸ γραπτὸν ἐξευροῖσκει διὰ τῶν μαθητῶν τὰ σφάλματα ἢ ἐπιδοκιμάζει τὴν ὀρθὴν γραφὴν αὐτοῦ.)

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γίνεται και ἡ γραφὴ και ἄλλων λέξεων μεμονωμένων, τέλος δὲ και ὀλοκλήρου προτάσεως ἢ και ὀλοκλήρου τοῦ μαθήματος, τοῦ διδασκάλου μὴ λησμονοῦντος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ μαθήματος νὰ ἐφαρμόζη ὅλα τὰ γνωστὰ ὑγιεινὰ μέτρα ὡς πρὸς τὴν στάσιν τοῦ σώματος τῶν μαθητῶν του.

Ἐφαρμογή. Δ α') Ἄς ἔρθη ἓνας στὸ ἀναγνωστήριον νὰ μᾶς κάμη τὴ λέξη **νινί**. β') Ἐνας ἄλλος νὰ μᾶς γράψῃ μὲ κλωλία στὸ μαυροπίνακα τὴ λέξη **νίνα** (ὄνομα) γ') Γράψτε στὶς πλάκες σας τὴ λέξη **νόνα** (γιαγιά).

§ 7. Ἡ διδασκαλία τῆς 5ης πινακίδος.
(τὰ γράμματα Λ καὶ λ).

Α' Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου τῆς 5ης πινακίδος.

Σκοπός. Θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε αὐτά, ποὺ γράφει τὸ βιβλίον μας στὸ παρακάτω μάθημα.

Προσφορὰ 1ου τμήματος. α) Δημιουργία τοῦ *ιστορικοῦ περιεχομένου* ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εἰκόνης καὶ διὰ συμπληρωματικῶν προσθηκῶν τοῦ διδασκάλου. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαχθῇ ὁλόκληρον τὸ περιεχόμενον τῆς πινακίδος μόνον διὰ τοῦ *ἀναπτύσσοντος διαλόγου*, ἀφοῦ οὔτε διὰ τῆς εἰκονογραφίσεως δύναται νὰ παρασταθῇ τελείως ὁ διάλογος: (*Ὅλο, Δόλο, ὄλο*; — *Ὅλο, Δίνα, ὄλο*), οὔτε διὰ μαντείας νὰ ἐξευρεθοῦν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τὰ ὀνόματα τῶν διαλεγομένων 2 παιδιῶν. Τὰ ὀνόματα ταῦτα, *Δόλος* καὶ *Δίνα*, καθὼς καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ διαλόγου πρέπει νὰ προσφέρῃ ὁ διδάσκων, χωρὶς νὰ ἐπιμείνῃ *νὰ ἐκμαιεύσῃ τὰ ἀνεκμαιεύτα*.

Κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον *προσφορᾶς* οἱ μαθ. πρέπει νὰ καταλήξουν ἐν τέλει εἰς τὰ ἑξῆς: «Ἡ εἰκόνα αὐτὴ παρασταίνει τὰ δύο ἀδέρφια, ποὺ ξέρομε, τὸ *Δόλο* μὲ τὴν *Δίνα*.»
» Ὁ Δόλος χαρίζει στὴ Δίνα ἓνα μεγάλο ἀγλάδι, κι ἐκεῖνη, ὅταν τὸ βλέπῃ, ἀπορεῖ καὶ ρωτᾷ: *Ὅλο, Δόλο, ὄλο*; Ὁ ἀδερφός της τότε γελώντας τῆς ἀπαντᾷ— *Ὅλο, Δίνα, ὄλο!*»

Προσφορᾶς β' τμήμα— Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου. Μετὰ τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἀνωτέρω 2 (κολοβῶν) προτάσεων πρέπει αὐταὶ νὰ γραφοῦν καὶ ἔπειτα ν' ἀναγνωσθοῦν κατὰ λέξεις ὑπὸ τῶν μαθ. αὐτενεργούντων. Ἡ γραφὴ καθὼς καὶ ἡ ἀνάγνωσις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ ἀπαράλλακτα, ὅπως καὶ τῶν 2 προτάσεων τῆς προηγουμένης πινακίδος 4, ἤτοι βαθμηδὸν καὶ κατ'ὀλίγον καὶ ἐντυπουμενῶν ἐν τῷ μεταξὺ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τελείως τῶν δύο νέων γραμμάτων τῆς πινακίδος ταύτης *λ* καὶ *Λ* καθὼς καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου; κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐφαρμογή. Ὅταν κατορθωθῇ ἡ ἀνάγνωσις ἐπὶ τοῦ πίνακος ὄλων τῶν λέξεων τῶν 2 προτάσεων καὶ κατὰ τὴν σειρὰν, πὺν ἔχουν αὐταὶ εἰς τὸ κείμενον, καὶ ἀναμίξ, ἀναγινωσκται ἐπίσης ὁλόκληρός ἡ πινακίς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀλφαβηταρίου, ὅπως καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον μάθημα.

Β'. Γραφή τοῦ κειμένου τῆς 5ης πινακίδος.

Αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς γραφῆς τῆς προηγούμενης πινακίδος. Ὡς **ἐφαρμογή** ἡμπορεῖ νὰ δοθῇ καὶ ἡ ἀπὸ μνήμης γραφή τῶν λέξεων **Δέλα** καὶ **Δόλο** (ὄνοματα) καθὼς καὶ τῶν ἰδιωματικῶν **νίλα** καὶ **λιλί**, ὅπου αὐταὶ εἶναι γνωσταί.

Σημ. Ἀνάγκη, ἐν ἣ περιπτώσει δὲν ἐρωτηθῇ ὁ διδ., νὰ διασαφήσῃ ὅτι, ὅταν γράφωμε τὸ ὄνομα **Λίνα** ἢ **Δόλο**, τὸ πρῶτο **λ** πρέπει νὰ τὸ γράφωμε μὲ μεγάλο **Λ**.

§ 8. **Ἡ διδασκαλία τῆς 6ης πινακίδος** (τὸ γράμμα γ).

Α') Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου.

Καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς πινακίδος ταύτης θὰ γίνῃ ὅτι καὶ διὰ τὴν προηγούμενην. Θὰ δημιουργηθῇ δηλ. κατ' ἀρχὰς τὸ **ἱστορικὸν** περιεχόμενον τῆς εἰκόνας διὰ τοῦ ἀναπτύσσοντος διαλόγου καὶ διὰ τῶν ἀναγκαίων συμπληρώσεων τοῦ διδ.: «Ἡ εἰκόνα αὐτὴ παρασταίνει τὴν γιαγιά τοῦ Λόλου καὶ τῆς Λίνας νὰ γνέθῃ μὲ τὸ **ροδάνι** (ἢ ἀλλέως «**τσικρίκι**»). Παρασταίνει τὴν Λίνα νὰ σκύβῃ ἀπάνω ἀπὸ τὸ **ροδάνι** καὶ κάτι νὰ μιλῇ μὲ τὴν γιαγιά της, γιατί ἔχουν ἀνοιχτὰ τὰ στόματά τους καὶ ἡ Λίνα κοιτᾶζει στὰ μάτια, τὴν γιαγιά της. Ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ροδανιοῦ φαίνονται, πὺς βγαίνουν 3 γράμματα. Ἴσως νὰ εἶναι ὁ ἦχος **γγγ**, πὺν βγάζει τὸ ροδάνι, ὅταν γυρίζῃ γρήγορα). Εἶτα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον θὰ δημιουργηθῇ καὶ τὸ **ἀναγνωστικὸν** περιεχόμενον, μεθ' ὃ θ' ἀρχίσῃ ἡ σύνθεσις ὁλοκληροῦ τοῦ

κειμένου τῆς πινακίδος ἐπὶ τοῦ πίνακος κατὰ λέξεις καὶ συμφώνως πρὸς τὰ γνωστά (ἴδε τὸ ὑπόδειγμα τῆς § 6 κτλ.).

Ὅσον διὰ τὴν **ἐφαρμογὴν**, ἐκτὸς τῆς ἀναγνώσεως α') ὀλοκλήρου τοῦ κειμένου ἀπὸ τε τοῦ πίνακος καὶ τοῦ ἀλφαβηταρίου κατὰ τὴν σειρὰν τῶν λέξεων αὐτοῦ καὶ β') ἀναμιξ τούτων, ὁ διδάσκων δύναται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του νὰ ἀναγνώσουν καὶ τὴν λέξιν **γάλα**, καὶ τὴν φράσιν **λίγο γάλα**.

B) Γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς 6ης πινακίδος.

Ἡ διδασκαλία αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ συμφώνως πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν ὑπόδειγμα τῆς γραφῆς τῆς πινακίδος 4.

§ 9. Ἡ διδασκαλία τῆς 7ης πινακίδος, (τὰ γρ. ε καὶ E)

A) Ἀνάγνωσις καὶ B) γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος.

1. Καὶ ἡ διδασκαλία τῆς πινακίδος 7 πρέπει νὰ γίνῃ σύμφωνα πρὸς τὰ προηγούμενα ὑποδείγματα τόσον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δημιουργίαν τοῦ **ἱστορικοῦ** καὶ τοῦ **ἀναγνωστικοῦ** περιεχομένου αὐτῆς, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν ὀλοκλήρου τοῦ κειμένου τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐν αὐτῇ πρόκειται τὸ νέον ἀναγν. στοιχεῖον ε νὰ ληφθῇ **φωνομιμητικῶς**, ἴτοι ἐκ τοῦ γελαστικοῦ καὶ περιπαικτικοῦ ἐπιφωνήματος **ἐ! ἐ! ἐ**, τὸ ὁποῖον ξεφωνίζει ὁ ἀδερφὸς τῆς Λίνας, βλέπων αὐτὴν νὰ σηκώνεται καταλασπωμένη ἀπὸ τὸ μικρὸ τέλμα τοῦ δρόμου, ὅπου εἶχε πέσει, διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ἀνάγκη νὰ **δημιουργηθῇ** πρῶτον ὀρθῶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν τὸ **ἱστορικὸν** τοῦτο περιεχόμενον τῆς πινακίδος, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸ καὶ τὸ **ἀναγνωστικὸν** τοιοῦτον καὶ ὕστερα νὰ προχωρήσῃ ὁ διδάσκων εἰς τὴν αὐτενεργὸν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου αὐτῆς.

2. Τὸ *ιστορικὸν* καθὼς καὶ τὸ *ἀναγνωστικὸν* περιεχόμενῶν τῆς πινακίδος ταύτης, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν, ὡς πάντοτε, ἦτοι ὑπὸ τῶν ἰδίων μαθητῶν, εἶναι τὰ ἑξῆς :

« Ἡ εἰκόνα αὐτὴ παρασταίνει τὰ δυὸ γνωστά μας ἀδέρφια, τὴ Λίνα καὶ τὸ Λόλο. Ἡ Λίνα φαίνεται καταλασπωμένη καὶ κλαμένη. Φαίνεται, πὼς ἀπὸ ἀπροσεξία θὰ σκόνταψε καὶ θὰ ἔπεσε κάπου σὲ κανένα μικρὸ βοῦρκο τοῦ δρόμου, καθὼς περπατοῦσε μὲ τὸν ἀδερφό της. Ὁ Λόλος φαίνεται, σὰν νὰ κοροϊδεύῃ τὴν ἀδερμὴ του γιὰ τὸ πάθημά της, α) γιὰτὶ εἶναι ξεκαρδισμένος ἀπὸ τὰ γέλια, καὶ β) γιὰτὶ κάτι τῆς λέει, ἀφοῦ βγαίνουν κάτι γράμματα ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἴσως κοροϊδεύοντάς τὴν νὰ τῆς ἔλεγε : « **Ἐ!** **ἔ! ἔ, Λίνα, ἔ ἔ! (τί ἔπαθες!)** » καὶ θὰ γελοῦσε. Καὶ ἡ Λίνα, πού τὸν ἔβλεπε νὰ γελᾷ ἔτσι ἄπονα καὶ νὰ τὴν κοροϊδεύῃ, ἴσως νὰ τοῦ ἀντιμίλησε καὶ αὐτὴ κάτι τέτοια λόγια : « **γέλα, Λόλο, γέλα!** » (δὲ ντρέπεσαι ;)

3. Μετὰ τ' ἀνωτέρω, προκειμένου ὁ διδάσκων νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν αὐτενεργὸν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος, ἐντυπώνει πρῶτον τὸ νέον γράμμα **ε**. Πρὸς τοῦτο ἐρωτᾷ : Δ. Τί εἶπαμε, ἔκαμε ὁ Λόλος, ὅταν εἶδε τὴν ἀδερφή του νὰ σκοντάφτῃ καὶ νὰ πέφτῃ στὸ βοῦρκο καὶ ὕστερα νὰ σηκώνεται καταλασπωμένη ; Μ. Ἄρχισε νὰ γελᾷ —, νὰ τὴν κοροϊδεύῃ - καὶ νὰ τῆς λέῃ : « **ἔ ἔ ἔ! Λίνα, ἔ ἔ!** » Δ. Μάλιστα. Καὶ ποῦ καταλάβαμε, πὼς θὰ λέῃ αὐτὰ τὰ λόγια ; Μ. Γιατὶ στὴν εἰκόνα φαίνεται καὶ νὰ γελᾷ. Καὶ καθὼς γελάει ἔχει μισοανοιχτὸ σκιστὸ τὸ στόμα του. Ὅταν ἔχουμε ἔτσι τὸ στόμα μας καὶ γελοῦμε μαζί, βγάζουμε μονάχα αὐτὴ τὴ φωνή : **ε**. Δ. Μάλιστα. Ὅστε αὐτὰ τὰ γράμματα, ποῦ φαίνονται νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Λόλου ; Μ. Δίχως ἄλλο θὰ εἶναι τὸ καθένα τὸ γράμμα τῆς φωνῆς—τοῦ φτόγγου - **ε**. Δ. Σωστά. Αὐτὸ εἶναι. Κι εἶναι ἓνα γράμμα, ποῦ δὲν τὸ ξέραμε ὡς τώρα. Κοιτάξετε νὰ τὸ γνωρίσετε καλύτερα. Βλέπετε μὲ τί μοιάζει ; Μ. Σὰν δυὸ μισοφέγγαρα κολ-

λημένα, τὸ ἓνα κάτω ἀπὸ ἄλλο. Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς, λέτε, θὰ τὸ γράφουν; (Ἐκφρασις ἀορίστων προσδοκιῶν). Δ. Βέβαια γράφουν πρῶτα τὸ ἀπάνω μισοφέγγαρο κι ὕστερα τὸ κάτω κολλητὰ μὲ τὸ ἀπάνω. Μά, πῶς γράφουν τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ μισοφέγγαρα; Μ. . . . Δ. (συμπληρωῶν). Ἀρχίζουν νὰ γράφουν τὴ γυριστὴ γραμμὴ ἀπὸ τὰ δεξιά, προχωροῦν ἔπειτα στ' ἀριστερὰ καὶ πάλι γυρίζουν στὰ δεξιά. Ὑστερα σταματοῦν λίγο, καὶ χωρὶς νὰ σηκώσουν διόλου τὸ χέρι τους, ξανακάνουν ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴν ἴδια γυριστὴ γραμμὴ. Δ. Μάλιστα. Κάμετε αὐτά, πὺν εἶπατε, στὸν ἀέρα μὲ τὰ 3 δάχτυλα, πὺν γράφετε. (Γίνεται). Δ. Τὸ ἴδιο στὸ θρανίο. (Γίνεται). Δ. Ἐνας νὰ μᾶς γράψῃ τὸ ε στὸν πίνακα. (Γίνεται. Ἐξέλεξις—διόρθωσις). Δ. Γράψετε τώρα ὅλοι στὶς πλάκες σας ἓνα ε. (Γίνεται). Δ. Ἀκόμη δύο. (Γίνεται). Δ. Φτάνει πιά. Μέσα τίς πλάκες! Καὶ τώρα, πὺν γνωρίσαμε καὶ τὸ καινούριο γράμμα ε, ἀνοίξτε τὰ βιβλία σας καὶ κοιτάξτε μὲ προσοχή, μήπως στὸ σημερινὸ μάθημα εἶναι κι ἄλλο κανένα καινούριο γράμμα. Μ. (Μετὰ τὴν προσεκτικὴν ἐξέτασιν). Εἶναι, κύριε, κι ἄλλο ἓνα ἀκόμη καινούριο γράμμα. Δ. Ποιό; Μ. Τὸ πρῶτο πρῶτο. Δ, Μά, αὐτὸ μοῦ φαίνεται πὸς μοιάζει πολὺ μὲ τὸ ε. Τί λέτε κι ἐσεῖς; Μ. Μοιάζει, κύριε. Δ. Μοιάζει, γιατί εἶναι τὸ ἴδιο. Εἶναι τὸ ἴδιο τὸ γράμμα ε. Μονάχα πὺν γράφεται μὲ ἴσιες γραμμὲς κι ὄχι μὲ γυριστές; κι αὐτό, γιατί εἶναι στὴν ἀρχὴ ἀρχὴ τῆς προτάσεως. Κι αὐτὸ φωνάζει πάντα ε, σὰν τὸ μικρὸ τὸ ε. Ἄλλο κανένα καινούριο γράμμα; Μ. Κανένα, κύριε. Ὅλα τ' ἄλλα τὰ ξέρομε. Δ. Για, νὰ ἰδῶ ποιά εἶναι αὐτά, πέστε τα μὲ τὴ σειρά. Μ. Πρῶτα εἶναι τὸ ε, τὸ μεγάλο. Δ. Μάλιστα τὸ κεφαλαῖο Ε —. Ὑστερα; Μ. Ὑστερα εἶναι δυὸ μικρὰ ε. Ὑστερα τὸ Λ τὸ μεγάλο. Δ. (διακόπτων). Τὸ Λ τὸ κεφαλαῖο κτλ. κτλ. μέχρι τέλους. Μεθ' ὅ. Δ. Ἀφοῦ ξέρετε ὅλα τὰ γράμματα, ἔμπροδς νὰ διαβάσετε κιόλας ὅλες αὐτὶς λέξεις, ἀπὸ μία μία, γιὰ νὰ ἰδοῦμε, τί μᾶς λέει τὸ βιβλίό μας σ' αὐτὲς τίς δυὸ σειρές. (Ἀρχίζει ἢ κατὰ λέξιν αὐτενεργὸς ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου, ἔπεται ἢ κατὰ προτάσεις καὶ κλείει

ἡ *προσφορὰ* διὰ τῆς ὑποδειγματικῆς ὑπὸ τε τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν ἀναγνώσεως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ὅλη ἡ πινακίς.

4. Ὅσον δὲ διὰ τὴν *ἐφαρμογὴν*, ὁ διδάσκων δύναται νὰ δώσῃ πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ τὰς ἐξῆς λέξεις καὶ φράσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ κείμενον: *λέγε, ἔλεγε, Δένα* (ὄνομα) καὶ *Ἔ, λαγέ!*

§ 10. Ἡ διδασκαλία τῆς 8ης πινακίδος (τὸ γράμμα η).

(Σύντομον ὑπόδειγμα).

A) ἀνάγνωσις καὶ B) γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος.

1. Τὸ *ἱστορικόν* περιεχόμενον τῆς πινακίδος: « Μιὰ
» μέρα ἢ γιὰ τῆς Λίνας καὶ τοῦ Λόλου, ἢ γιὰ τῆς Λένης,
» ἔφερε στὰ δυὸ αὐτὰ ἐγγόνια γάλα μέσα σ' ἓνα μπρίκι.
» Ἐκεῖνα ἔπαιζαν αὐτὴν τὴν ὥρα. Γι' αὐτὸ ἢ γιὰ τῆς
» Λένης, μόλις τὰ εἶδε, ἄρχισε νὰ τὰ φωνάζει καὶ νὰ λέη:
» *Ἔλα, Λόλο, ἔλα, Λίνα! νά, γάλα!* Ἐκεῖνα, πὺν
» ἠναποῦσαν τὸ γάλα καὶ εἶχαν, φαίνεται, καιρὸ νὰ πιοῦν,
» μόλις εἶδαν τὸ γάλα, ἄρχισαν καὶ τὰ δυὸ νὰ χαίρωνται
» καὶ λένε μαζί: *Ὁ ὄ γάλα! Ὁ ὄ γάλα!* »

2. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτενεργὸν σύνθεσιν καὶ εἶτα ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος, φρονοῦντες, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐφεξῆς καμμία ἀνάγκη νὰ συνθέτῃται ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου ἢ τοῦ πίνακος ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦτο, ἀλλὰ μόνον αἱ λέξεις καὶ αἱ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας περιέχεται τὸ νέον γράμμα, συνιστῶμεν εἰς τοὺς κ. κ. συναδέλφους, ὅπως κατὰ τὴν *προσφορὰν* τῆς ἀνωτέρω πινακίδος περιορισθοῦν εἰς τὴν τοιαύτην (ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου δηλ. ἢ τοῦ πίνακος) σύνθεσιν καὶ ἀνάγνωσιν μόνον τῆς φράσεως *ἢ γιὰ τῆς Λένης*, ἢ ὁποῖα περιέχει τρεῖς φορὰς τὸ νέον γράμμα *η*. Πρὸς τοῦτο ἐρωτᾷ ὁ Δ.

Ποιὸς ἔφερε τὸ γάλα, παιδιά; Μ. **Ἡ γιαγιά ἡ Δένη.** Δ. Για, νὰ ἰδοῦμε, θὰ μπορέσωμε νὰ γράψωμε αὐτὴ τὴ φράση. Ἐκ τούτου δὲ λαμβάνων ἀφορμὴν, προβαίνει διὰ τῶν μαθητῶν πρῶτον εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς φράσεως εἰς τὰς λέξεις της, εἶτα εἰς τὴν γραφὴν τῆς πρώτης λέξεως **ἦ**, ὅτε, προκειμένου νὰ γραφῆ τὸ γράμμα τοῦ μόνου φθόγγου τῆς λέξεως ταύτης **η**, παρουσιάζει εἰς τοὺς μαθητὰς ἀντὶ τοῦ γνωστοῦ **ι** τὸ νέον **η**. Ἐντυπώνει κατόπιν τοῦτο κατὰ τὰ γνωστά καὶ συνθέτει καὶ τὰς λοιπὰς λέξεις τῆς φράσεως. Μεθ' ὃ εἰσερχόμενος εἰς τὸ στάδιον τῆς **ἐφαρμογῆς**, προβαίνει εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀνάγνωσιν ὀλοκλήρου τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος κατ' ἀρχὰς μὲν κατὰ λέξεις, εἶτα δὲ κατὰ προτάσεις καὶ τέλος **ὑποδειγματικῶς**.

4. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς γραφῆς προβαίνει πρῶτον εἰς τὴν γραφὴν τοῦ **η**, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν γραφὴν ἀπὸ μνήμης καὶ ἄλλων λέξεων ἢ φράσεων ἐκτὸς τοῦ κειμένου, αἵτινες νὰ περιέχουν τὸ νέον γράμμα, ὡς π. χ. **λίγη, ὄλη, ἡ Διλή, ἡ Δίνα, ἡ νόνα** (= ἡ γιαγιά) κ. τ. τ

Σημ. Κατὰ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ σχήματος τοῦ γράμματος **η** τοῦτο παρομοιάζεται, «σὰν δυὸ μαγκουρίτσες, ποὺ ἡ μιὰ ἀκουμπᾷ στὴν ἄλλη».

§ 11. Ἡ διδασκαλία τῆς 9ης πινακίδος, (τὰ γράμματα. Ψ ψ).

(Λεπτομερεῖς ὑπόδειγμα)

Α') Ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος.

Σκοπός. Δ. Σήμερα θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε ὅ,τι εἶναι γραμμένα στὸ παρακάτω μάθημα τοῦ βιβλίου μας.

Ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου. Δ. Ἄλλὰ πρῶτα θὰ ἤθελα νὰ δῶ, ξέρετε τὸ προηγούμενο μάθημα. Μ. Τὸ ξέρομε, κύριε. Δ. Ὅριστε! Ἀνοίχτε τὰ βιβλία σας στὸ χτεσινὸ μάθημα. *Ἐλα, Κούλα, διάβασέ μας τὴν πρώτη σειρά.

(Γίνεται) Δ. Ἔ, πὼς σᾶς φάνηκε, παιδιά, Καλὰ τὸ διάβασε; Μ. Ὁχι, κύριε. Διάβασε «Ἐλά». Δ. Διάβασε καλύτερα, Κούλα, Μ. Ἐλά. Δ. Ποῦ εἶναι τὸ καρφάκι στὴν λέξη αὐτή; Μ. Στὸ Ε. Δ. Μάλιστα. Κι ἐσὺ ποῦ χτυπᾶς τὴ φωνή σου; Μ. Στὸ λα. Δ. Χτύπα λοιπὸν ἐκεῖ, πού πρέπει. Μ. Ἐλα. Δ. Μάλιστα. Διάβασε πάλι ὅλη τὴ σειρὰ ὅπως πρέπει. (Γίνεται). Δ. Τί λέτε, παιδιά; Μ. Ὁραῖα. Δ. Ὁ Κώστας ἄς διαβάσῃ τὴ δευτέρη σειρὰ κτλ. κτλ. Δ. Ἡ Μαρία ὅλο τὸ μάθημα. (Γίνεται). Δ. Καὶ ἡ τάξη ὅλη ὅλο τὸ μάθημα. (Γίνεται). Δ. Ὁραῖα ξέρετε καὶ τὸ διαβάξετε τὸ χτεσινό. Γιά, νὰ δῶ ξέρετε καὶ νὰ τὸ γράφετε; Ἐλα, Γιάννη, καὶ φτιάσε μας μὲ κινήτὰ γράμματα τὴ φράση «ἡ Δένη» (Γίνεται, ἐξελέγχεται, διορθώνεται). Δ. Ἄλλος νὰ μᾶς γράψῃ τὴ φράση: ἔλεγε ἡ γιαγιά. (Γίνεται, ἐξελέγχεται, διορθώνεται). Δ. Μπράβο σας, παιδιά! Πολὺ καλὰ ξέρετε τὸ προηγουμένον μάθημα καὶ νὰ τὸ διαβάξετε καὶ νὰ τὸ γράφετε. Γι' αὐτὸ τώρα θὰ κάμωμε ὅ,τι εἶπαμε στὴν ἀρχή. Δηλαδή τί; Μ. Θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε τὸ παρακάτω μάθημα. Δ. Μάλιστα. Κοιτάξετε λοιπὸν στὸ παρακάτω μάθημα. (Γίνεται).

Προσφορᾶς Ἴον τμήμα. 1. Δημιουργία τοῦ *ἱστορικοῦ* περιεχομένου τῆς πινακίδος. Δ. Καὶ πρῶτα τί θὰ δοῦμε, λέτε; Μ. Τί παρασταίνει ἡ εἰκόνα. Δ. Μάλιστα. Ἐλα, Γιῶργο, πές μας τί παρασταίνει ἡ εἰκόνα αὐτή; Μ. Μοῦ φαίνεται, πὼς παρασταίνει τὰ δυὸ ἀδέρφια, πού ξέρομε, τὴ Λίνα καὶ τὸ Λόλο, νὰ κάθωνται κοντὰ σ' ἓνα τραπέζι καὶ νὰ τρῶνε τὸ γάλα τους, πού τοὺς εἶχε φέρει πρωύτερα ἢ γιαγιά τους. Δ. Τί λέτε, παιδιά; Μ. Αὐτὸ παρασταίνει, κύριε. Δ. Πὼς καταλαβαίνετε, πὼς αὐτὰ τὰ παιδιά εἶναι ἢ Λίνα καὶ ὁ Λόλος; Μ. Ἐχουν τις ἴδιες φάτσες καὶ φοροῦν τὰ ἴδια ροῦχα κτλ. Δ. Μάλιστα. Τί ἄλλο παρασταίνει ἡ σημερινὴ εἰκόνα; Μ. Παρασταίνει καὶ τὴ Λίνα νὰ θέλῃ νὰ δώσῃ στὴ γάτα τους λίγο γάλα. Δ. Βλέπετε, ποῦ εἶναι ἡ γάτα; Μ. Στὴν πόρτα τῆς κάμαρης. Δ. Μάλιστα. Κι ἀπὸ αὐτὸ τί καταλαβαίνετε; Μ. Πὼς ἡ γάτα αὐτὴ θὰ ἦταν ἔξω, ὅταν τὰ δυὸ ἀδέρφια κάθησαν νὰ φᾶνε τὸ γάλα, πού τοὺς

ἔφερε ἢ γιὰ τούς, ἢ Λένη. Κι ἀμέσως μόλις ἄκουσε νὰ χτυποῦν τὰ κουταλάκια ἢ μυρίστηκε τὸ γάλα, ἔτρεξε ἀμέσως καὶ μπῆκε στὴν τραπεζαρία. Δ. Μάλιστα. Κι ὕστερα; Μ. Ὑστερα, φαίνεται, θὰ τὴν εἶδε ἡ Λίνα καὶ θέλησε νὰ τῆς δώσῃ λίγο γάλα. Δ. Μάλιστα. Ἔτσι νομίζω κι ἐγώ, πὼς θάγινε. Γιὰ νὰ θέλῃ νὰ τῆς δώσῃ γάλα, θὰ πῆ πὼς τὴν ἀγαποῦσε πολὺ ἡ Λίνα τὴ γάτα τους. Γι' αὐτό, μόλις τὴν εἶδε νὰ μπαίνει στὴν τραπεζαρία, χάριξε πολὺ καὶ ξέρετε τί εἶπε; Ἄκουστε: «**Ὁ ὄ ἡ γατούλα ὄ ὄ ἡ γατούλα μας**» (Ἐντύπωσις). Δ. Καὶ πὼς νιώθετε, ὅτι ἡ Λίνα θέλει νὰ δώσῃ στὴ γάτα τους γάλα; Μ. Νά, κύριε. Ἡ Λίνα κρατεῖ στὸ ἓνα χέρι τὸ πιατάκι τῆς φλυτζάνας, σκύβει κατὰ τὸ πάτωμα, κοιτάζει κατὰ τὴ γάτα καὶ κάτι φαίνεται τῆς λέει· γιὰτὶ βλέπω κάτι γράμματα νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα της. Δ. Τί λέει ὁ Πάνος; Μ. Κι ἐγὼ τὸ ἴδιο λέω. Δ. Καὶ σὰν πὼς τάχα, λέτε, νὰ φωνάζῃ ἡ Λίνα τὴν γάτα της; Μ. Ὅπως φωνάζουν ὅλες τὶς γάτες οἱ ἀνθρώποι. **ψ ψ ψ ψ!** Δ. Μάλιστα. Καὶ ἴσως αὐτὰ τὰ γράμματα, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Λίνας ... Μ. νὰ φωνάζουν **ψ ψ ψ**. Δ. Μάλιστα. Τὸ βροῦκατε. Τὸ καθένα ἀπ' αὐτὸ εἶναι τὸ γράμμα **ψ**, ποὺ πάντα φωνάζει ὅπως κι ἐμεῖς, ὅταν φωνάζουμε τὴ γάτα. Πὼς δηλ.; Μ. **ψ ψ ψ**. Δ. Μάλιστα. Μὰ κάθε σκυλί καὶ κάθε γάτα οἱ ἀνθρώποι τοὺς δίνουν ἀπὸ ἓνα ὄνομα. Ἐγώ, νὰ ποῦμε, τὸ σκυλί μου τὸ λέω Ἄζος. Κι αὐτὴ ἡ γάτα, ποὺ φωνάζει ἡ Λίνα, θὰ ἔχῃ κάποιο ὄνομα δὲ γίνεται. Μ. Μπορεῖ κύριε, νὰ τὴ λένε Λιλίκα. Δ. Ὁχι. Ἐγὼ τὴν ξέρω αὐτὴ τὴ γάτα. Τὴ λένε **Ψιψίνα** ἢ **Ψιψή**, (ἐντύπωσις). Δ. Ὡστε πὼς λέτε θὰ τὴ φωνάζει ἡ Λίνα τὴ γάτα της; Μ. Ἴσως ἔτσι: «**Ψ ψ ψ! ἔλα, Ψιψίνα! ψ ψ ψ! ἔλα, Ψιψή!**». Δ. Βέβαια κάπως ἔτσι θὰ τὴ φώναζε, μὰ θὰ τῆς ἔλεγε, νομίζω, κι ἄλλα μερικὰ λόγια, ποὺ ἐσὺ ξέχασες νὰ μᾶς τὰ πῆς. Μ. Ἴσως νὰ τῆς ἔλεγε κι αὐτά: «**Ἐλα, Ψιψίνα, ἔλα, νὰ σοῦ δώσω γάλα**». Δ. Βέβαια θὰ ἔλεγε κι αὐτά. Κι ὕστερα τί λέτε θὰ ἔγινε; Μ. Ἡ γάτα μόλις θάκουσε νὰ τὴ φωνάζουν καὶ εἶδε τὸ πιατάκι μὲ τὸ γάλα, ἀμέσως θὰ ἔτρεξε νὰ τὸ φάῃ. Δ.

Κι ἐγὼ ἔτσι πιστεύω, πὼς θὰ ἔγινε τὸ προῶμα. Αὐτὰ παρασταίνει ἡ εἰκόνα γιὰ τὸ Λίνα. Γιὰ τὸ ἀγόρι; Μ. Γιὰ τὸ ἀγόρι παρασταίνει, πὼς κοιτάζει κι αὐτὸ τὴ γάτα, μὰ τρώει κιόλας. Δ. Μάλιστα. Αὐτὰ ὅλα παρασταίνει ἡ εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ μαθήματος. Ἐνα παιδὶ τώρα νὰ μᾶς τὰ πῆ ὅλα μὲ τὴ σειρά. (Γενικὴ ἀναπαράστασις—διόρθωσις—συμπλήρωσις:)

Προφορᾶς 2ον τμήμα. (Ἀνάγνωσις αὐτενεργὸς τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος). Δ. Καλὰ βρήκατε τὶ παρασταίνει ἡ εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ μαθήματος. Γιὰ, νὰ ἰδῶ θὰ μπορέστε κιόλας νὰ διαβάστε καὶ ὅλα τὰ λόγια του;

Δ. Ἐσεῖς λίγο πρωτύτερα βρήκατε ἓνα καινούριο γράμμα μέσα σ' αὐτὸ τὸ μάθημα. Θυμᾶστε ποιό; Μ. Ἐκεῖνο, κύριε, πὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Λίνας. Δ. Μάλιστα. Καὶ πὺ φωνάζει πάντα; Μ. **ψ**, ὅπως φωνάζει καὶ ἡ Λίνα τὴ γάτα της. Δ. Μάλιστα. Ὅριστε αὐτὸ τὸ νέο γράμμα! Κοιτάχτε το καλά! (Καὶ ταῦτα λέγων δεικνύει τὸ πιττάκιον τοῦ κινητοῦ γράμμ. **ψ**). Εἶδατε πὼς μοιάζει; Μ. Σὰ μιὰ κούπα, (ποτήρι), πὺ ἀπὸ μέσα στὴ μέση της εἶναι περασμένο ἓνα μακρὸν ξύλο. Δ. Μάλιστα. Ἐτσι πάνω κάτω μοιάζει. Καὶ γιὰ νὰ τὸ γράψωμε, τί πρέπει πρώτα νὰ γράψωμε; Μ. Πρῶτα τὴν κούπα. Δ. Μάλιστα. Καὶ θ' ἀρχίζωμε ἀπὸ ποῦ; Μ. Ἀπὸ πάνω ἀριστερά, θὰ κατεβαίνωμε κάτω καὶ θὰ στρίβωμε ἀπάνω δεξιά. Ὁ πάτος τῆς κούπας (τοῦ ποτηριοῦ), πρέπει νὰ εἶναι στρογγυλός. Δ. Μάλιστα. Κι ὕστερα; Μ. Ἀφοῦ γράψωμε τὴν κούπα, σέρνομε ὕστερα μιὰ μεγάλη κάθετη γραμμὴ ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κάτω, πὺ νὰ περνᾷ τὸν πάτο τῆς κούπα στὴ μέση. Δ. Μάλιστα. Ἐτσι γράφεται καλὰ τὸ γράμμα **ψ**. Γιὰ, νὰ τὸ γράψετε κι ἐσεῖς στὸν ἀέρα. Μὲ τὸ **ἐνα**, νὰ γράψετε τὴν κούπα, μὲ τὸ **δυό**, τὴν κάθετη, γραμμὴ. (Γίνεται). Δ. Τὸ ἴδιο στὸ θρανίο! (Γίνεται). Δ. Τὸ ἴδιο ἓνας στὸν πίνακα μὲ τὴν κιωλία! (Γίνεται). Δ. Τὸ ἴδιο ὅλοι στὶς πλάκες σας! (Γίνεται).¹⁾ Δ. Ὡραῖα γράψατε τὸ καινούριο γράμμ. **ψ**. Αὐτὸ τὸ

1) Ἄς μὴ λησμονῆ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι διὰ τῆς γραφῆς ταύ-

γράμμα κάποτε παρουσιάζεται κι έτσι, (δεικνύει τὸ πιττάκιον τοῦ κεφαλαίου Ψ), ἀλλὰ μονάχα στὴν ἀρχὴ ἀπὸ μερικὲς λέξεις. (Ἐξέτασις καὶ εὔρεσις τῶν μικρῶν μεταξὺ τούτου ἀπὸ τοῦ μικροῦ ψ). Δ. Ἄφου ξέρετε αὐτὰ τὰ δυὸ καινούρια γράμματα, θὰ μπορέσετε, πιστεύω, νὰ διαβάσετε καὶ ὅλα τὰ λόγια τοῦ μαθήματος. Ἐμπρός. Ποιὸς θέλει νὰ διαβάσῃ τὴν πρώτη λέξη. Ἐλα, Σταῦρε! Μ. Ὁ Δ. Καὶ τὴ δεύτερη ὁ ἴδιος! Μ. Ὁ Δ. Τὴν τρίτη ἢ Τασούλα. Μ. ἢ Δ. Τὴν παρακάτω ὁ Χριστός. Μ. . . . . (σταματᾷ δυσκολενόμενος νὰ ἀναγνώσῃ τὴν λέξιν **Ψιψίνα**. Δ. Τί γράμμα βλέπεις πρῶτο πρῶτο. Μ. Αὐτὸ τὸ καινούριο, τὸ Ψ. Δ. Μάλιστα. Καὶ δεύτερο; Μ. τὸ ι Δ. λοιπὸν διάβασε μαζὶ τὰ δυὸ αὐτὰ γράμματα. Μ. **Ψ...ι**, Δ. Μάλιστα. Διάβασε καὶ τὴ δεύτερη συλλαβή. Μ. **ψ . .ι**. Δ. Καὶ τὴν τρίτη **ν ά**. Δ. Τώρα καὶ τίς τρεῖς συλλαβὲς μαζὶ ἕνας ἄλλος σιγὰ σιγὰ. Μ. **Ψιψιψίνα**. Δ. Χτυπήστε ὅπου πρέπει καλὰ τὴ φωνή σας. Μ. **Ψιψίνα**. Δ. Ὠραῖα. Τώρα ἕνας ἄλλος νὰ διαβάσῃ ὅλες τίς λέξεις ἀπὸ τὴν ἀρχή. (Γίνεται). Δ. Τί λένε αὐτὲς οἱ λέξεις; Μ. **Ὁ! ὀ! ἢ Ψιψίνα!** Δ. Μάλιστα. Καὶ ποιὸς τὰ λείει αὐτά; Μ. Βέβαια ἢ Λίνα, πὸν πρώτη εἶδε τὴ γάτα. Δ. Μάλιστα. Ἄς προχωρήσωμε. Ποιὸς θέλει νὰ διαβάσῃ παρακάτω; Ἐλα, Κώστα. (Ἀναγινώσκει) Μ. **Ὁ! ὀ ἢ Ψιψίνα**, ἀντὶ «**ἢ Ψιψή**». Δ. Καλὰ διάβασε; Μ. Ὁχι, κύριε. Ὁ Κώστας διάβασε **Ψιψίνα**, καὶ δὲν εἶναι ἔτσι. Δ. Γιά, πρόσεξε, Κώστα, νὰ διαβάσῃς καλύτερα τὴ λέξη αὐτή. (Ἐὰν καὶ πάλιν ἀναγνώσῃ αὐτὴν λανθασμένως, ὁ δ. παραγγέλλει αὐτὸν νὰ τὴν ἀναγνώσῃ κατὰ συλλαβὰς, ὅτε θὰ ἐξεύρῃ ὁ ἴδιος τὸ λάθος του). Δ. Ἄλλος νὰ διαβάσῃ ὅλη τὴν σειρά. (Γίνεται). Δ. Τώρα ὅλοι μαζὶ τὴν ἴδια σειρά. (Γίνεται).

Σημ. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀναγινώσκουν οἱ μαθηταὶ αὐτενεργῶς καὶ τὰς ἄλλας σειράς, τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, μεθ' ὃ καὶ ὀλόκληρον τὸ κείμενον τῆς πινακίδος. Τοῦ-

---

της σκοπεῖται μόνον ἡ ἐντύπωσις τοῦ σχήματος τοῦ νέου γράμματος εἰς τὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν.

του γενομένου, αναγινώσκει τελευταῖον αὐτὸ καὶ ὁ δ. ὑποδειγματικῶς καὶ ὀλόκληρος ἢ τάξις ὁμοίως. Ὅταν ὁ δ. κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτενεργὸν ἀνάγνωσιν κατὰ λέξεις παρατηρήσῃ, ὅτι μαθητῆς τις δυσκολεύεται νὰ ἀναγνώσῃ συλλαβὴν τινα, προβαίνει εἰς τὴν ἐποπτικὴν ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου σύνθεσιν αὐτῆς διὰ τῶν κινητῶν γραμμάτων κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐφαρμογή. Δ. Κλείστε τὰ βιβλία σας καὶ προσέξτε νὰ διαβάστε αὐτό, ποὺ θὰ γράψω στὸν πίνακα. (Ὁ δ. γράφει μίαν, ὅποιανδήποτε ἐκ τῶν λέξεων τῆς ἀναγνωσθείσης πινακίδος, τὴν ὁποῖαν ἀναγινώσκει εἰς ἐκ τῶν ὑψωσάντων τὴν χεῖρα μαθητῶν, μετ' αὐτὴν καὶ ἑτέραν καὶ ἄλλην ἐκ διαφόρων σειρῶν. Ὅταν δὲ ἴδῃ, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἀναγινώσκουν καὶ ταύτας εὐχερῶς, τότε πράττει τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὸ ἔντυπον κείμενον ὡς ἐξῆς: Δ' Ἀνοίχτε πάλι τὰ βιβλία στὸ νέο μάθημα. (Γίνεται). Δ. Ἐνας νὰ διαβάσῃ τὴν τελευταία λέξη τῆς πρώτης σειρᾶς! Ἄλλος τὴν τελευταία λέξη τῆς δεύτερης σειρᾶς. Ἄλλος τῆς τρίτης. Καὶ ἄλλος τῆς τέταρτης. (Γίνεται). Δ. Ἐνας νὰ διαβάσῃ τὴν πρώτη λέξη τῆς τελευταίας σειρᾶς. Ἄλλος τὴν πρώτη λέξη τῆς τρίτης σειρᾶς. Ἄλλος ὅλη τὴν δεύτερη σειρά. Καὶ ἕνας ὅλο τὸ μάθημα κ. ο. κ. Δ. Μπράβο σας, παιδιά. Ὁ, τι εἶπαμε, πὺς πρέπει νὰ κάμετε σήμερα, τὸ κάματε. Τί δηλαδὴ Μ. Μάθαμε νὰ διαβάζωμε ὅ, τι γράφει τὸ σημερινὸ μάθημα τοῦ βιβλίου μας. Δ. Μάλιστα.

Β') Γραφὴ τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος.
(λεπτομερὲς ὑπόδειγμα)

Εἰς ἄλλην ὥραν ἢ τῆς αὐτῆς ἢ τῆς ἐπομένης ἡμέρας ὁ διδάσκων θέτει ὡς σκοπὸν: «Τώρα θὰ προσπαθήσωμε νὰ γράψωμε ὅ, τι μάθαμε νὰ διαβάζωμε στὸ σημερινὸ μάθημα».

Προσφορᾶς 1ον τμήμα : Δ. Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς δοῦμε, μποροῦμε νὰ γράψωμε καλὰ τὰ καινούρια γράμ-

ματα; , πὸν μάθαμε σήμερα. (α' τὸ μικρὸν ψ καὶ εἶτα τὸ κεφαλαῖον Ψ.)=Κατὰ τὰ γνωστά.

Προσφορᾶς 2ον τμήμα : Δ. Καὶ τώρα ἄς γράψωμε τὰ πρῶτα λόγια, πὸν εἶπε ἡ Λίνα, μόλις εἶδε τὴ γάτα τους ; Ποιὰ δηλαδή ; Μ. « **”Ο ! ὀ ! ἡ Ψιψίνα** ». Δ. Μάλιστα. Καὶ πῶς θὰ γράψωμε αὐτὴ τὴν ὁμιλία—αὐτὴ τὴν πρόταση - ; Μ. Πρέπει νὰ βροῦμε πρῶτα τὶς λέξεις της. Δ. Ἐμπρός ! Μ. **”Ο !** μιά, **ὀ !** δύο, **ἡ** τρεῖς, **Ψιψίνα**, τέσσερις. Δ. Μάλιστα. Καὶ τώρα ; Μ. Τώρα πρέπει νὰ γράψωμε τὴν πρώτη λέξη **ὀ !** Δ. Μάλιστα. Πῶς ; Μ. Θὰ βροῦμε πρῶτα πόσες συλλαβὲς ἔχει. Δ. Ἐμπρός ! Μ. Μιά. Δ. Μάλιστα. Ὑστερα ; Μ. Ὑστερα θὰ βροῦμε πόσες φωνές - πόσους φθόγγους - ἔχει αὐτὴ ἡ συλλαβὴ τῆς πρώτης λέξης. Δ. Μάλιστα. Μὰ πῶς θὰ βροῦμε αὐτό ; Μ. Θὰ ποῦμε ἀργὰ ἀργὰ τὴ συλλαβή. Δ. Ἐμπρός ! Μ. **Ο !** ἔχει ἓνα φθόγγο. Δ. Μάλιστα. Καὶ τώρα ; Μ. Τώρα, πὸν βοήκαμε τὸ φθόγγο τῆς συλλαβῆς αὐτῆς, θὰ γράψωμε τὸ γράμμα τοῦ φθόγγου αὐτοῦ. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός, κάμετέ το ! (Ὁ μαθ. γράφει ἓνα ο μικρόν.) Δ. Τί λέτε, παιδιὰ ; Μ. Κύριε, ἔπρεπε νὰ γράψῃ τὸ ἄλλο Ο, τὸ μεγάλο. . . . Δ. (διακόπτων) Μάλιστα τὸ **κεφαλαῖο Ο**. Καὶ γιατί τάχα ; Μ. Γιατὶ εἶναι τὸ πρῶτο γράμμα τῆς προτάσεως. Δ. Καὶ τί μ' αὐτό ; Μ. Καὶ μέσα στὸ βιβλίον, (ἢ ἐμεῖς εἶπαμε προχτές, πῶς) τὸ πρῶτο **ο** τῆς προτάσεως γράφεται μεγάλο. Δ. Μάλιστα. **Κεφαλαῖο**. Διόρθωσε λοιπὸν τὸ γράμμα σου, Κατίνα. (Ἡ μαθ. γράφει) Ο. Δ. Ἐ, τί λέτε τώρα, παιδιὰ ; Μ. Πρέπει νὰ βάλῃ μπροστὰ στὸ Ο κι ἐκεῖνα τὰ σημαδάκια, πὸν ἔχει καὶ ἡ λέξη **”Ο !** τοῦ βιβλίου μας Δ. Μάλιστα. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Μ. Καὶ τὸ ἄλλο σημαδάκι, πὸν ἔχει πίσω της ἡ λέξη στὸ βιβλίον. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός, γράφε κι αὐτά, Κατίνα. (Γίνεται). Δ. Ἐ, τί λέτε, παιδιὰ τώρα ; Μ. Τώρα εἶναι γραμμένη ὅπως πρέπει ἡ πρώτη λέξη τῆς προτάσεως. Δ. Νάρθη ἡ Ρήνα καὶ νὰ μᾶς γράψῃ τὴ δεύτερη λέξη τῆς προτάσεως. Μ. Ἡ δεύτερη λέξη τῆς προτάσεως εἶναι πάλι **”Ο !** Καὶ θὰ τὴν γράψω, ὅπως ἔγραψε ἡ Κατίνα τὴν πρώτη. (Γράφει **”Ο !**)

Δ. Τί λέτε, παιδιά ; Μ. Δὲ θέλει μὲ μεγάλο—μὲ **κεφαλαῖο**
—Ὁ αὐτῆ, γιατί δὲν εἶναι πρώτη. Δ. Μάλιστα. Διόρθωνέ
την Ρήνα. (Γίνεται). Ἔς ἔρθη τώρα ὁ Νίκος νὰ μᾶς γρά-
ψη τὴν τρίτη λέξη τῆς προτάσεως. Μ. Ἡ τρίτη λέξη τῆς
προτάσεως εἶναι **ἦ**. Αὐτὴ ἔχει μιὰ συλλαβή, τὴν **η**, κι αὐτὴ
ἡ συλλαβὴ ἓνα φτόγγο (ἦ μιὰ φωνή), τὸ φτόγγο **η**. Δ. Μά-
λιστα. Λοιπόν ; Μ. Θὰ γράψω τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου αὐ-
τοῦ. Δ. Ἐμπρός ! (Ὁ μαθ. γράφει **ι**) Δ. Ἔ, τί λέτε, παιδιά ;
Μ. Ὅχι αὐτὸ τὸ **ι**, κύριε, τὸ μικρὸ, ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερο. Δ.
Ποιό ; Μ. Ἐκεῖνο, πὸν γράφεται μὲ δυὸ μπασιουνάκια, τὸ
ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Δ. Μάλιστα. Αὐτὸ τὸ **η** τὸ λένε **ἦτα**,
τὸ ἄλλο, πὸν ἦταν, σὰν ἀγκιστράκι, τὸ λένε **γιῶτα**, γιὰ νὰ
τὰ ξεχωρίζουν. (Ἐντύπωσις). Δ. Ἐμπρός, διόρθωνε ! (Ὁ μαθ.
γράφει μόνον **η**). Δ. Ἔ, τί λέτε τώρα, παιδιά ; Μ. Μοῦ
φαίνεται πὸς αὐτὴ ἡ λέξη στὸ βιβλίο μας εἶχε κι ἓνα φτεροὸ
ἐπάνω της. (Οἱ ἄλλοι μαθ.) Μάλιστα. μάλιστα, κύριε. Δ.
Σωστά. Αὐτὴ ἡ λέξη πρέπει νὰ γράφεται πάντα μ' ἓνα
φτεροὸ στὸ κεφάλι. Ἐμπρός γράψε το κι ἐσύ, Μῆτσο. (Γίνε-
ται). Δ. Τώρα ἡ Παυλίνα νάρθη νὰ μᾶς γράψῃ τὴν τέ-
ταρτη λέξη. Μ. Ἡ τέταρτη λέξη εἶναι **Ψιψίνα**. Γιὰ νὰ τὴ
γράψω, πρέπει πρώτα νὰ βρῶ τὰ κομματάκια της—τίς συλ-
λαβές της.—Γιὰ νὰ βρῶ τίς συλλαβές, πρέπει νὰ πῶ κομμα-
τιαστὰ ὅλη τὴ λέξη : **Ψι—ψι—να**. Ἐχει τρεῖς συλλαβές,
ἡ πρώτη **Ψι**, ἡ δευτέρα **ψι** καὶ ἡ τρίτη **να**. Γιὰ νὰ γράψω
τὴν πρώτη, πρέπει νὰ βρῶ τοὺς φτόγγους της **ψ—ι**. Ἐχει
δυὸ φτόγγους. Τώρα, πὸν τοὺς βρῆκα, θὰ γράψω τὸ γράμμα
τοῦ φτόγγου **ψ** κι ὕστερα τὸ γράμμα τοῦ φτόγγου **ι**. Δ.
Μάλιστα. Γράψε τα ! (Γραφή—ἐξέλεγεξις—διόρθωσις). Δ.
Καὶ τώρα ; Μ. Τώρα θὰ γράψω καὶ τὴ δευτέρα συλλαβὴ
κοντὰ στὴν πρώτη ; Κι αὐτὴ ἔχει δυὸ φτόγγους, **ψ** καὶ **ι**.
Γι' αὐτὸ θὰ γράψω πάλι τὰ ἴδια γράμματα. (Γραφή—ἐξέ-
λεγεξις—διόρθωσις—). Δ. Καὶ τώρα ; Μ. Τώρα θὰ γράψω
καὶ τὴν τρίτη συλλαβὴ **να**. Δ. Ἐμπρός, γράψε την ! (Γρα-
φή—ἐξέλεγεξις—διόρθωσις). Δ. Καὶ τώρα ; Μ. . . . (Σιωπῆ).
Δ. Τί λέτε, ἔσεῖς παιδιά ; Μ. Χρειαῖζεται, κύριε, αὐτὴ ἡ λέξη

κι ένα καρφάκι, γιά νά ξέρωμε ποῦ νά χτυποῦμε τή φωνή μας. Δ. Χρειάζεται κι ἕναν **τόνο**. Εμπρός, βάλε τον ! Μ. Θά τόν βάλω ἐκεῖ, ποῦ θά χτυπήσω πιό πολὺ τή φωνή μου, ὅταν θά πῶ τή λέξη **Ψιψίνα**. Μ. Στὴ δευτέρα συλλαβή. Δ. Μάλιστα. Βάλε τον ! (Γίνεται). Δ. Τώρα τελειώσαμε γράφοντας ὅλες τίς λέξεις τῆς προτάσεως—ὅλη τὴν πρόταση—Καὶ γιά νά δείξωμε αὐτό, κοιτάξτε, τί πρέπει νά γράφωμε. (Ὁ δ. γράφει μίαν τελείαν στιγμὴν).

Σημ. Καθ' ὅμοιον τρόπον, συντομώτερον ὅμως τώρα, **συνδέεται** καὶ ἡ δευτέρα πρότασις, (**Ὁ, ὃ ἢ Ψιψή.**) καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἔφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ὑπάρχει διαθέσιμος χρόνος.

Ἐφαρμογή. Ὡς ἄσκησις ἢ ἐφαρμογὴ δύναται νά δοθῆ ἢ ἀπὸ μνήμης γραφὴ μᾶς ἐκ τῶν φράσεων : **Ψάλε, Δίνα. Ψῆνε, Δόλο. ἄναψε, Δίνα.**

---

§ 12 **Ἡ διδασκαλία τῆς 10ης πινακίδος (τὸ γράμμα σ).**
(Σύντομον ὑπόδειγμα).

1. Τὸ **ιστορικόν** περιεχόμενον τῆς εἰκόνος= «Ἡ εἰ-
» κὼνα αὐτὴ παρασταίνει πάλι τὰ δυὸ ἀδέρφια, τὴ Λίνα καὶ
» τὸ Λόλο νά κάθωνται στὸ τραπέζι καὶ νά τρώων τὸ γάλα
» τους, (ποῦ τοὺς εἶχε φέρει ἡ γιαγιά τους). Φαίνονται καὶ
» τὰ δυὸ σκυμμένα κατὰ τὸ πάτωμά μετὰ τὰ πιατάκια στὰ
» χέρια, γιὰτὶ παίζουν καὶ τὰ δυὸ μετὰ τὴ γάτα τους, τὴν Ψι-
» ψίνα. Σκύβει τὸ ἕνα μετὰ τὸ πιατάκι στὸ χέρι καὶ φωνά-
» ζοντας ψψψ τὴν γάτα, κάνει, πὼς τάχα θέλει νά τῆς δώσῃ
» κάτι νά φάῃ. Μόλις ὅμως ἐκείνη ζυγώνει, ἀμέσως τὸ
» παιδὶ σηκώνει τὸ πιατάκι, κι ἔτσι μένει ἡ γάτα μετὰ τὸ στόμα
» ἀνοιχτό. Τότε τὸ παιδὶ γελάει ἄ! ἄ! ἄ! ἄ! Τὴν ἴδια στιγμὴ
» τὸ ἄλλο παιδὶ σκύβει πρὸς τὸ πάτωμα μετὰ τὸ πιατάκι στὸ
» χέρι καὶ φωνάζοντας κι αὐτὸ τὴ γάτα ψ ψ ψ! κάνει, πὼς
» τάχα θέλει νά τῆς δώσῃ νά φάῃ. Μόλις ὅμως ζυγώνει
» ἐκείνη, ἀμέσως καὶ τὸ παιδὶ αὐτὸ σηκώνει τὸ πιατάκι

» ἡ γάτα μένει μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Τὸ παιδί ξεκαρδίζεται
» ἀπὸ τὰ γέλια καὶ φωνάζει *Ύ! Ύ! Ύ! Ύ!*
» Ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ παιγνίδι ἔξακολουθεῖ πολλὴ ὥρα καὶ τὰ
» γέλια τῶν δυὸ ἐγγονιῶν ἐνοχλοῦν τὴ γιαιὰ τὴ Λένη, πλη-
» σιάζει ἐκείνη στὸ τραπέζι καὶ θέλοντας νὰ σωπάσουν τὰ
» ἐγγόνια της, βάζει τὸ δάχτυλο στὸ στόμα. Καὶ πρῶτα
» πρῶτα τοὺς φωνάζει « *σ σ σ!* », ὕστερα προσθέτει κι αὐτὰ
» τὰ λόγια: « *Ὅλο γέλια!, ὄλο γέλια! σιγά*».

2. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ 1ου τμήματος τοῦ κειμένου, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἐκ γνωστῶν ἀναγνωστικῶν στοιχείων, πρέπει νὰ γίνῃ ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἅμα τῇ θέσει τοῦ σκοποῦ τοῦ 1ου τμήματος τῆς *προσφορᾶς*: «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς διαβάσωμε, τί ἔλεγαν τὰ παιδιὰ στὴ γάτα τους». Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ 2ου τμήματος τοῦ κειμένου δέον νὰ γίνῃ κατὰ τὸ λεπτομερὲς ὑπόδειγμα τῆς *προσφορᾶς* τοῦ 2ου τμήματος τῆς προηγουμένης 9ης πινακίδος. Κατὰ τὴν *ἐφαρμογὴν* ὡς ἀσκῆσις δύναται νὰ δοθῇ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἑξῆς λέξεων καὶ φράσεων, μὴ περιεχομένων ἐν τῷ κειμένῳ τῆς πινακίδος: *ἡ σόλα, ψῆσε, Δίνα, ἡ Δίνα ἔψησε*.

3. Τέλος ἡ διδασκαλία τῆς γραφῆς τοῦ κειμένου πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὸ λεπτομερὲς ὑπόδειγμα τῆς προηγουμένης πινακίδος. Ὡς *ἐφαρμογὴ* δὲ τῆς γραφῆς ἄς δοθοῦν αἱ προηγουμέναι ἀναγνωστικαὶ ἀσκήσεις.

§ 13 Ἡ διδασκαλία τῆς 11ης πινακίδος (τὸ γράμμα μ). (Σύντομον διάγραμμα).

1. Τὸ *ιστορικόν* περιεχόμενον τῆς εἰκόνης=«Ἡ εἰκόνα
» αὐτὴ παραστάει τὴν Λίνα μέσα σὲ μιὰ κάμαρα τοῦ σπι-
» *τιοῦ* της κοντὰ σ' ἓνα τραπέζι νὰ ἔχῃ μπροστά της τὸ
» *κουτὶ* μὲ τὰ σπύρτα, ν' ἀνάφτῃ σπύρτα καὶ νὰ τὰ πετᾷ.
» Ἡ ἴδια ἡ Λίνα, σὰν εἶδε ἀπὸ τὸ παράθυρο τὸν ἀδερφό
» της, τὸ Δόλο, τὸν φωνάζει νάρθη μέσα κοντὰ της, γιὰ

» ν' ἀνάψη κι αὐτὸς σπύρτα. Ἐκεῖνος ὅμως, πού ξέρει πὼς
» αὐτὸ τὸ παιγνίδι δὲν εἶναι καλὸ, ὅχι μόνον δὲν τρέχει
» κοντὰ στὴν ἀδερφή του, παρὰ καὶ τὴν ἐμποδίζει νὰ ἔξα-
» κολουθήσῃ ν' ἀνάβῃ τὰ σπύρτα, φωνάζοντας ἀπὸ τὸ πα-
» ράθυρο: «**μῆ, Λίνα, μῆ! νά, ἢ μαμά!**»

2. Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή τοῦ κειμένου σύμφωνα με τὸ λεπτομερὲς ὑπόδειγμα τῆς πινακίδος 7.

3. Ὡς ἀσκησις κατὰ τὰ στάδια τῆς ἐφαρμογῆς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀνάγνωσις καὶ γραφή ἢ σύνθεσις διὰ κινητῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐξῆς λέξεων καὶ φράσεων, μὴ περιοχομένων εἰς τὸ κείμενον: **μία, ψέμα, μάσα, μάσησε, μισὸ μῆλο, μία μαμά, ἄσε με, Δόλο!, ἔλα, Λίνα, νὰ ψήσωμε, γέμισε Δόλο!** κττ.

§ 14 Διδασκαλία τῆς 12ης πινακίδος (τὸ γράμμα ω) (Σύντομον διάγραμμα)

1. Τὸ **ἱστορικὸν** περιεχόμενον τῆς πινακίδος—. Ἡ εἰ-
» κόνα αὐτὴ παρασταίνει τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια, τὴ Λίνα καὶ τὸ
» Λόλο, νὰ παίζουν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τους. Ὁ Λόλος κάνει,
» πὼς πουλεῖ ψωμιά. Ἐχει μπροστά του μιὰ σανίδα καὶ
» ἀπάνω σ' αὐτὴ ἀπλωμένα κάμποσα πράματα, ἄλλα στρογ-
» γυλά, ἄλλα μακρουλά καὶ ἄλλα κουλουρωτά. Εἶναι τὰ ψω-
» μιά, πού λέει πὼς ψήνει, δηλ. ἔχει φτιάσει ἀπὸ πηλό, καὶ
» προσκαλεῖ τὴν ἀδερφή του νὰ ψωνίσῃ ἀπ' αὐτά. (**Ἐλα,**
» **Λίνα, ἔλα νά!** **Ἐψησα ψωμιά, Ψώνισε λίγα!**) Ἐκεῖνη
» σκύβει γελώντας καὶ χώνει τὸ δάχτυλό της σ' ἓνα ἀπὸ
» αὐτά. Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνει, πὼς εἶναι ἄψητα, (ὠμά),
» Γι' αὐτὸ λέει κοροϊδευτικὰ στὸν ἀδερφό της: « **Ἦ ὦ!**
» **ψωμιά! ὦ ὦ! Ὅλα ὠμά, Δόλο! ὠμά ὅλα Δόλο!** »

Ἐκ τοῦ ἐκπεπομένου ἐκ τοῦ στόματος τῆς Λίνας φθόγου **ὦ! ὦ!** μαντεύοντες οἱ μαθηταὶ τὸ νέον γράμμα **ω**, συγ-

κρίνοντας δὲ ἔπειτα καὶ ἐντυπώνοντας αὐτὸ κατὰ τὰ γνωστά, προχωροῦν εἰς τὴν αὐτενεργὸν ἀνάγνωσιν τῶν δύο τμημάτων τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος. Ὅσακις προσκόπτουν πον καὶ δὲν κατορθώνεται ν' ἀναγνωσθῇ ἀμέσως νέα τις λέξις, ὁ δ. παραγγέλλει ν' ἀναγνωσθῇ κατὰ συλλαβὰς πρῶτον καὶ ἔπειτα ὁλόκληρος ἡ λέξις. Ἐὰν καὶ ἔτσι δυσκολεύονται οἱ μαθηταί, ὁ διδάσκων προβαίνει εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου *σύνθεσιν* τῆς λέξεως ταύτης, ὡς ἑξῆς:

Ἄς ὑποτεθῇ π. χ. ὅτι μαθητῆς τις προσκληθεὶς νὰ ἀναγνώσῃ τὴν φράσιν τοῦ 1ου τμήματος τῆς πινακίδος «*Ψώνισε λίγα!*» δυσκολεύεται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς λέξεως «*Ψώνισε*», βλέπει δὲ ὁ διδάσκων ὅτι ὁμοίως δυσκολεύεται καὶ δεύτερος καὶ τρίτος μαθητῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προχωρεῖ εἰς τὴν *προφορὰν* τοῦ νέου τούτου ὡς ἑξῆς: Δ. Τὶ γράμμα ἔχει πρῶτο πρῶτο αὐτῆ ἡ λέξις; Μ. Τὸ μεγάλο Ψ. Δ. Μάλιστα. Τὸ κεφαλαῖο Ψ. Ἔλα, Δημητράκη, νὰ βοῆς αὐτὸ τὸ γράμμα στὸ ἀναγνωστήριό μας! (Γίνεται). Δ. Παρακάτω ἀπὸ τὸ Ψ κεφαλαῖο ποῖο ἄλλο γράμμα ἔχει αὐτῆ ἡ λέξις; Μ. Τὸ νέο ω, πὸν μάθαμε σήμερα. Δ. Μάλιστα. Τὸ *ὦ μεγάλο*. Αὐτό. Βάλε το κοντὰ στὸ Ψ; (Γίνεται). Δ. Ὅριστε τώρα νὰ διαβάσωμε μαζί τὰ δυὸ αὐτὰ γράμματα, ὅπως ξέρομε. Πῶς δηλαδή; Μ. Θὰ λέμε ἀδιάκοπα *Ψ . . .*, ὥσπου νὰ φτάσῃ τὸ *Ψ* κοντὰ στὸ *ω*. Τότε θὰ φωναξώμε μιὰ φορὰ *ω* καὶ ἀμέσως θὰ πάψωμε. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός. Μ. *Ψ . . . ὦ!* Δ. Πιὸ γρήγορα! Μ. *Ψ . . . ὦ!* Δ. Πολὺ γρήγορα! Μ. *Ψ ὦ!* Δ. Μάλιστα. Καλὰ διαβάσαμε τὴν πρώτη συλλαβή, Γιά, νὰ διαβάσωμε ἔτσι καὶ τὴ δεύτερη κτλ. κτλ. κτλ.

Ὡς ἄσκησις κατὰ τε τὴν ἀναγνωστικὴν καὶ γραφικὴν *ἐφαρμογὴν* δύνανται νὰ δοθοῦν αἱ ἑξῆς λέξεις καὶ φράσεις, μὴ περιεχόμεναι εἰς τὸ κείμενον τῆς πινακίδος: *νὰ ψάλω, νὰ ψήσω, νὰ ψωνίσω, νὰ μασήσω, σῶμα μεγάλο, μάνα, λίγο ψωμὶ ψημένο κτλ.*

Ὁ διδάσκων δὲν πρέπει νὰ λησιμονῇ, ὅπως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνάγνωσιν ὅλου τοῦ κειμένου, προκαλῆ τὴν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀλφα-

βηταρίου ανάγνωσιν μεμονωμένων λέξεων τῆς πινακίδος ἀναμίζ.

§ 15. Διδασκαλία τῆς 13ης πινακίδος (τὸ γράμμα ζ).
(Σύντομον διάγραμμα).

1. *Τὸ ἱστορικὸν* περιεχόμενον τῆς πινακίδος, = « Ἡ »
» εἰκόνα αὐτὴ παρασταίνει τὴ Λίνα νὰ παίξῃ μ' ἓνα παιγνίδι
» —τὴ *χρυσόμυγα* ἢ *ζίνα*, — πού κρατεῖ στὰ χέρια τῆς καὶ
» φαίνεται, πὼς τὸ γυρίζει ὀλοένα. Αὐτὸ κάνει κρότο, γιὰτὶ
» ἀκούεται ἓνα *ζζζζ* ἀδιάκοπο, πού ὅταν τὸ ἀκούη κανεὶς
» πολλὴ ὥρα, ζαλίζεται. Λίγο παραπέρα ἀπὸ τὴν Λίνα ἢ
» μητέρα τῆς ζυμώνει καὶ φαίνεται, πὼς κάτι θέλει νὰ δώσῃ
» στὴ κόρη τῆς. Ἴσως νὰ τῆς δίνῃ ζυμάρι, γιὰ νὰ πάσῃ νὰ
» γυρίσῃ τὴ χρυσόμυγα καὶ νὰ τὴν ἐνοχλῇ ».

Σημ. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ λέγεται *ζίνα*. γιὰτὶ γυρίζοντας ἢ τρίχα ἀπὸ ἀλογοουρὰ μαζὶ μὲ τὸ τετράγωνο βαρίδιον γύρω στὸ αὐλάκι τοῦ ξυλαριοῦ, βγάζει τὸν ἴδιο ἦχο πού βγάζει καὶ ἡ ἀληθινὴ *ζίνα* ἢ *χρυσόμυγα*, ὁ χρυσοκάνθαρος, δηλ. πού πιάνοντας τὰ παιδιὰ καὶ δένοντάς τον, μὲ μιὰ μακρὰ κλωστή, τὸν γυρίζουν ὀλοένα κι ἔτσι τὸν ἀναγκάζουν πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησίν τους νὰ φωνάζῃ *ζζζζ*.

2. Τὰ περαιτέρω, σύμφωνα πρὸς τὰ προηγούμενα ὑποδείγματα καὶ τὰς ὁδηγίας.

Σημ. Ἡ γραφὴ τοῦ ζ πρέπει νὰ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τοῦ ἀλφαβηταρίου.

3. Ἀσκήσεις διὰ τὸ στάδιον τῆς ἐφαρμογῆς: *μάξεψα, ἔξωσα, ζωνάρι, ἓνα μεγάλο ζῶο, ψηλὴ γαζία, ἔλα μαζὶ μὲ μένα* κτλ.

§ 16. Διδασκαλία τῆς 14 πινακίδος (τὰ γράμματα Ρ καὶ ρ).
(Σύντομον διάγραμμα).

1. Τὸ *ιστορικόν* περιεχόμενον τῆς εἰκόνης—. «Ἡ εἰ-
» κὼνα παρασταίνει τὴ μητέρα τῆς Λίνας καὶ τοῦ Λόλου
» νὰ θέλῃ νὰ μπάζῃ μέσα στὸ σπίτι ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο,
» πὺν ἔπαιζαν, τὰ δυὸ παιδιὰ καὶ τὴ σκύλα τους, τὴ Ρόζω.
» Ἐκεῖνα τὴν παρακαλοῦν νὰ τ' ἀφήσῃ ἀκόμη λίγο, νὰ παί-
» ζουν, αὐτὴ ὅμως δὲν ἀκούει τὰ παρακάλια τους, ἴσως γιατί
» θὰ εἶναι περασμένη ἡ ὥρα. Μητέρα καὶ παιδιὰ φαίνον-
» ται νὰ μιλοῦν».

2. Ἡ ἀνάγνωσις πρέπει νὰ ὀρηθῇ κατ' ἀρχὰς ἐκ τοῦ
ὀνόματος τῆς σκύλας (*Ρόζω*) καὶ ἔπειτα ἐκ τῆς λέξεως
«*ὥρα*», πὺν ἔλεγε· ἡ μητέρα. Καὶ τοῦτο, ἵνα γνωσθοῦν εἰς
τοὺς μαθητὰς ἀμφοτέρω τὰ νέα ἀναγνωστικὰ στοιχεῖα ἧτοι
τὸ Ρ καὶ ρ. Πρὸς τοῦτο πρέπει ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων
νὰ ἀναλυθῇ προφορικῶς καὶ κατόπιν νὰ συντεθῇ (διὰ κινή-
τῶν γραμμιάτων), ἐντυπουμενοὺ συγχρόνως καὶ τοῦ σχήμα-
τος καὶ τοῦ τρόπου τῆς προφορᾶς τοῦ φθόγγου ρ. Μετὰ τὴν
σύνθεσιν καὶ ἐντύπωσιν ταύτην οἱ μαθηταὶ θὰ δυνηθοῦν
μόνοι τῶν ν' ἀναγνώσουν καὶ τὰ 3 τμήματα τοῦ κειμένου.

3. Ὡς *ἐφαρμογὴ* πλὴν τῶν γνωστῶν μέτρων δύναται
ὁ διδάσκων νὰ δώσῃ πρὸς σύνθεσιν κατ' ἰδίαν καὶ τινὰς τῶν
ἐξῆς λέξεων καὶ φράσεων: *Ρόζα, ρίζα, ρήγα, ἡμέρα, νερό,*
λωρεί, μωρό, ζωνάρι, ζαρώνω, λίγο νερό, μία ἡμέρα,
γερὸ ζωνάρι, μεγάλη ρίζα κ. α. τ.

Σημειώσεις ἐνδιαφέρουσα. Ἐπειδὴ ἐλέχθη προηγουμέ-
νως καὶ ὑπεστηρίχθη, ὅτι καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς διδασκα-
λίας τῆς Π. Α. καὶ Γ. ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως πρέ-
πει νὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ μάθημα, ἀκόμη καὶ οἱ καθυστερήσαν-
τες εἰς τὴν ἐγγραφὴν, θὰ ἐγεννήθη δὲ εὐλόγως ἡ ἀπορία
πολλῶν ἀναγνωστῶν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παρακολουθή-
σουν μέχρι τέλους τοιοῦτοι μαθηταὶ μετ' ἐλπίδος ἐκμαθήσε-
ως ἀμφοτέρων τῶν δεξιότητων, τῆς τε ἀναγνώσεως δηλ. καὶ

γραφή, πρὸς ἄρσιν τῆς ἀπορίας ταύτης σημειώνομεν ἐν-
ταῦθα τὰ ἑξῆς :

Α) Προκειμένου περὶ ὀλιγοημέρων ἀπουσιῶν, ὁ δ. γνω-
ρίζων κατὰ τὴν διδασκαλίαν τίνων γραμμάτων ἔλαβε χώ-
ραν ἢ ἀπουσία μαθητοῦ τινος, ὑπενθυμίζει εἰς αὐτὸν τρόπον
τινὰ παρεπιπτόντως ἅμα τῇ ἐπανόδῳ του καὶ κατὰ τὴν
ὥραν ἰδίᾳ τῆς συνθέσεως λέξεων καὶ φράσεων τὰ ἄγνωστα
εἰς αὐτὸν 1—2 γράμματα ἐπὶ 2—3 ἡμέρας συνεχῶς π.χ. Δ.
Βλέπεις αὐτὸ τὸ γράμμα, Ἄντρέα ; (δεικνύει τὸ *ω* π. χ.)
Αὐτὸ φωνάζει, σὰν κι αὐτὸ τὸ *ο*, πού ξέρεις. Πῶς δηλ ; Μ.
ο. Δ. Μάλιστα, ὅμως γράφεται διαφορετικά. Πρῶτα ἓνα *ι*
κανονικό, καὶ ὕστερα ἓνα ἄλλο *ι* ἀνάποδο· κ. ο. κ. Τὸ ἴδιον
πράττει καὶ περαιτέρω, ὅταν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἄλλης λέξε-
ως παρουσιασθῇ ἕτερον γράμμα, ἄγνωστον εἰς τὸν αὐτὸν
ἀπουσιάσαντα μαθητὴν.

Ἐὰν ἡ ἀνωτέρω ὑπόμνησις ἐπαναληφθῇ ἐπὶ 2—3 ἡμέ-
ρας συνεχῶς, ἐπειδὴ τὸ ἀλφαβητάριό μου εἶναι ἔτσι συντε-
ταγμένον, ὥστε εἰς ἐκάστην νέαν πινακίδα του νὰ ἐπανα-
λαμβάνονται ὅλα τὰ προηγουμένως διδαχθέντα, ἅς εἶναι
βέβαιος ὁ διδάσκων, ὅτι τὸ ἐκ τῶν ἀπουσιῶν προελθὸν μι-
κρὸν τοῦτο χάσμα τοῦ μαθητοῦ του τούτου θὰ πληρωθῇ καὶ
ταμέως καὶ ἀσφαλῶς.

Β) Εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ ἀπουσία εἶναι μακρο-
τέρα, ὁ δὲ ἐπανερχόμενος μαθητὴς ἀγνοεῖ περισσότερα τῶν
2 γραμμάτων, ὁ διδάσκων ὀρθὸν εἶναι νὰ παρουσιάσῃ εἰς
αὐτὸν τὰ ἄγνωστα ταῦτα γράμματα τμηματικῶς, ἥτοι ἀνὰ
δύο κάθε 2 ἢ 3 ἡμέρας. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι καὶ εἰς τὴν
περίπτωσιν τούτην πάλιν εὐχάριστον.

Γ) Ἐὰν ὑποτεθῇ τέλος, ὅτι μαθητὴς τις ἔνεκεν ἀσθε-
νείας ἐνεγράφη κατὰ τὸ τέλος Νοεμβρίου, καθ' ὃν δηλ. χρό-
νον οἱ συμμαθηταὶ του περατώσαντες τὰς «*Προασκήσεις*»
ἤρχισαν ν' ἀναγινώσκουν πλέον ἀπὸ τοῦ ἀλφαβηταρίου των
καὶ ἔχουν διέλθει ἤδη 10—15 πινακίδας αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν
ὄχι σπανίαν ταύτην περίπτωσιν δὲν πρέπει ὁ δ. ν' ἀφήσῃ τὸν
μαθητὴν τοῦτον εἰς τὴν τύχην του ἢ νὰ δημιουργήσῃ ἰδιαί-

τερον τμήμα δι' αὐτόν. Θὰ παραγγεῖλη εἰς αὐτὸν νὰ προμηθευθῆ καὶ ἀλφαβητάριον καὶ ἀβάκιον καὶ θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ διδάσκηται τὸ μάθημα τῆς Α. καὶ Γ. μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους συμμαθητὰς του. Καὶ εἰς μὲν τὰς πρώτας 3—4 ἡμέρας θ' ἀρχεσθῆ ὁ διδάσκων εἰς τὸ ν' ἀποτείνῃ εἰς αὐτὸν καθ' ἑκάστην 1 2 εὐκόλους ἐρωτήσεις διὰ τὸ περιεχόμενον τῆς εἰκό-
νος, νὰ ἀφήνῃ δὲ αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ ζωγραφίσῃ ἐπὶ τοῦ ἀβακίου κουλούρια κ. τ. τ. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ θὰ τοῦ συστήσῃ, ὅπως ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν συμμαθητοῦ τού τινος καὶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ διαλείμματος, συνδέων τεταμένους τοὺς 3 πρώτους δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρός του, συστέλλῃ καὶ διαστέλλῃ αὐτοὺς πρὸς τὰ μέσα καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἐπὶ ὥραν, ἵνα οὕτως ἀρχίσῃ ἀσκῶν καὶ τὰς ἀρθρώσεις καὶ τοὺς λε-
πτοὺς μῦς τῶν δακτύλων του τούτων.

Μόλις παρέλθῃ οὕτως ἡ πρώτη ἐβδομάς, ὁ δ. θ' ἀρχίσῃ ν' ἀναγκάζῃ τὸν μαθητὴν τοῦτον νὰ λαμβάνῃ ἐνεργότερον μέρος εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς εἰκότος τῆς ἐκάστοτε πινακίδος, νὰ καταγίνεται δὲ καὶ εἰς τὴν γραφὴν ὠρισμένων εὐκόλων γραμμάτων π. χ. τοῦ ο, τοῦ ι, τοῦ α τοῦ μ, κτλ, τῶν ὁποίων θὰ μανθάνῃ συγχρόνως καὶ τὸν φθόγγον αὐτῶν, καὶ διὸ καὶ οὕτως, ὥστε καθ' ἑκάστην, εἰ δυνατόν, νὰ μανθάνῃ 1—2 τοιαῦτα γράμματα. Ἐν τῷ μεταξὺ δέ, ὅταν τύχῃ τὰ γράμματα ταῦτα νὰ παρουσιάζωνται κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ τοῦ ἀναγνωστηρίου σύνθεσιν λέξεων καὶ φράσεων τοῦ ἀναγνωσκομένου κειμένου, ὁ δ. δὲν θὰ λησμονῆ α) μὲν νὰ δεικνύῃ εἰς τὸν καθυστερήσαντα τοῦτον μαθητὴν τὰ πιττάκια τῶν γραμμάτων τούτων, β) δὲ νὰ ἐπιστῇ, (παρεμπιπτόντως πάντοτε), τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς συνεκφωνήσεως, τοῦ **συλλαβισμού** δηλ. ἀνὰ 2 ἐξ αὐτῶν.

Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προχωρῆ ἢ συμπλήρωσις τοῦ μεγάλου χάσματος τοῦ μαθητοῦ τούτου, ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ οὗτος θὰ διδάσκηται μετὰ τῶν συμμαθητῶν του καὶ τὸ νέον ἀναγνωστικὸν ὑλικόν, δὲν θὰ παρέλθουν οὔτε 4 ἐβδομάδες, ὅτε ὁ διδάσκων θὰ παρατηρήσῃ μετ' ἐκπλήξεώς του, ὅτι οὗτος θὰ γνωρίζῃ μὲν ὅλα σχεδὸν τὰ διδασκόμενα

γράμματα, θὰ ἠμποροῦν δὲ βραδέως νὰ συνεκφωνῆ, (νὰ συλλαβίξῃ δηλ.), ἀνὰ 2 ἕξ αὐτῶν καὶ νὰ γράφῃ ὁπωσδήποτε ἀνεκτῶς τὰ περισσότερα. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου ἢ τὸ πολὺ κατὰ τὰ μέσα τοῦ τρίτου μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς του ὁ ἀνωτέρω μαθητὴς ἀσφαλῶς θὰ συμβαδίξῃ μὲ τοὺς μετρίουσ μαθητάς, μέχρι δὲ τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους θὰ ἔξῃ ἀποκτήσει τὴν αὐτὴν ἀναγνωστικὴν καὶ γραφικὴν ἱκανότητα μὲ τοὺς λοιποὺς συμμαθητάς του.

Σημ. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ διδάσκων θὰ ἐπιτρέπῃ, ὅπως πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀνωτέρω μαθητοῦ ἔρχονται οἱ συμπαροκαθημένοι συμμαθηταὶ του, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν πάντοτε αὐτοῦ, οὐδέποτε ὅμως καὶ οἱ οἰκείοι του.

§ 17. Ἡ διδασκαλία τῶν ὑπ' ἀριθ. 15, 16, 17, 18, 19 καὶ 20 πινακίδων (τὰ γράμματα Xχ, υ, φ, δ, θ Θ καὶ β Β)
(Σύντομοι ὁδηγίαι).

1. Ἐπειδὴ ἡ ἀναπαράστασις τοῦ *ιστορικοῦ* περιεχομένου ἐκάστης τῶν εἰκόνων τῶν ἀνωτέρω πινακίδων εἶναι εὐκολωτάτη ἔνεκα τοῦ ἀναλυτικοῦ κειμένου αὐτῶν, τούτου ἔνεκα θεωροῦμεν περιττὸν νὰ κάμωμεν αὐτὴν ἐνταῦθα.

2. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου, ὅπου μὲ τὸ νέον γράμμα λαμβάνεται *φωνομιμητικῶς*, ὅπως τὸ *χ*, τὸ *φ* καὶ τὸ *β*, δέον ν' ἀρχίξῃ ἀπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ γράμματος, ἐπειδὴ εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξευρεθῇ ὁ φθόγγος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατόπιν τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς εἰκόνας. Ὅπου δὲ τὸ νέον γράμμα λαμβάνεται ἔκ τινος τῶν λέξεων ἢ φράσεων τῆς πινακίδος γραφομένης δι' αὐτοῦ, ὅπως τὸ *υ*, τὸ *δ* καὶ τὸ *θ*, πρέπει ν' ἀρχίξῃ διὰ τῆς συνθέσεως μιᾶς ὁποιασδήποτε τῶν λέξεων τούτων ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ τοῦ ἀναγνωστηρίου, π. χ. Προκειμένου περὶ ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου τῆς ὑπ' ἀριθ. 15 πινακίδος, ὁ διδάσκων δύναται ν' ἀρχίσῃ μὲ τὴν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ τοῦ ἀναγνωστηρίου σύνθεσιν τῆς λέξεως *ζύμωνε*, κατόπιν τῆς ὁποίας καὶ ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ ἐντυπω-

θοῦν καλῶς τὸ νέον γράμμα **υ**, δύνανται ἔπειτα ν' ἀναγνώ-
σουν εὐκόλως ὁλόκληρον τὴν πινακίδα ἀπὸ τοῦ ἀλφαριθμητα-
ρίου. Ὁμοίως, προκειμένου περὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 18 καὶ 19
πινακίδων, ὁ δ. ὅς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν σύνθεσιν τῶν φράσεων
«**δὲ δίνω**» καὶ «**θέλω νὰ φάω**».

Σημ. Ἐκ τῶν νέων προσώπων, τῶν παρουσιαζομένων
εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 18 καὶ 19 πινακίδας, ὁ μὲν **Δίας** εἶναι
ἀδελφὸς τῆς Λίνας καὶ τοῦ Λόλου, ὀλίγον μεγαλύτερος τοῦ
Λόλου, ἡ δὲ **Βάσω** μεγάλη ἀδελφὴ αὐτῶν.

3. Ὡς ἀσκήσεις πρὸς σύνθεσιν διὰ τὰ στάδια τῆς **ἐφαρ-**
μογῆς δύνανται νὰ χρησιμεύσουν αἱ ἐξῆς λέξεις καὶ φράσεις,
μὴ περιεχόμεναι εἰς τὰς ἀνωτέρω πινακίδας:

Πινακ. 15. **Χέρι, χωνί, χωριό, ἔχασα ἓνα χηνάρι,
χίλια ψάρια, ρηχὰ νερὰ κτλ.**

Πινακ. 16. = **νύχι, ψυχὴ, λυγίζω, νυχιάζω, ζυμώνω
ψωμί, γυρίζω γύρω γύρω κ.τ.τ.**

Πινακ. 17. = **φαγί, ράφι, φέρε, φάγε, φύγε, φίλε,
φωνὴ μεγάλη, ἓνα νέο φόρεμα, ἓνα μεγάλο λάφι κ.τ.τ.**

Πινακ. 18. = **μαδῶ, δένω, δωρίζω, μύδι, φίδι, με-
ράδι, δωρίζω δύο μῆλα, μωρὰ δίδυμα, μαδῶ μιὰ
χῆνα κ.τ.τ.**

Πινακ. 19. = **Θύρα, ψάθα, ἀνηθο, θέλημα, θερίζω,
θυμώνω, μεγάλο λιθάρι, θολὸ νερό, χίλια λάθη, θὰ
φέρω, θὰ μάθω κ.τ.τ.**

Πινακ. 20. = **Βαρέλι, λιβάδι, ρεβίθια, βιάζω, ἔβαφα,
ἀρνὶ ὀρφανό, ἀλμυρὸ φαγί, βοήθησα, βαθιὰ νερά,
ἔβαλα νέο φόρεμα κ.τ.τ.**

Σημ. 1. Κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων ἀρχομένων ἀπὸ φω-
νήεντος, ὁ διδάσκων ὅταν παραγγέλλῃ τοὺς μαθητὰς νὰ σχη-
ματίσουν αὐτὰς, ἀνάγκη νὰ δικαιολογῇ τὴν θέσιν τοῦ πνεύ-
ματος **γιατὶ ἀρχίζει ἀπὸ α π. χ.**

Σημ. 2. Ὅπως μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ **ω** ἀνάγκη
πρὸς διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ **ο** νὰ δώσῃ ὁ δ. τὸ ἰδιαί-
τερον ὄνομα (= **ὄ μικρὸ καὶ ὦ μεγάλο**), ἔτσι καὶ μετὰ τὴν

διδασκαλίαν τοῦ *ν* νὰ διακρίνη ἕκαστον τῶν *β ι* διὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν (= *γιῶτα, ἦτα, ὕ ψιλό*).

§ 18. Ἡ διδασκαλία τῶν πινακίδων 21, 22, 23, 24, 25
(Τὰ γράμματα *ς, Τ τ, Κ κ, ξ* καὶ *Π π*)
(*Σ ύ ν τ ο μ ο ι ὀ δ η γ ί α ι*)

1. Καὶ ἡ ἀναπαράστασις τοῦ *ἱστορικοῦ* περιεχομένου ἑκάστης τῶν ὑπ' ἀριθ. 21, 22, 23, 24 καὶ 25 πινακίδων κατόπιν τοῦ ἀναλυτικοῦ κειμένου αὐτῶν εἶναι εὐκολωτάτη.

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς μὲν ὑπ' ἀριθ. 21 πινακίδος θ' ἀρχίση κατόπιν τῆς συνθέσεως τοῦ ὀνόματος *Λίας*, τῆς δὲ ὑπ' ἀριθ. 22 μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐξεύρεσιν, ὅτι τὰ ἐκ τῆς χαρτίνης σάλπιγγος τοῦ Λία ἐξερχόμενα *τὰ τὰ τά*, ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο γράμματα, ἦτοι ἀπὸ τὸ γνωστὸ *α* καὶ ἀπὸ τὸ καινούριον *τ*, πού εἶναι τὸ γράμμα τοῦ φθόγγου *τ*. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 23, 24 καὶ 25 ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου θὰ γίνῃ κατόπιν τῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀναγνωρίσεως ὅτι τὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ πετειναρίου ἐξερχόμενα *β κί κί κί*, τὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Λάζω ἐξερχόμενα *β ξ ξ ξ*, καὶ τέλος τὰ *β πά πά πά*, πού ἐξέρχονται ἐκ τοῦ στόματος τῆς πάπιας, περιέχουν *β* ἰδιαίτερα γράμματα ὁμοήχων φθόγγων.

Σημ. 1. Ὁ *Δάξος* εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Λία, τοῦ Λόλου καὶ τῆς Λίνας μεγαλύτερος, 10—11 ἐτῶν.

Σημ. 2. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς πινακίδος 21 μαζὶ μὲ τὸ νέον γράμμα *ς* διδάσκεται καὶ τὸ *τρίτον γένος* τῶν συλλαβῶν, (= φωνῆεν μεταξὺ δύο συμφώνων), διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ἀνάγκη πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος ταύτης νὰ συντεθοῦν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ τοῦ ἀναγνωστηρίου 1—2 λέξεις μὲ τοιαύτας συλλαβάς, ὡς π. χ. *ψές, ἀμέσως* κ.τ.τ.

Ὡς ἀσκήσεις πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἑκάστοτε διδασκομέ-

νων νέων δύνανται νὰ δοθοῦν αἱ ἐξῆς λέξεις καὶ φράσεις, μὴ περιεχόμεναι εἰς τὰς ἀνωτέρω πινακίδας:

Πίνακ. 21. = *ψηλός, χαμηλός, ὀρθός, μισός, ὄλος, μαρίδες, γαρίδες, ἀδερφή, ἀδερφία, λίγο φῶς, ἕνας μεγάλος ροφός, λυμένα μαλλιά* κ. τ. τ.

Πίνακ. 22. = *μύτη, τότε, φυτά, μητέρα, ὁ Τοτός, ἡ Τασία, ὁ Τάσος, τὸ ταψί, τὸ χαρτί, τί ρωτᾷ; ἡ γάτα ἡ Ψιψίνα* κ.τ.τ.

Πίνακ. 23. = *κακός, καλός, καθαρίζω, μακαρόνια, κνδώνια, καρύδια, δικός μας, δικός σας, δέκα ὀκάδες, καλὴ μέρα, κολοκύθια τηγανητά.* κ.τ.τ.

Πίνακ. 24. = *φέξε, διῶξε, ξύλωσε, ἔξοδα, χέρι δεξί, ἔξι φορές, ξύλα ξερά, ρίξε ἕνα λιθάρι, ξυρίζω μὲ τὸ ξυράφι* κ.τ.τ.

Πίνακ. 25. = *πατέρας, περίπατος, πανωφόρι, πιπέρι, περίπατος, ὁ Παναγιώτης, ἡ Ἐλπίδα, ποτίζω τὸ περιβόλι, λυπήθηκα πολύ, ἀπὸ τότε ὡς τώρα.* κ.τ.τ.

---

§ 19. Ἡ διδασκαλία τῶν ὑπ' ἀριθ. 26 καὶ 27 πινακίδων (Σύντομοι ὁδηγίαι)

1. Τὸ στιχούρημα *Ἀνέβα μῆλο*, ἐπειδὴ οὐδὲν νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον διδάσκει, ἀλλὰ τίθεται μόνον χάριν καλλιλογικῶν σκοπῶν, πρέπει ν' ἀναγνωσθῆ ἄμέσως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τρόπον τινὰ ὡς ἀναγνωστικὴ ἄσκησης, μεθ' ὃ νὰ ἀναγνωσθῆ μίαν ἕως δύο φορές ὑποδειγματικῶς ὑπὸ τοῦ δ. καὶ εἶτα ν' ἀποστοματισθῆ.

2. Εἰς τὴν πινακίδα 27 διδάσκονται δύο νέα ἀναγνωστικὰ στοιχεῖα, ἧτοι α') τὸ κεφαλαῖον γράμμα Α καὶ β') δύο συλλαβαὶ τρίφθογγοι ἐν τῇ αὐτῇ λέξει. Τούτου ἕνεκα πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου τῆς πινακίδος εἶναι ἀνάγκη α') νὰ γνωσθῆ εἰς αὐτοὺς τὸ σχῆμα τοῦ νέου γράμματος, καὶ β') νὰ συντεθοῦν προηγουμένως 1—2

λέξεις, αίτινες νὰ περιέχουν 2 τριφθόγγους συλλαβάς. Καί ὅσον μὲν διὰ τὸ α') ὁ δ., ἀρχομένου τοῦ μαθήματος λέγει: Δ. Εἶδατε παιδιά, πὼς πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ γράμματα, ποὺ μάθουμε ὡς τώρα, γράφονται καὶ μικρὰ καὶ κεφαλαῖα. Ποιὰ εἶναι αὐτά; Μ. Τὸ **O**, τὸ **E**, τὸ **λ**, τὸ **χ** κτλ. κτλ. Δ. Μάλιστα, Ὅπως αὐτά, ἔτσι καὶ τὸ γράμμα **α** γράφεται κεφαλαῖο, μὰ ὅλως διόλου διαφορετικά. Κοιτάχτε πῶς; (Ὁ Λ. γράφει **α** καὶ πλησίον αὐτοῦ **A**). Αὐτὸ εἶναι τὸ κεφαλαῖο **α**. Καὶ ξέρετε πότε τὸ μεταχειρίζομαστε; Μ. Ἴσως στὴν ἀρχὴ τῆς προτάσεως; Δ. Μάλιστα. Νά, καὶ τὸ κινητὸ τὸ γράμμα **A**! (Ἐντύπωση αὐτοῦ).

Ὅσον δὲ διὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων, περιεχουσῶν 2 τριφθόγγους συλλαβάς, λέγει ὁ Δ. Προτοῦ ν' ἀρχίσουμε νὰ διαβάζουμε τὸ σημερινὸ μάθημα, ἤθελα νὰ δῶ, μπορεῖτε νὰ γράψετε τὴν λέξη **ἀδερφός**; Μ. Μποροῦμε, κύριε. Δ. Ὅρίστε. Ἐλα, Γεῶργο. Πῶς θὰ τὴ γράψης; Μ. Θὰ βρῶ πρώτα τὶς συλλαβές της. Δ. Μάλιστα. Ἐμπρός. Μ. **α—δερ φος**. Τρεῖς. Δ. Ὑστερα θὰ γράψω τὴ πρώτη συλλαβή. Δ. Πῶς; Μ. Θὰ βρῶ τοὺς φθόγγους της καὶ κατόπι θὰ γράψω τὰ γράμματα τῶν φθόγγων κτλ. κτλ. μέχρι τῆς γραφῆς τῆς συλλαβῆς **φος**. Ἐπειτα ἀνάγνωσις καὶ τῶν 3 συλλαβῶν. Ὁμοίως σύνθεσις καὶ τῶν λέξεων **γιορτές**, **πόρτες**, μεθ' ὧ: Δ. Τώρα ἄς δοῦμε, τί θὰ διαβάσωμε στὸ σημερινὸ μάθημα. Διάβασε, Πέτρο, τὴν πρώτη σειρά! κ.ο.κ.

3. Μετὰ τὴν κατὰ προτάσεις ἀνάγνωσιν καὶ ἀναπαράστασιν (**μὲ πολλὰ λόγια**) τοῦ 1ου τμήματος τῆς πινακίδος πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τοιαύτη καὶ ὀλοκλήρου τούτου ἐν συνεχείᾳ, μεθ' ὧ **ἐμβάθυνσις λογικὴ** πρὸς ἔξαγωγήν τοῦ κυρίου νοήματος τοῦ τμήματος τούτου. (Δ. Ὡστε μὲ λίγα λόγια τί μᾶς λέει τὸ βιβλίον μας στὸ 1ο κομμάτι;) Ὁμοίως καὶ διὰ τὰ λοιπὰ τμήματα. Οὕτως τὰ κύρια νοήματα τῶν 3 τμημάτων τῆς πινακίδος ταῦτος εἶναι τὰ ἑξῆς: Τοῦ 1ου **Ἡ Βάσω λέει στ' ἀδέρφια της, πὼς θάρθῃ ὁ ξάδερφος της ὁ Ρήγας ἀπὸ τῆ Χώρα**. Τοῦ 2ου. **Ἐρχεται ὁ ξάδερφος ὁ Ρήγας μ' ἓνα καλάθι δῶρα**. Τοῦ 3ου. **Ἡ Λίνα**

ἤθελε ναρχόταν κάθε μέρα ὁ ξάδερφός της ἀπὸ τὴ Χώρα.

Μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης *λογικῆς ἐμβαθύνσεως* πρέπει ν' ἀκολουθῆ καὶ *ἐμβάθυνσις ἠθικῆ*, περιστροφομένη εἰς τὴν ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἐκτίμησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἀναφερομένης κυρίας πράξεως ἐν ἐκάστῳ τμήματι. Οὕτω π. χ. προκειμένου περὶ τοῦ 1ου τμήματος ἡ *ἠθικῆ ἐμβάθυνσις* πρέπει νὰ γίνῃ ὡς ἑξῆς : Δ. Εἶδετε τί ἔλεγε ὁ Λίας, ὁ Λόλος καὶ ἡ Λίνα, ὅταν ἀκουσαν, πῶς θὰ ἔρθῃ ὁ ξάδερφός τους; (Μ. Τὶ καλὰ! τὶ καλὰ!) Δ. Μάλιστα. Ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τί καταλαβαίνετε; Μ. Πῶς καὶ τὰ 3 ἀδέρφια ἤθελαν νὰ ἔρθῃ ὁ ξάδερφός τους. Δ. Μάλιστα. Καὶ γιατί τάχα; Μ. Γιατὶ τὸν ἀγαποῦσαν. Δ. Αὐτὸ λέω κι' ἐγώ. Καὶ πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό, (ν' ἀγαποῦν τὸν ξάδερφό τους); Μ. Πολὺ καλό. Δ. Κι ἐμένα τὸ ἴδιο.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς *ἠθικῆς ἐμβαθύνσεως* τοῦ 2ου τμήματος : Δ. Εἶδατε, παιδιά, τί ἔφερε ὁ Ρήγας, ὅταν ἦρθε, στὰ ξαδέρφια του; Μ. Ἐνα καλὰθι μὲ διάφορα δῶρα. Δ. Μάλιστα. Καὶ γιατί τάχα; Μ. Ἴσως γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὰ ξαδέρφια του. Δ. Αὐτὸ εἶναι. Καὶ γιὰ νὰ θέλῃ νὰ τὰ εὐχαριστήσῃ, τί καταλαβαίνετε; Μ. Πῶς κι αὐτὸς θὰ τ' ἀγαποῦσε πολὺ. Δ. Μάλιστα. Κι αὐτὸ σᾶς ἀρέσει ἢ ὄχι; Μ. Ἐμένα μοῦ ἀρέσει. Δ. Κι ἐμένα πολὺ. κτλ.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς *ἠθικῆς ἐμβαθύνσεως* τοῦ 3ου τμήματος, λέγει ὁ Δ. Εἶδατε, παιδιά, τί εἶπε ἡ Λίνα, μόλις πῆρε τὰ δῶρα τῆς; Μ. Ἄχ, μαμά, πῶς ἤθελα ναρχόταν κάθε μέρα ἀπὸ τὴ Χώρα ὁ Ρήγας. Δ. Μάλιστα. Καὶ γιατί τάχα εἶπε τέτοια λόγια; Μ. Γιατί, φαίνεται, θὰ ἤθελε νὰ τῆς φέρῃ ὁ Ρήγας κάθε μέρα δῶρα. Δ. Μάλιστα. Δηλαδή τί πράματα; Μ. Μῆλα, πορτοκάλια, καραμέλες κ. α. τ. Δ. Μάλιστα. Καὶ γιατί; Μ. Γιὰ νὰ τὰ τρώῃ. Δ. Μάλιστα. Κι ἀπ' αὐτὸ τί καταλαβαίνετε γιὰ τὴ Λίνα; Μ. Πῶς ἦταν *φαγοῦ* (*λιχούδα*). Δ. Μάλιστα. Κι αὐτὸ πῶς σᾶς φαίνεται; Μ. Ἐμένα δὲ μοῦ ἀρέσει. Δ. Οὔτε μένα. κ. τ. λ.

4. Ἐὰν δὲν κατορθωθῆ κατὰ τὸ πρῶτον μάθημα ἡ ἀνά-

γνωσις καὶ τῶν 3 τμημάτων τῆς πινακίδος, ἀναβάλλεται ἡ διεκπεραίωσις ταύτης εἰς ἄλλην ὥραν.

δ. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐν τῷ σχολεῖῳ γραφὴν τοῦ κειμένου, αὕτη πρέπει βαθμηδὸν νὰ περιορίζεται εἰς τὴν σύνθεσιν 1-2 τὸ πολὺ προτάσεων ἐξ αὐτοῦ. Ἡ κατ' ἰδίαν ὅμως σύνθεσις νέων λέξεων καὶ φράσεων, μὴ περιλαμβανομένων ἐν τῷ κειμένῳ, πρέπει ἡμέρα τῇ ἡμέρα νὰ λαμβάνη εὐρύτερας διαστάσεις.

Σημ. Τὴν καταγραφὴν τοῦ ὕλικοῦ τῶν συνθέσεων τούτων παραλείπομεν, καθ' ὅσον πιστεύομεν ὅτι ἐφεξῆς δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὐρίσκη τοιαύτας ὁ διδάσκων.

§ 20. Ἡ διδασκαλία τῶν πινακίδων 28, 29,
30, 31, 32 καὶ 33.

(Σύντομοὶ ὁδηγίαι)

1. Εἰς τὰς πινακίδας 28—29 διδάσκονται ἐν συνεχείᾳ αἱ 6 ἀρχαῖαι δίφθογγοι *ου, αι, ει, οι, αυ* καὶ *ευ*, μεθ' ἐκάστης δὲ τούτων καὶ ἀνὰ ἓν ἐκ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων : *Δ, Γ, Ν, Μ, Φ* καὶ *Ξ*. Καὶ ἐκ μὲν τῶν διφθόγγων ἡ *ου*, ἡ *αι*, καὶ ἡ *αυ* διδάσκονται *φωνομιμητικῶς*, λαμβάνονται δηλ. ἢ μὲν *ου* ἐκ τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ κλανθμηριστικοῦ ἐπιφωνήματος *οὐά !*, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπουν τὰ νήπια, ἢ *αι* ἐκ τῆς πρώτης ἐπίσης συλλαβῆς τῆς λέξεως *αἵματα*, ὅταν αὕτη προφέρεται διακεκομμένως ἕνεκα κλανθμοῦ (*αἱ . . . αἱ . . . αἵματα !*), ἢ *αυ* ἐκ τοῦ γανγίσματος τοῦ σκύλου, πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἐκ διαφόρων λέξεων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ κορύφωμα τῆς ἐκάστοτε σκηνῆς. Τέλος ἕκαστον τῶν κεφαλαίων παρεντίθεται εἰς τὸ κείμενον ὡς ἀρκτικὸν ἢ προτάσεων ἢ κυρίων ὀνομάτων.

2. Ἡ διδασκαλία πασῶν τῶν ἀνωτέρω πινακίδων δὲν παρέχει ἰδιαιτέραν τινὰ δυσκολίαν. Ὁ διδ. ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὸ κείμενον καὶ τὴν εἰκόνα, ὅταν ἡ πινακὶς εἶναι εἰκο-νογραφημένη, θὰ προσπαθῇ νὰ δημιουργῇ συντόμως τὸ *ἱστορικὸν* περιεχόμενον αὐτῆς, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ταχέως εἰς

τὴν *ἀνάγνωσιν*. Ὅπου δὲ ἡ πινακὶς δὲν συνοδεύεται ὑπὸ εἰκόνας, θὰ εἰσέρχεται ἀμέσως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου κατὰ τμήματα, ἀφοῦ πρῶτον οἱ μαθηταὶ τοῦ *ἀνακαλύψουν* τὸν φθόγγον τῆς διδασκομένης διφθόγγου ἐκ τῆς κραυγῆς, τὴν ὁποίαν ἐκπέμπει τὸ κύριον πρόσωπον τῆς εἰκόνας, ἢ συνθέσουν 1—2 λέξεις τῆς πινακίδος περιεχούσας τὴν νέαν δίφθογγον καὶ ἐκ τῆς συνθέσεως ταύτης λαβόντες ἀφορμὴν γνωρίσουν καλῶς τὸ νέον τοῦτο ἀναγνωστικὸν στοιχείον. Αἱ *ἐμβαθύνσεις* κτλ. κατὰ τὸ στάδιον τῆς *προσφορᾶς* θὰ γίνωνται συμφώνως πρὸς τὰ προηγουμένα ὑποδείγματα.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν γνωριμίαν τοῦ ἐκάστοτε νέου κεφαλαίου, ὃ δ. θὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὰς σχετικὰς ὁδηγίας τῆς προηγουμένης παραγράφου.

3. Ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν πινακίδων τούτων νὰ προσέξῃ ὁ δ., εἶναι τὰ ἐξῆς δύο, ἥτοι α') νὰ ἐντυπώσῃ καλῶς τὸν φθόγγον τῆς διδασκομένης διφθόγγου καὶ τὸ σχῆμα τοῦ διδασκομένου κεφαλαίου, καὶ β') νὰ προχωρῆ γοργῶς κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαφόρων τμημάτων τῶν ἐκάστοτε πινακίδων, καὶ δὴ καὶ οὕτως, ὥστε διὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφικὴν ἐπ' αὐτῶν ἄσκησιν νὰ μὴ χρονοτριβῆ περισσότερον ἀπὸ 2 ἡμέρας.

§ 21. Ἡ διδασκαλία τῶν ὑπ' ἀριθ. 34, 35, 36,
37, καὶ 38 πινακίδων.

(Σύντομοι ὁδηγία.)

1. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ ἀλφαβηταρίου μου (πινακ. 34—38) διδάσκονται α') οἱ διγράμματοι νεοελληνικοὶ φθόγγοι *μπ, ντ, γκ, τσ* καὶ *τζ*, β') τὰ κεφαλαῖα *Z, Σ, I, Ω* καὶ *Y* καὶ γ') ἡ διάλυσις τῶν διφθόγγων *αι* καὶ *οι*, οἱ μὲν α') ἀνὰ εἷς εἰς ἐκάστην πινακίδα, τὰ δὲ ὅ κεφαλαῖα καὶ αἱ 2 διαλύσεις παρενθετικῶς εἰς τὰς αὐτὰς πινακίδας.

2. Ἡ διδασκαλία τῶν ἀνωτέρω πινακίδων κατόπιν τῶν προηγηθεισῶν ὁδηγιῶν καθὼς καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν δι-

φθόγγων, (ὅπου καὶ ἐκεῖ πρόκειται περὶ διγραμμάτων φθόγγων), δὲν παρέχει καμμίαν ἀπολύτως δυσκολίαν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ διδάξῃ αὐτὰς τόσῳ μᾶλλον, καθόσον τὸ ἐν ἑκάστη τῶν πινακίδων τούτων κύριον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον λαμβάνεται **φωνομιμητικῶς**. Τὰ παρενθετικῶς διδασκόμενα δευτερεύοντα ἀναγνωστικὰ στοιχεῖα ἀνάγκη πάντοτε νὰ γίνωνται γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητάς, ἐντυπούμενα ὅπως πρέπει, προτοῦ οὗτοι ἀρχίσουν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ 1ου τμήματος τῶν πινακίδων.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν γραφὴν, ἡ σύστασις μου εἶναι νὰ περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον ὃ δι' αὐτὴν ἀφιερωνόμενος χρόνος, τῶν μαθητῶν ἀναπληροῦντων τὴν μέχρι τοῦδε ἐν τῷ σχολείῳ γραφικὴν ἄσκησιν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν τοιαύτης, ἣτις πάντοτε πρέπει νὰ περιστρέφεται εἰς **συνθέσεις** λέξεων, φράσεων καὶ μικρῶν προτάσεων, **οὐδέποτε δὲ εἰς ἀντιγραφὴν ἀπὸ τοῦ βιβλίου ἢ ὑποδειγμάτων τοῦ πίνακος**.

3. Ὁ διδάσκαλος ἔχων ἐστραμμένην ὅλην τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν του **ἄπαιστον** ἀνάγνωσιν ὀλοκλήρου τοῦ μακροῦ κειμένου τῶν πινακίδων τούτων, πρέπει νὰ μὴ λησμονῇ καὶ τὴν **μετὰ λόγου** ἀνάγνωσιν τούτου ὑπὸ τῶν ἰδίων. Πρὸς τοῦτο πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἤδη, (ἐὰν δὲν ἤρχισε), νὰ ἐπιμένῃ περισσότερον, α') ὅπως οἱ μαθηταὶ ἀναγινώσκοντες μὴ διακόπτουν τὴν φωνὴν των μετὰ τὰ ἄρθρα, τὰς προθέσεις καὶ τὰ ἀρνητικὰ μόρια καθὼς καὶ πρὶν ἢ ἐξαγγείλουν τὰς ἐγκλιτὰς λέξεις μετὰ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐγκλινουσῶν τοιούτων, β') ὅπως κόπτουν τὴν φωνὴν των εἰς ἕκαστον κόμμα, σταματοῦν τελείως αὐτὴν εἰς ἑκάστην τελείαν στιγμὴν, καὶ γ') τέλος ἐκδηλώνουν ἐρωτηματικὸν τόνον εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἐρωτηματικῆς καὶ ἐπιφωνηματικῆς προτάσεως. Ἐὰν ὁ διδάσκων κατόπιν ὑποδειγματικῶν του ἀναγνώσεων ἐπιμένῃ εἰς τ' ἀνωτέρω ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἴδῃ εὐαρεστότατα τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐπιμονῆς του.

§ 22. Ἡ διδασκαλία τῶν τελευταίων πινακίδων.
(Σύντομοι ὁδηγίαι).

1. Εἰς τὴν πινακίδα 39 διδάσκεται ὡς κύριον μὲν ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον τὸ 4ον γένος τῶν συλλαβῶν, (δύο σύμφωνα μὴ χωριζόμενα μετὰ φωνήεντος ἢ διφθόγγου), ὡς δευτερεῦον δὲ ἡ διάλυσις τῆς διφθόγγου *ει*. Εἰς τὴν 40ην ὡς μόνον ἀναγν. στοιχεῖον δύο τοιαῦται τρίφθογγοι συλλαβαὶ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει. Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 41 τὸ 5ον γένος τῶν συλλαβῶν, (δύο σύμφωνα μὴ χωριζόμενα μετὰ φωνήεντος ἢ διφθόγγου καὶ ἐτέρου συμφώνου τελικοῦ). Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 42 τὸ 6ον καὶ 7ον γένος τῶν συλλαβῶν (τρία σύμφωνα μὴ χωριζόμενα μετὰ φωνήεντος ἢ διφθόγγου καὶ τοιαῦτα μετὰ ἐτέρου συμφώνου τελικοῦ). Τέλος δὲ εἰς τὴν 43ην πινακίδα διδάσκονται αἱ περὶ τὴν προφορὰν τοῦ *σ* ἰδιορθμίαι. Τὰ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω πινακίδων καὶ ἐν τέλει αὐτῶν ἔμμετρα ἀναγνωστικὰ τεμάχια, (ποιήματα καὶ αἰνίγματα), οὐδὲν νέον ἀναγνωστικὸν στοιχεῖον διδάσκοντα, θ' ἀναγνωσθοῦν καὶ θ' ἀπόστοματισθοῦν, ὡς καὶ τὸ «*ἀνέβα μῆλο*».

2. Καὶ ἡ διδασκαλία τῶν πινακίδων τούτων, οὐδὲν τὸ ἔκτακτον παρουσιάζουσα, θὰ εἶναι εὐκολωτάτη ὅσον καὶ ἐπιτυχής, ἐὰν τηρηθοῦν καὶ κατ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ προηγούμεναι ὁδηγίαι, αἵτινες συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς: α') Σύντομος ἀναπαράστασις τῆς εἰκόνας (δημιουργία τοῦ ἱστορικοῦ περιεχομένου). β') Ἐναρξίς ἀναγνώσεως πρῶτον ἀπὸ τῶν **φωνομιμητικῶς** παριστανομένων νέων φθόγγων ἢ νέων γένων συλλαβῶν ἢ ἑλλείπει τοιούτων ἀπὸ τῆς συνθέσεως 2—3 λέξεων, περιεχουσῶν τὸ νέον γένος τῶν συλλαβῶν ἢ τὸ ἰδιορθμον τῆς προφορᾶς τοῦ *σ*. γ') Ἀπταιστος καὶ λογικὴ ἀνάγνωσις ἐκάστου τμήματος τῆς πινακίδος ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ εἶτα ὑποδειγματικὴ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τοιαύτη. δ') Ἀναπαράστασις ὁλοκλήρου τοῦ τμήματος ἐν συνεχείᾳ (ὑπὸ τῶν μαθητῶν). ε') **Ἐμβάθυνσις** κατ' ἀρχὰς **λογικὴ** (περίληψις δηλ.) καὶ εἶτα **ἠθικὴ** ἐκάστου τμήματος. στ') Ἀνάγνωσις πάντων τῶν τμημάτων τῆς πινακίδος καὶ ἀναπαρά-
ῶδηγός ἀλφαβηταρίου

στασις αὐτῶν ἐν συνεχείᾳ. ζ') Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐν ἐκάστη πινακίδι διδασκομένου νέου ἀναγνωστικοῦ στοιχείου *σύνθεσις* κατ' ἰδίαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν λέξεων καὶ φράσεων καὶ μάλιστα 1—2 μικρῶν προτάσεων.

Ὡς λάθη τῶν συνθέσεων τούτων πρέπει νὰ θεωροῦνται α') ἢ δι' ἄλλων γραμμάτων γραφὴ ὀρισμένων φθόγγων, β') ἢ συνένωσις τῶν λέξεων μετ' ἀλλήλων, γ') ἢ ἔλλειψις τόνου εἰς τὰς τονιζομένας λέξεις καὶ πνεύματος εἰς τὰς ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἀρχομένας τοιαύτας, δ') ἢ παράλειψις τῆς τελείας στιγμῆς ἀπὸ τοῦ τέλους ἐκάστης προτάσεως καθὼς καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων, ε) ἢ διὰ τοῦ μικροῦ γράμματος γραφὴ τοῦ πρώτου τοιούτου τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῆς πρώτης λέξεως τῆς προτάσεως καὶ τέλος στ') ἢ παράλειψις τῶν διαλυτικῶν ἀπὸ τῶν διαλελυμένων διφθόγγων.

3. Περατώνοντες τὰς μακρὰς περὶ τῆς χρήσεως τοῦ Α' μέρους τοῦ ἀλφαβηταρίου μου ἀνωτέρω ὀδηγίας, δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ ὑπομνήσωμεν καὶ πάλιν εἰς τοὺς κ. κ. συναδέλφους ὅ,τι καὶ ἀλλαγῶν ἐσυστήσαμεν, ὅπως δηλ. ὁ τύπος τῆς γραφῆς τῶν μαθητῶν καθ' ὅλον τὸ α' σχολικὸν ἔτος εἶναι ὁ *διάμεσος*, ἤτοι ὁ μεταξὺ καλλιγραφικῆς καὶ ἐντύπου γραφῆς ἄνευ οὐδεμιᾶς κλίσεως, ἀκριβῶς δηλ. ὅμοιος πρὸς τὸ λιθογραμμένον κείμενον τοῦ παρόντος ἀλφαβηταρίου.

Τέλος τῶν *Ὀδηγιῶν* διὰ τὴν διδασκαλίαν
τοῦ Α' μέρους τοῦ ἀλφαβηταρίου μου.

Αὐγουστος τοῦ 1927

ΔΗΜΟΣΘ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

024000018114

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

---

1. Ὅδηγός τῆς διδασκαλίας τῶν *Παραμυθίων* (σελ. 200)
2. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Πατριδογνωσίας* (σελ. 272).
3. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Γεωγραφίας* (τόμ. Α' σελ. 450).
4. Ἡ Ἑλλάς καὶ οἱ γείτονές της (τόμ. Β' σελ. 250).
5. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Γραμματικῆς* (σελ. 300).
6. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Πρώτης Ἀναγνώσεως* (σ. 350).
7. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Ἀριθμητικῆς* (σελ. 520).
8. Πρακτικός Ὅδηγός τῆς *Ἀναγνώσεως* (σελ. 400).
9. Τὰ *Παραμύθια* τῆς γοιᾶς - Στάθαινας (2 τεύχη).
10. *Βωβοὶ χάριται* ὄλων τῶν ἑλλην. χωρῶν (τεμ. 19).
11. *Ἀριθμητήρια* ἀκεραίων καὶ κλασματικῶν α) μαθητικά καὶ β) σχολικά.
12. *Γραμματικὲς ἀσκήσεις* τῆς Δημοτικῆς (Α' καὶ Β').
13. *Ἀλφαβητάριο* Α' μέρος (ἐγκεκρομένον).
14. *Πουλιὰ καὶ παιδιὰ* (Β' μέρος) (ἐγκεκρομένον).
15. *Οἱ ἀντάρτες τοῦ σπιτιοῦ* (Β' τάξ.) (ἐγκεκρομένον).
16. *Ὁδύσσειν* (Γ' τάξ.) (ἐγκεκρομένον).
17. *Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ* (Δ' τάξ.) (ἐγκεκρομένον).
18. *Ἑλλάδα* (Ε' τάξ.) (ἐγκεκρομένον).

Σημ. Τὰ δύο τελευταῖα ἀναγνωστικά εἶναι συντεταγμένα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Π. Παπαχριστοδούλου.